

ŠUMARSKI LIST

IZDAJE JUGOSLOVENSKO ŠUMARSKO UDRUŽENJE

Uređuje redakcioni odbor. — Glavni i odgovorni urednik:
inž. Ivan Čeović

Br. 11.

Zagreb, 1. Novembra 1924.

God. 48.

Sadržaj:

Ing. A. Ružić (Ljubljana): Šume verskog fonda i reparacije. — Ing. Ž. Milelić (Zagreb): Uredjivanje drž. šuma. (Nastavak). K. A. — Ing. A. Šivic, (Ljubljana): O starih gozdih na Dolenjskem. — V. R. Drassal (Snežnik) Prebiralni gozd. — Ing. Z. Turkalj (Ogulin): Tamanjenje vukova. — M. P. Čirković (Kruševac): Sa kongresa čehoslovačkog šumarskog udruženja. — Iz Jugoslovenskog šumarskog udruženja. — Književnost. — Službene vijesti. — Oglasi.

No. 11^e

48e Année

Revue Forestière

Pour les affaires forestières, de l'industrie et du commerce des bois.

Rédigée par le Comité de Rédaction.

Réd. gén. respons. Ing. Ivan Čeović

Edition de l'Union Forestière Yougoslave 2 Rue Vukotilnović Zagreb, Yougoslavie.

Paraît chaque mois. Conditions de l'abonnement pour l'étranger Din. 120 par an

Sommaire du No. 11^e

Ing. A. Ružić: Les forêts des fonds religieux et les réparations. — Ing. Ž. Milelić: L'aménagement des forêts domaniales (à suivre). — Ing. A. Šivic: Sur les vieilles forêts dans le Dolenjsko. — V. R. Drassal: Forêt de jardinage. — Ing. X. Turkalj: L'anéantissement des loups. — M. P. Čirković: De le congrès de l'Union Forestière Tchèque-slovaque. — Nouvelles de l'Union Forestière Yougoslave. — Litterature. Nouvelles officielles. — Annonces.

Šumarski list

izlazi svakog prvog u mjesecu na 3—5 tiskanih araka.

Članovi redovni J. Š. U. dobivaju ga besplatno nakon podmirjenja članskog god. doprinosa od 50 Din.

Članovi pomagači a) kategorije plaćaju godišnje 25 Din.

b) " " " 100 Din.

Članovi utemeljitelji i dobrotvori dobivaju ga nakon jednokratnog doprinosa od 500 dot. 3000 Din.

Pretpлата se šalje za članove iz Slovenije na Podružnicu J. Š. U. u Ljubljani na ček. broj 11.054 ili po poštnoj nakaznici, za sve ostale pak na ček. J. Š. U. 34.293 ili na adresu blagajnika: Zagreb, Vukotinovićeveva ulica 2.

Uredništvo i uprava nalazi se u Šumarskom domu Zagreb, Vukotinovićeveva ul. 2. Telefon 6—60.

Za oglašavanje plaća se:

Za stalne oglašaje ((insertate) kao i za dražbene oglašaje:

$\frac{1}{4}$ strana 500 (petstotina) Din.

$\frac{1}{4}$ strane 175 (stosedemdesetpet) Din.

$\frac{1}{2}$ strane 300 (tristotine) Din.

$\frac{1}{8}$ strane 90 (devedeset) Din.

Kod trokratnog oglašivanja daje se 15%, kod šestokratnog 30% i kod dvanaestokratnog 50% popusta.

Sakupljači oglasa dobivaju nagradu.

Našička tvornica tanina i paropila d. d.

Centrala

Z A G R E B

Mažuranićev trg 23

Parne pilane: Sušine-Gjurgjenovac, Leskovica, Andrijevc i Podgradci. **Tvornica tanina, parketa, bačava, pokućstva** u Sušine-Gjurgjenovcu, **tvornica škatulja i lupljene robe** u Podgradcima.

Ing. Ante Ružić (Ljubljana):

Šume verskog fonda i reparacije.

Kad pomislimo, da je Slovenija sa svojim lepo sačuvanim šumama, koje pokrivaju čitava 44% sve produktivne površine zemlje, po vrsti druga najšumovitija pokrajina Kraljevine, teško možemo razumeti, kako je od svega toga bogatstva samo posve neznatan postotak (0.22) ostao državi. Tek temeljit studij historije šumarstva, koje je ovde prošlo sve faze posedovnog razvoja od običnog i feudalnog regala do potpunog neograničenog individualizma, može da nam to objasni.

Još u drugoj polovici 18. veka, bili su veliki kompleksi šuma u vlasti države, odnosno od ove poklonjenj mnogobrojnim rudarskim preduzećima. Šume nisu donasale prihoda, jer su bile neograničeno opterećene servitutima, dok su rudarska preduzeća bila mnogo aktivnija. A i nehotice nam se nameće misao, da je kod ovog velikog protežiranja rudarstva već tada igralo stanovitu odlučnu ulogu nacionalno-političko, te socijalno pitanje, pošto su i preduzetnici i radnici bili velikom većinom Nemci, koji su se useljavali u naše krajeve iz severnih pokrajina.

Naskoro je to primitivno rudarstvo počelo propadati, a šume su većim delom prelazile u vlast brojnih domaćih pravoužitnika; delomice su opet za neznatan novac bile rasprodane veleposednicima, te raznim, naročito verskim ustanovama. Državne su se šume sve to više skućavale, dok su reforme Josipa II., koji je godine 1782. dokinuo mnoge bogate manastire, zadale smrtni udarac manastirskim posedima. Nekoje su od ovih šuma izravno prešle u vlast verskih fondova i raznih kulturnih ustanova.

Taj veliki proces induvidualizacije šuma završile su t. zv. agrarske operacije, koje su osamdesetih godina prošloga veka na osnovu zakona od 5. jula 1853. godine, provele potpun otkup služnosti. Mnogo je opterećenih šuma prešlo na taj način u ruke seljaka-pravoužitnika, a preostale su šume bile oproštene od svih servituta, izuzev delomice pravo ispaše u granicama zakona o šumama iz 1852. godine.

Danas ima samo još 2.92% svih šuma Slovenije neposredno u državnoj upravi. Od toga je 1494 ha državnih šuma i 18.502 ha šuma t. zv. Kranjskog verskog fonda.

Jasno je, da te male ostatke državnih i versko-fondovskih šuma, koje opet predstavljaju relativno velike kapitale i životno su pitanje stanovništvu najlepšeg dela pokrajine, svaki šumar čuva i brani kao zenicu oka i ne dopušta, da se u nje dira.

Pustivši sada s vida državne šume, o kojima, kako sam informiran, prema jedan kolega naročitu iscrpivu monografiju, hoću da priopćim nekoliko važnih podataka o šumama verskog fonda, pošto je problem tih šuma u zadnje vreme postao vanredno aktualan u jednom neočekivanom smeru.

Po čl. 208. senžermenskog mirovnog ugovora ima se proceniti vrednost nepokretnih državnih dobara u svim naslednim državama, te odbiti od svote reparacija, koju imaju te države da prime. Tako se je već prije tri godine vršila procena vrednosti naših državnih šuma. Sve nasledene države moraju dakle posredno, da naplate vrednost svih državnih dobara na svome teritoriju. Radi se tu o milijonskim sumama i začudo je samo, kako se s naše strane tome pitanju posvećivalo malo pažnje.

Naša delegacija u reparacionoj komisiji u Parizu imala je vanredno težak zadatak, pošto joj nije bio dodeljen ni jedan šumarski stručnjak, dok su Austrija i Češka poslale u delegaciju najvrsnije svoje stručnjake, koji su iz prakse dobro poznali sve predmetne šume, što smo pri tome još dobro odrezali. zasluga je to vrsnog vodstva naše delegacije a i čeških eksperta, koji su ju u tehničkim stvarima podpomogli.

No najteže pitanje, kako se čini, nije još rešeno. U proljeću 1923. godine stavila je reparaciona komisija zahtev, da se na jednak način procene i verskofondovske šume. Nije doduše poznato, koji je cilj tome zahtevu, no nek bude kako mu drago, i sam je taj zahtev formalno i stvarno bez svakog temelja.

U pomenutom članu 208. senžermenskog ugovora, na koji se komisija u svom zahtevu pozivlje, taksativno su pobrojane sve kategorije državnih dobara, koja se imaju da procene i otkupe, tako i državne šume, dok o šumama verskog fonda nema ni reči. Formalno je dakle posve neispravno ovo stanovište reparacione komisije.

U stvarnom pogledu treba da objasnimo značaj, svrhu i sredstva verskog fonda.

Veće nadarbine verskih općina i crkvenih biskupija nalazimo već u osmom i devetom veku. U mnogim slučajevima bila su takva imanja feudi, bez značaja vlasništva. No naskoro su ta imanja počela prelaziti u neograničeno vlasništvo pojedinih viših crkvenih ustanova, pošto se je uvažavao trajni karakter tih ustanova, sa trajnim potrebama.

Pored redovnih t. zv. svetovnih crkvenih ustanova stalno se umnožavao i broj raznih manastira, koji su obzirom na stalnost poseda bili na jednak način pogodovani. I državna je vlast podupirala razvoj tih ustanova, te im je davala razna prava i dužnosti državne vlasti, upirući se uz to i na sve to veći autoritet crkvene hijerarhije naročito kod širokog naroda. Tako su se i crkveni i verski posedi množili i širili u tolikoj meri, da su mnogi bogati predeli bili gotovo posve u vlasti t. zv. »mrtve ruke«, dok je narod oskudevao na zemlji. Uz to je moć hijerarhije postajala sve to veća.

Da napravi tome kraj, spomenuti Josip II. zaveo je energičnu reformu u tome pitanju, ukinuvši sve suvišne manastire i mnoga

crkvena imanja. Išao je tako daleko, da je proveo nekakvu rastavu crkve od države. Iz većeg dela crkvene imovine, koja je tako ostala, ustanovio je 1786. godine t. zv. verske fondove, kojih su prihodi imali da služe isključivo za verske potrebe, u prvome redu za plaćanje t. zv. kongrue. Fondovi su se upravljali centralno, a razdeljeni su bili po pokrajinama, te su raspolagali već tada novčanim kapitalom i nepokretnim imanjima.

Već iz toga proizlazi, da je juridički pojam verskog fonda bio neodređen. Imanja su prije bila crkvena, a prihodi fonda imali su da služe za plaćanje državne plate — kongrue —, dakle odterećenju državne blagajne. Fondom je upravljala državna vlast. Verski fond dakle, niti je bio državni, a niti crkveni, već **naročito jurističko lice**, sa naročitom zadaćom. To su svojstvo vremenom priznale i sve najviše sudske vlasti prilikom rešavanja raznih sporova.

Na tom stanju stvari u praksi nije ništa menjala ni docnija odredba čl. XXXI. austrijskog konkordata od 5. novembra 1855. godine, drž. zak. br. 195., koji izričito tvrdi, da je verski fond vlasništvo crkve. Na postupku sa fondom nije se naime ništa menjalo.

Sredstva fonda ni izdaleka nisu dostajala za pokriće potreba. Tako je država redovno morala dotirati i predumljivati sredstva tome fondu; to je naraslo do velikih svota.

Računi štajerskog fonda vodili su se u Gracu, a oni korušskog fonda u Celovcu, tako da nemamo tačnih podataka o njima. Stalno je samo to, da nije nikakav posed tih fondova ostao na našem teritoriju iza oslobođenja.

Na svaki bi način naša država morala primiti i od štajerskog i od korušskog verskog fonda, tačan obračun, te onaj deo vrednosti, koji otpada na naš teritorij tih zemalja, zahtevati za sebe.

Znati treba naime, da je imovina i štajerskog i korušskog verskog fonda bila kudikamo veća od imovine kranjskog verskog fonda. Štajerski je fond za vreme prevrata ostao sav u upravi republike Austrije, a najveći deo korušskog fonda (preko $\frac{2}{3}$) pripao je Italiji.

Od godine 1800. do 1870. prodalo se na našem teritoriju svega oko 24.000 ha fondovskih imanja za oko 1.120.000 forinti. No to sve nije dostajalo za pokriće potreba.

Točnijih podataka imamo samo o kranjskom verskom fondu.¹ Za vreme zadnjih pedeset godina (od godine 1867. do konca 1918.) imao je taj fond svih prihoda 20.375.436 K 46 fil., a rashoda 34 milijuna 139.770 K 32 fil. Dotacija i predujmova od države primio je fond 15.375.063 K 82 fil., a vratio je a konto toga državi 1.610.729 K 96 fil. Kranjski verski fond dugovao je državi dne 31. 12. 1918. celih 18.012.610 K 81 fil. Vrednost svega fondovskog kapitala cenila se na 14.000.000 K.

¹ Ni ti podaci nisu potpuni, pošto se je glavno računovostvo nalazilo u Beču i mi podataka nismo dobili.

Iz toga se vidi, da je već bivša Austrija davno otkupila čitavi taj fond u Kranjskoj a kako se čuje, dvostruko je otkupila fond u Štajerskoj.

Ali, s druge strane, ne smemo zaboraviti, da je bivša Austrija spomenutim članom konkordata priznala kapitalu tog fonda nekakvu eksteritorijalnost, nekakav »noli me tangere«, usled čega nije mogla ni smela pristupiti formalnoj likvidaciji fonda, premda bi ta likvidacija bila posve opravdana i očito ne bi bila naišla na veće zapreke; a isto to ne mogu i ne smiju sada još ni nasledne države.

Po tom članu konkordata je naime formalno vlasnik tog fonda još uvek Sv. Stolica, koja, pošto je to stanje jednostrano u njenu korist, bez prigovora tolerira sve vreme pa i danas.

No time se čitav ovaj fiktivni državni aktivum pretvara u pasivum i nasledne su države, bez svoje saradnje i krivnje, tim aranžmanom verskog fonda morale preuzeti samo jedno veliko stalno breme, koje povrh toga još svake godine raste.

Procena vrednosti verskofondovskih šuma i ostalog kapitala, kako je zahteva reparaciona komisija, mogla bi dakle ispravno imati samo tu svrhu, da se što točnije odredi ono čisto rentovno opterećenje, koje bi se u kapitalizovanom iznosu, imalo pribrojiti svoti reparacija. No taj se razmer može mnogo ispravnije i lakše odrediti jednostavnim skontiranjem bivšeg austrijskog državnog budžeta odnosno zaključnih računa fonda.

Još jednom naglasujemo, da se odnos verskog fonda kao samostalnog jurističkog lica naprama novim državama nije nikako promenio, osim na gore za te države, usled porasta rashoda i usled ošteta imanja za vreme rata. Ako se dakle u vezi sa reparacijama ima da uzima obzir i na imanja verskog fonda, tada je jedino pravilno, da se uzmu u račun i aktiva i pasiva fonda, odnosno da se prava prihodna vrednost kapitala odbije od kapitalizovanih rashoda, a razlika da se priboji svoti reparacija, koje imaju nasledne države da prime!

Očito je nadalje, da će nasledne države u najkraće vreme, vlastitim sredstvima otkupiti sav kapital tog fonda, te da bi usled toga mogle samostalno pristupiti njegovoj likvidaciji, da nisu vezane spomenutom odredbom konkordata. A ako im uspije, da tu odredbu konkordata izmene, u što ne sumnjamo kod malo dobre volje s obe strane, tada to neće biti zasluga ni bivše Austrije ni reparacione komisije, već njihova sopstvena.

Takvo dejstveno stanje verskog fonda potvrđuje i postupak sa fondovskim imanjima. Tim je imanjima čitavo vreme upravljala država kao i vlastitim imanjima, samo da su se prihodi i rashodi zasebice knjižili. I u stvarnom i u osobnom obziru, uprava tih imanja bila je inkorporirana državnoj upravi bez ikakvih drugih razlika. Čim se 1849. godine uprava državnih šuma jedinstveno organizovala, bila su sva i državna i fondovska imanja poverena ministarstvu za poljoprivredu i rudnike, a godine 1865. opet ministarstvu za financije. Osnivanjem naročitog ministarstva za poljoprivredu 1872. godine prešle su sve te agende, na novo ministarstvo. Odtada se

moderno organizovala sva državna uprava i fondovske su šume uživale jednaku skrb i zaštitu vlasti, kao i državne. — A tako je ostalo do danas.

*
* *

Smatramo dakle, da nikako nije potrebno procenjivati versko-fondovska imanja onako, kako se svojedobno vršila procena državnih šuma, već da posve dostaje, ako se daje općenit pregled tih poseda koncem godine 1918.

Verskofondovskim šumama upravljaju državne šumske uprave u Kostanjevici, na Bledu i u Bohinjskoj Bistrici. Na našem je teritoriju i jedan neznatan deo šuma bivše šumske uprave u Beloj Peći, dok je pretežan deo ostao Italiji. Za naš deo belopečkih i za jedan deo bledskih šuma, osniva se nova šumska uprava u Kranjskoj gori, no na to se kod ovog prikaza ne možemo još obazirati.

Sve se šume verskog fonda upravljaju točno po odobrenim privrednim planovima i upravo se sada radi na drugoj redovnoj reviziji planova.

Glavni kompleksi verskofondovskih šuma steru se neposredno uz državnu granicu u Bohinjskom kutu, pa dalje preko Triglava, kojega vrh je također na verskofondovskom području i tvorj granicu. Najlepše crnogorične šume nalaze se na Pokljuki, na Rotarci, na Mežakli i u Belci, a u Kostanjevici prevlađuju listače, naročito bukovina na Opatovoj gori.

I. KOSTANJEVICA.

1. Verskofondovskij posed u Kostanjevici meri:¹

1.343.00	ha šumskog zemljišta,
3.37	ha vinograda,
5.35	ha vrtova,
83.40	ha njiva,
476.10	ha livada,
14.40	ha pašnjaka,
<u>9.00</u>	ha neproduktivnog zemljišta

svega: 1.934.62 ha.

2. Stanje imanja.

a) Drvena masa.

U svim šumskim predelima, koji su od prve željezničke stanice udaljeni poprečno 17 do 25 km, nalazilo se je koncem 1918. godine približno:

¹ Podela podataka raspoređena je po točkama dotičnog upita reparacione komisije.

zrele šume:

bukovine	—	—	—	—	—	—	89.810 m ³
smreke (jele, bora)	—	—	—	—	—	—	3.960 «
hrasta (bresta, grabra)	—	—	—	—	—	—	49.810 «
jalše	—	—	—	—	—	—	440 «

ukupno 144.020 m³

mlade šume:

bukovine	—	—	—	—	—	—	124.920 m ³
smreke (jele, bora)	—	—	—	—	—	—	3.610 «
hrasta (bresta, grabra)	—	—	—	—	—	—	48.370 «
jalše	—	—	—	—	—	—	5.740 «

ukupno 182.640 m³

Sveukupno 326.660 m³

b) Lov malo vredi, radi čega je izdan upravitelju u zakup u svrhu popravka.

Pravo ribolova u delovima Krke, daje neznatnu godišnju tangentu.

Primerena godišnja zakupnina za lov i ribolov bila bi maksimalno 150 predratnih K.

c) Inventar.

Zgrade. »Kostanjevički grad«, nekadanji cistercitski samostan ogromna je dvokatna masivno zidana zgrada, no zidovi su na više mesta popucali. Strop je truo, a zgrada u raspadanju, te je samo u nekim delovima upotrebljiva za urede i stanove.

Osim te zgrade nalazi se na tom posedu još jedna solidno zidana šumarska kuća, maleni gradski mlin na vodu, mala ciglana, mala čuvarska kuća i jedna trošna drvena koliba, te otvoreni sjenik. Nadalje se 1918. g. našao i materijal za novu žičaru na Opatovu goru.

Pokućstvo, oruđe, knjige.

Tog inventara bilo je godine 1918. priličan broj, no bio je vrlo izrabljen i trošan. Celokupna kupovna vrednost u novom stanju bila je po tadašnjim iskazima 10.272 K. Radi trošnosti treba odbiti najmanje 40% te vrednosti.

d) Zanimljivo je za klasifikaciju privredne vrednosti tog poseda, da je čisti katastralni prihod svega poseda bio cenjen samo na 11.608 K 06 fil.

Vrtovi i nešto njiva otpadaju na deputate osoblja; vinograd nije pravi vinograd, već državna pokusna stanica za razne vrste loze. Sve ostalo poljoprivredno zemljište izdano je bilo u zakup sa vrlo niskim cenama; poprečno 60 Din. za 1 ha.

3. Zakoniti tereti: služnost i patronati.

Služnost za drvo i ostale šumske proizvode nema, jer su bile otkupljene odstupom ovčih delova poseda. Postoje još samo neki omanji tereti za upotrebu puteva i riže na Opatovoj gori.

Veliko opterećenje tog poseda tvore razni patronati. Tih ima 11 (župni uredj u Kostanjevici, Sv. Križu, Čatežu, Velikoj Dolini, Gornjem Mokronogu, Kovoru, Sevnici, Vidmu, Stromljama, Pišecama i u Dubravi). Ti su tereti prešli na posed već 1786. godine. Poprečni godišnji izdaci u zadnjim godinama iznose 25.000 D.

4. Poprečni iznos godišnjih prihoda za period 1886.—1918. bio je 46.544 K, rashoda 39.574 K. U te 33 godine bilo je svih prihoda 1.535.955 K, a rashoda 1.205.952 K. — Za ostalo vreme nema podataka.

Taj je posed sa više drugih (međutim rasprodanih) poseda, bio vlast cistercijskog samostana u Kostanjevici. Godine 1786. je Josip II. i taj samostan dokinuo, a posed je priklopio kranjskom verskom fondu.

II. BLED (I KRAJNSKA GORA).

1. Verskoifondovski posed na Bledu (Šumska uprava Bled i deo bivše šumske uprave Belapeč) meri:

9.888'43 ha šumskog zemljišta,
 0'88 ha vrtova,
 7'75 ha njiva,
 15'89 ha livada,
 11'14 ha pašnjaka.
 158'24 ha planinskih pašnjaka (suvata).
 2.468'45 ha neproduktivnog zemljišta,

svega: 12.250'78 ha.

2. Stanje imanja.

a) Drvna masa.

Na celom se posedu 1918. g. nalazilo približno:

zrele šume:

smreke (jele, ariša)	—	—	—	400.000 m ³
bukve (grabra, javora, breze)	—	—	—	80.000 m ³
svega okruglo:				480.000 m ³

mlade šume:

smreke (jele, ariša) okruglo	—	—	1.080.000 m ³
bukve (javora, grabra, breze)	—	—	160.000 m ³
svega okruglo:			1.240.000 m ³

Sveukupno okruglo: 1.720.000 m³

Tu treba napomenuti, da je taj posed izuzev glavni kompleks Pokljuku prilično raštrkan, te sastoji iz 6 većih, međusobno razstavljenih i udaljenih kompleksa. I tu je poprečna udaljenost od željezničke stanice više od 15 km, visinska razlika je 500 do 1000 m. Nekoji se delovi (n. pr. Pišenca sa 385 ha šume) usled teškog i vrletnog terena i pomanjkanja puteva uopće ne mogu iskoristiti i tako

stoje skoro bez vrednosti. Bukva, te proredni materijal imaju zbog udaljenosti minimalnu vrednost, tako, da se izrada ne isplaćuje. Jednako je bez svake gospodarske vrednosti celih 2,468.45 ha (20%) neproduktivnog zemljišta.

b) Lov.

Usled velikog bespravnog ubijanja divljači za vreme svet-skog rata, ta su, inače visoko cenjena brdska lovišta, gotovo posve propala, tako da je njihova vrednost za vreme prevrata i još godinu dve kasnije bila upravo minimalna.

Zakupnu vrednost svih tih lovišta u času prevrata možemo ceniti maksimalno sa 4—5000 K godišnje.

c) Inventar.

Zgrade. Šumska uprava na Bledu ima jednokatnu zidanu kuću sa dve gospodarske zgrade, sa drvarnicom, stogom i vrtinom kućicom; na posedu se još nalaze jedna manja turbinska pilana u Grabnu i jedna mala potočna pilana u Belci. 2 zidane šumarske kuće, jedna drvena lovska kuća, 11 običnih drvenih koliba za čuvare i radnike (delomice trulih), 2 staje, 1 sušionica za seme, svega dakle 25 svakovrsnih, ponajviše drvenih zgrada i koliba, te 5 manjih objekata.

Pokućstvo, oruđe, knjige.

Pokretni je inventar bio za vreme rata vrlo oštećen, raznesen i delomice uništen (tu je bila neposredna vojna zona). Inače se nalazi u svim zgradama još ponešto inventara iz prijašnjih vremena, a bez posebne vrednosti.

Predratna nabavna cena svega inventara u novom stanju iznosila je po iskazima 23.721 K 71 f. Od toga treba odbiti najmanje 50%.

d) Za malenu prihodnu vrednost tog inače velikog poseda značajno je, da je čistji katastralni prihod svega poseda bio cenjen sa jedva 9.054 K 08 f.

Vrtovi, njive i livade služe kao deputatna zemljišta za osoblje.

3. Servituti.

U čitavom svom opsegu, taj je posed znatno opterećen služnošću popaše. Okolišna sela smiju pasti na tom posedu svega 2879 grla normalne stoke, 2578 ovaca i 6 konja.

Služnosti drvarenja bile su otkupljene. Postoje samo još za približno 50 m³ građevnog i 50 prim ogrevnog drveta na godinu.

Osim toga ima još raznih prava za upotrebu puteva, napajališta za stoku i slično.

4. Poprečni iznos godišnjih prihoda u razdoblju 1896. do 1918. bio je oko 242.000 K, a rashoda oko 152.000 K.

U tih 28 godina bilo je svih primitaka oko 6.776.000 K, a izdataka oko 4.256.000 K.

Zapisci o prihodima i rashodima za nekoje godine nisu se našli, zbog čega su gornje svote uzete približno.*)

III. BOHINJSKA BISTRICA.

1. Verskofondovski posed u Bohinjskoj Bistrici meri:

7.570'77 ha šumskog zemljišta,
 1'88 ha njiva,
 53'31 ha livada,
 17'96 ha pašnjaka,
 1.949'25 ha planinskih pašnjaka (suvata),
 3.293'13 ha neproduktivnog zemljišta,

svega: 12.886'30 ha.

2. Stanje imanja.

a) Drvna masa.

Na celokupnoj šumskoj površini bilo je 1918. godine približno zrele šume:

smreka (jela, ariš) oko	—	—	—	250.000 m ³
bukva (javor, grabar etc.) oko	—	—	—	150.000 m ³
ukupno oko:	400.000 m ³			

mlade šume:

smreka (jela, ariš) oko	—	—	—	700.000 m ³
bukva (javor, grabar etc.) oko	—	—	—	250.000 m ³
ukupno oko:	950.000 m ³			

Sveukupno oko: 1.350.000 m³

Napomenuti treba, da je i kod ovog poseda poprečna udaljenost od železnice 15 i više km, da je razlika u visini pretežnog dela šuma 800—1000 m i da su šumski platoji do 1000 m visokim neprohodnim vrletima i stenama odeljeni od doline. usled česa je izvoz drveta vrlo otežan i skup; iskorišćivanje bukovine iz udaljenijih krajeva je nerentabilno, te ova obično ostaje u šumi.

b) Lov je vanredno trpeo za vreme rata, još većma nego li na Bledu, i to zbog toga, jer se posed po svojoj dužini proteže tik uz granicu, gde je bila u svetskom ratu fronta. Zakupna vrednost svih tih, po prirodi inače divnih velegorskih lovišta, bila je 1918. godine najviše 5.000 K godišnje.

Ribolov u Bohinjskom jezeru i u susednom delu Save, bio je za vreme rata toliko oštećen, da ga je uprava neko vreme morala pridržati u režiji u svrhu popravka. Sadašnja zakupnina za sav ribolov iznosi tek 650 Din godišnje.

¹ Naša je država već više puta tražila od republike Austrije, da joj odstupi knjige koje se odnose na Kranjski verski fond, no sve dosada bezuspešno. Gornji podaci sastavljeni su na osnovu nepotpunih lokalnih upisa.

c) Inventar.

Zgrade.

Šumska uprava u Bohinjskoj Bistrici ima vlastitu dvokatnu zidanu zgradu u Bohinjskoj Bistrici, sa gospodarskom zgradom, podrumom i stogom; dalje se na tom posedu nalaze dve jednokatne zidane kuće u lošem stanju i 2 prizemne zidane kuće u posve trošnom stanju, 1 drvena prizemna kuća u trulom stanju; nadalje planinski hotel Sv. Janez uz Bohinjsko jezero sa dependansom, malim kupalištem, gospodarskom zgradom, stajom, sve u dobrom stanju; sadašnja zakupnina hotela sa svim zgradama iznosi godišnje nešto preko 2000 predratnih K; dalje su na tom posedu 3 manje pilane turbinskim pogonom, od kojih je samo 1 u dobrom upotrebljivom stanju, jednu je rasturilo vojništvo, a treća je u vrlo slabom stanju; uz pilane se nalaze dve kućice u dobrom i dve staje u slabom stanju; zatim 1 zidano slagalište u srednjem, 1 drveno u slabom stanju; po jedna zidana i drvena šumarska kuća u slabom stanju, 1 mala naprava za ribogojstvo u vrlo slabom stanju. Na posedu se nalaze dalje 3 žicare sa 3 utovarne stanice na gornjem delu, jedna je žicara u gotovo neupotrebljivom stanju; dalje jedno skladište za drv, ugallj, 6 prizemnih koliba za radnike, sve to u trošnom stanju.

Napomenuti treba, da su sve kuće, zgrade i naprave za vreme rata vanredno trpele, jer ih je dugo vremena upotrebljavalo vojništvo.

Pokućstvo, oruđe i knjige bilo je od vojništva također vrlo oštećeno, delomice razbito i pokradeno. Nabavna vrednost svega inventara u novom stanju (uključivši hotel Sv. Janez, žicare i pilane) bila je po iskazu 27.638 predratnih K. Od toga treba odbiti najmanje 50%.

d) Usprkos tome, da je taj posed po površini najveći, katalstralni je čisti prihod najmanji i to samo 8.638 K 02 f, što znači, da je prihodna vrednost poseda upravo minimalna. Neproduktivnog zemljišta (Triglavsko gorje) ima ništa manje nego 26% sve površine.

Njive i veći deo livada služe za deputat osoblju, ostale livade su u zakupu za minimalnu vrednost.

3. Servituti.

Servituti za drvo i ostale šumske proizvode bili su otkupljeni, dok su ostala još opširna prava za popašu.

Tako imaju susedna sela pravo paše za 1565 grla normalne stoke i za 1120 ovaca.

Osim toga postoje još prava za upotrebu puteva, vode, napajališta za stoku i dr. I verski fond ima nekoliko takvih prava na tuđim zemljištima (n. pr. lovske enklave, rezervati), koje kod procene imanja ne dolaze u obzir.

4. Poprečni iznos godišnjih prihoda do konca rata bio je 200.650 K. rashoda 112.270 K.

Svih primitaka od godine 1896. do 1918. bilo je oko 4.600.000 K, svih izdataka 2.580.000 K.

Pošto su se zapisci nekoliko godišta za vreme rata izgubili, te su svote uzete samo približno i poprečno. A glavnih knjiga još nismo dobili od republike Austrije.

Oba poseda Bled i Bohinjska Bistrica bila su vlasništvo kranjske industrijske družbe. Tek god. 1895. kupio je kranjski verski fond ta imanja sa ukupnom površinom od 26.454 ha za svotu od 1.300.000 forinti.

Godine 1897. bilo je još kupljeno dobro Na Bobnu (38 ha) na Bledu za 22.000 forinti. Tamo se sada nalaze zgrade šumske uprave.

*
* *

Svega poseda Kranjskog verskog fonda na području i u upravi Kr. Direkcije šuma u Ljubljani ima prema tome:

18.502'20 ha šumskog zemljišta,
 93'03 ha njiva,
 6'23 ha vrtova,
 3'37 ha vinograda,
 545'30 ha livada,
 43'50 ha pašnjaka,
 2.107'49 ha planinskih pašnjaka (suvata),
 5.770'58 ha neproduktivnog zemljišta,

svega: 27.071'70 ha.

Drvene mase ima na tim posedima okruglo:

Zrele šume sa tvrdim drvetom	—	—	370.000 m ³
Zrele šume sa mekim drvetom	—	—	654.000 m ³

ukupno: 1.024.000 m³

mlade šume sa tvrdim drvetom	—	—	590.000 m ³
mlade šume sa mekim drvetom	—	—	1.783.000 m ³

ukupno: 2.373.000 m³

Sveukupno oko: 3.397.000 m³

Šume se, kako je rečeno, iskorištavaju točno po privrednim planovima, racionalno i potrajno. U zadnjim se godinama počelo u većem opsegu sa obaranjem i izradom drveta u vlastitoj režiji. Normalna zaliha drveta je sačuvana. Godišnji etat iznosi oko 60.000 m³ građe i drva.

Izvoz drveta je svuda težak i skup, pošto su šume udaljene od željezničkih stanica poprečno 15 i više kilometara, razlika u visinama je 500 do 1000 m, gradnja i održavanje puteva i drugih prometnih sredstava stoji mnogo novaca. Bukovo se drvo usled toga redovito ne rentira, već ga treba u mnogo slučajeva uz znatne troškove poseći, kao kulturno sredstvo, a da potom ostane i istrune u šumi.

Poljoprivredna su zemljišta sva podređene vrednosti i vrlo loše vrsti, delomice zbog svoje apsolutne visine i mršavosti tla, delomice zbog močvara (Kostanjevica). Jedan se deo upotrebljava za deputate osoblja, a ostalo se izdaje u zakup po minimalnoj ceni.

Lov i ribolov.

Godišnja zakupnina za sav lov i ribolov na tim posedima, kakovi je bio koncem 1918. godine, bilo bi maksimalno 10.000 predratnih kruna.

Zgrade.

Svih zgrada i naprava, od ogromnog i skroz pasivnog »grada« u Kostanjevici do trulog otvorenog senika i vrtne kućice; od sačuvane manje turbinske pilane sa tri jarma do posve trošne drvarske kolibe, od modernog planinskog hotela Sv. Janez do skromne drvene čuvarske kućice — ima na tim posedima 85 na broju. Gotovo sve su te zgrade u vreme vojne silno stradale, veliki broj je uopće neuporabljivih; oko 70 ih je potpuno drvenih, ostale su delomice ili potpuno zidane, ali su gotovo sve bez iznimke potrebne većih popravaka.

Inventar.

Predratna nabavna vrednost svega inventara (u novom stanju) bila je glasom iskaza 61.631 K 71 fil. Usled uporabe ošteta, i krađe za vreme rata, bio je sav taj inventar koncem 1918. godine vredan jedva 50 % navedene svote, i to samo obzirom na dejstvo, da se u tom nalaze uopće svi pokretni predmeti (također na pr. jarmovi na pilanama, štednjaci u kućama, pokućstvo, knjige i t. d.).

Servituti i patronati.

Opterećenja za davanje drveta, stelje i drugih šumskih proizvoda nema u pomena vrednom opsegu; tim teži su servituti popaše za sve gorenjske posede (Bled, Bohinjska Bistrica, Kranjska gora), a za Kostanjevicu patronati.

U gorenjskim šumama imaju susedna sela pravo paše za 4.444 grla normalne stoke, za 3.693 ovce i za 6 konja.

Patronati u Kostanjevici, kojih je po broju 11, nisu tačnije uređeni. Po iskustvu zahtevaju poprečno godišnje 2.500 predratnih kruna izdatka.

Osim toga postoje još razna druga manja poslužna prava, koja se opet s pravima, što ih ponekad ima verski fond, gotovo kompenziraju.

Ne smemo konačno prešutiti onih stalnih i velikih tereta za sve ovakve posede, što proizlaze iz njihovog karitativnog, općenarodnog i socijalnog značaja. Velik deo godišnjeg etata — mora se svake godine izdati bilo badava bilo uz vrlo nisku cenu raznim žiteljima, koji su stradali od požara ili povodnje, za izgradnju i popravak mostova, puteva, pregrada, crkava, škola, prosvetnih, društvenih i

vatrogasnih domova, za planinske pašnjačke zgrade, stanove i torove i za druge zgrade i popravke, zatim ogrev siromašnom stanovništvu i dr.

Katastralni čisti prihod svih verskofondovskih poseda iznosi 29.800 K 16 fil.

Poprečna svota godišnjih prihoda u zadnjih 30 godina bila je oko 480.000 K, izdataka oko 300.000 K.

Svih prihoda u 30 godišnjem razdoblju do uključivo 1918. godine bilo je oko 14.400.000 K, a svih rashoda oko 9.000.000 K.

Točnih podataka za pojedine godine nije bilo, usled čega se moralo računati poprečnim brojevima na osnovu raspoloživih podataka.

Kako je već bilo spomenuto, svi su ti posedi za vreme rata stradali. Popravljalno i uopće investiralo nije se ništa, tako da su putevi propadali, zgrade se oštećivale i raspadale, kulturni radovi do skrajnosti zaostali, a zaostale su i redovne revizije. Iskorištavanje poseda, izuzev donekle seče, prešlo je sve granice racionalnosti. Tako se ošteti i razneo inventar, zgrade su služile ukonačenju vojske, pilane i žicare su radile svom parom, dok nisu bile pokvarene i delomice uništene, vojničke i kriumčarske su puške streljale čak i domaće koze, kad već nije bilo divljači, a ribolov su bombe i dinamitne patrone posve devastirale. Čišćenje i racionalno iskorištavanje planinskih pašnjaka (suvata) prestalo je, te su i pored onih prava servituta, čitava stada stoke, naročito i konja, bila oterana u te šume i u kulture bez svakog reda i zakona. Upravo ta pašna demoralizacija u vezi sa velikim zanemarenjem pašnjaka jedan je od najtežih kalamiteta, koje je zapustila vojna, jer će se teško moći popraviti, a nikako bez velikih šteta po šumu, što će se još decenije osećati.

Prema tome naša je vlada, čim je te posede preuzela, morala i još će morati uložiti mnogo novca i rada, dok te posede popravi i postavi bar donekle u normalno stanje.

Zaključujući ovaj prikaz ne mogu inače a da ne apelujem na stručnu i patriotsku svest naših šumara te da pitam: je li uopće moguće da netko ispravno proceni ova velika i komplikovana imanja ako nije vešt i školovan stručnjak? Nije li moguće, da procena pri-stranog stručnjaka bude i za 100 procenata viša nego li je faktična realna vrednost poseda? — Poznato je, da su neka tri metra gole stene na vrhu Triglava stajala diplomaciju dviju država mnogo napora i mnogo teških hiljada, a znade se i to, da bi naš narod i sve žrtvovao za ove naše svetinje. No svi ti i slični obziri kod procene realne gospodarske vrednosti ne smiju da dolaze u obzir.

A nadajmo se, da nam neće trebati još po dva i više puta naplaćivati vrednosti dobara, koja su bez sumnje već danas naša, i da će našim državicima uspeti dokazati neispravnost takovog zahteva, ako je, kako izgleda, defakto bio postavljen.

K. A. — Ing. A. Šivic:

O starih gozdih na Dolenjskem.

(Prispevek k varstvu prirode v Sloveniji.)

Pokrajina med Kulpo in Čabranko, med kranjskim Snežnikom in dolino reke Krke je gozdno ozemlje v pravem pomenu besede. V tem ozemlju se je pričelo izdatnejše izkoriščanje gozdov mnogo pozneje, nego po drugih pokrajinah Slovenije. Vsi ti gozdi so bili z razsežnimi servitutnimi pravicami obremenjeni. Služnostnim pravicam se je prvotno zadoščalo s tem, da se je sekalo iz umljivih ozirorov le v neposredni bližini posameznih vasi in selišč. V ostalem pa lesa tedaj in še v prvih desetletjih XIX. stoletja niso mogli porabiti za drugo, kot za pridobivanje luga (potaša), za obratovanje ene same steklarne (glažute) in za izdelovanje lesnega oglja, ki so ga rabili v topilnicah železne rude.

Poraba lesa v omenjene svrhe je imela za posledico, da so bili tedaj na gotovih mestih stari gozdi popolnoma izsekani, ker se je sekanje vršilo vsled pomanjkanja komunikacij le v najbližnjih krajih ravnotako, kakor že omenjeno nakazovanje lesa servitutnim upravičencem.

Nasprotno pa so velikanske, bolj oddaljene gozdne ploskve ostale od sekire nedotaknjene; stari gozdi so tod ostali še ohranjeni našim neposrednim prednikom, nam in naši mladini. Toda to, kar so pustila prejšnja stoletja ohranjenega ali pa le polagoma in počasi izpreminjala, preminja sedanja doba s sredstvi, ki jih ima na razpolago, silno hitro.

Tako je prodrla tudi v označeno ozemlje s cestami in parnimi žagami, se mu približala z železnico in je v malo desetletjih iztrebila iz gozdov drevesne velikane. Gozdnim sestojem je odmerjena dandanes kratka življenska doba, ki ne dopušča, da bi zopet vzrastla debela tako ogromne debeline. S krajšo porabno dobo pa, kakor vsak gozdar in umen gozdni posestnik vé, ne škodujemo gozdarstvu, temveč pomnožujemo denarno vrednost gozda in tudi njegovo narodnogospodarsko korist. Današnji gozdni upravitelj mora ravnotako kakor gozdni posestnik, biti ne samo gojitelj gozda, temveč tudi trgovec. Kljub temu, modernemu naziranju pa upravitelj gozda večkrat s prav težkim srcem vzame slovo od starega gozda, ki ga mora vsled predpisanega mu gospodarstva izročiti sekiri. Znano mu je bolj, kakor neukim, da prihodnja vzrast na dotičnem mestu ne bo nikdar več dorastla do takšne debeline. Sestoji, ki jih bo na posekanem prostoru znova in skrbno vzgojil, bodo pa dobičkanosnejši: gozd bo videti prijaznejši in svetlejši, čistejši. A še nekaj je, kar mine ob enem, ko mora pasti stari pragozd, in to je dobršen del pristnega narodnega duha, ki je imel tam svoje korenine, kjer so stala prastara drevesa. Že oddaljenost selišč od drugega, šumnega

sveta v samotni gozdoviti pokrajini je dala tamošnjim naseljencem poseben značaj, ki se povsem razlikuje od ljudstva, ki prebiva izven gozda.

Posameznik izmed nas, ki je potoval po teh razprostranih pragozdih, alj ki je tam v samoti opravljal svoj posel, je imel gotovo občutek groze, ko se mu je tu razodevala močna, nepremagana božja narava. V temoti, ki se razprostira pod orjaškimi drevesi z mogočnimi obršami, zdijo se ti zamrli in tekom časa propali, po tleh ležeči trhleži, korenine in skale, mahovje in lišaji kakor pošasti. Vse-povsod vlada grobna tišina. Toda kadar nastopi viharo neurje, nastane v tem, sicer skoro mrtvem gozdu razbrzdano tuljenje, prasketanje in pokanje, da te spreleta strah!

Ti pragozdi so bili domovina in izvor marsikatero otročje vraže, a tudi neomajne vere ogljarjev, domovina premnogih lepih bajk in pesmi, ognjišče priproste domače umetnosti, ustvarjene z najenostavnejšim orodjem.

Pod v vrstah zasajenimi drevesi, četudj bi dosegla svojih 30 do 40 cm premera v prsni višini, na gozdnih goljavah, v mladih nasadbah in goščah se ne rodi več takšna poezija, kot v pragozdu; ne bo je več te vrste.

Izpremembe, ki se tako naglo in temeljito godijo, kot smo jih opazali pri izginjanju pragozdov na Dolenjskem, ki jih izpreminjamo v boljše negovane sestoje, so pač upravičene, v gozdarskem oziru celo potrebne in jih radi tega ne moremo preprečiti. Stari ljudje in predniki današnjih Dolenjcev morda niti videli niso gozdnih sestojev, po današnjih metodah pravilno oskrbovanih; nasprotno pa njih potomci morda ne bodo niti vedeli, kakšni so bili pragozdi, ki so jih bili izpodrinili in nadomestili sedanji gozdiči.

Vprašamo, jelj se od onih krasnih pragozdov, ki so se nekoč na tako obsežni ploščini razprostirali po naši deželi, ne bi dalo vsaj nekaj otetj in ohraniti za ljubitelja narave in naše potomce, za umetnika, za raziskovalca, gozdarja, posebno pa za našo mladino, ki se ji dandanes nudi tako malo idealnih nagonov?

Naše krajevne in gospodarske razmere v splošnem sicer ne pripuščajo, da bi »varstvu prirode«¹ posvetili pozornost v tolikšni meri, kot po drugih deželah in državah. Mali in srednji gozdni posestnik v te svrhe ne more doprinesiti materialnih žrtev; zahteva pa se lahko od njega, da nalašč ne kvari naravnih spominkov, ki jih je zgradila priroda. Pač pa bi mogla velika gozdna posestva pustiti posamezne gozdne ploskve alj vsaj posamezna imponujoča debela neposekana in ohraniti bodočnosti podobe, ki bi nam sicer bile za vselej izgubljene.

To žrtev je možno doprineti večjim posestvom, ne da bi imela znatne izgube pri gozdni renti. Mnogokrat so takj gozdi, kj so v pokrajinskem oziru jako lepi, glede kvalitete in mase lesa manjvredni,

¹ Glej članek: »Prirodno varstvo in ohranitev prirodnih spomenikov v gozdu«, ki ga je priobčil ing. A. Šivic v »Jugosl. Šumi«, 1. 1921. Op. ured.

pogostokrat tudi jako oddaljeni od dobrih komunikacij ali pa ležijo v terenu, po katerem je spravilo lesa otežkočeno. Takšni gozdi bi nam mogli ostati ohranjeni. Kdor že hoče prav pedantno postopati, naj take ohranke vknjiži kot »rezerve« ali pa naj iz drugih svojih gozdov polagoma vzame to, kar je tam prihranil in izločil od izkoriščanja.

Kar je bil kdo odmenil, da bodi ohranjeno kot »spomenik narave«, to mora potem tudi popolnoma prepustiti naravi sami, ki naj v tem gozdu gospodari po svojih lastnih zakonih, ne da bi se človek vtikal v njeno oblast.

Ohranitvi prirodnih krasot in spomenikov posvečajo mnoge države in dežele že dolgo časa veliko pozornost; žrtvovale so cele pokrajine, pogorja, doline, močvirja, parke in spominska drevesa v te svrhe. Tudi pri nas na Dolenjskem ta stremeljenja niso izostala in se že dlje časa udejavljajo, četudi le v manjšem obsegu in le od posameznikov, ki so razumeli to hvalevredno in požrtvovalno nalogo.

V gozdih veleposestva, ki ga oskrbuje gozdna urada v Kočevju in v Soteski, so pred 30 leti začeli popolnoma izločati od izkoriščanja posamezne ploskve v pragozdu, medtem ko se po ostali površini vrši normalno izkoriščanje s prebiranjem močnejšega in drugega, toda poškodovanega drevja. Pa tudi v teh, v izkoriščanje namenjenih delih se puščajo tu pa tam posamezna, izredno močna, lepa in zdrava drevesa, ki naj ostanejo. Dandanes na tem posestvu, kjer se prebiralno sekanje obnavlja na vsakih 20 do 25 let, skoro ni nobenega, še nedotaknjenega gozdnega sestoja, razen onih, ki so za prirodni spominke izločeni in ostanejo ohranjeni kot nedotaknjeni pragozdi.

Ti obvarovani prostori, četudi so primeroma skromnega obsega, pa nam popolnoma zadostujejo, da nam ohranijo podobo pragozdov izza davno prešlih dni.

Žrtev, ki jo je doprinesel v te svrhe posestnik, — po njegovem mnenju — ni velika.

Kot pragozdi so bile določene in ohranjene sledeče ploskve:

	R e v i r	hektarji
V pogorju:	Kočevje — — — —	21·24
„Friedrichstanj“	Grčarice — — — —	
V Koteniškem	Glažuta — — — —	28·96
hribovju	Podpreska — — — —	36·85
	Podstenice — — — —	96·14
	„ — — — —	34·71
	Travnik — — — —	47·48
	„ — — — —	18·56
V Rogu	Soteska — — — —	14·64
	Sv. Peter — — — —	1·46
	Brezova rebar — — — —	4·81
vsega skupaj		305·63

Vse te ploskve so omejičene s kameni in izkazane v gospodarskih načrtih. Spominska drevesa, ki stojijo po drugih, prebiralno izkoriščanih gozdih, pa niso vsa šteta in zaznamovana, vendar pa so posamezni eksemplari označeni tudi v gospodarskih načrtih.

Poleg naštetih ploskev je bil kot prirodni park odmenjen in ohranjen tudi gozd v neposredni bližini zdravilišča v Dolenjskih Toplicah, ki ga pa, kakor čujemo, namerava sedanji lastnik zdravilišča izsekati.

❧

Ing. Žarko Miletić (Zagreb):

Uređivanje državnih šuma.

(Nastavak).

IV. Jedinstveni taksacioni pravilnik i njegov sistem.

A) Glavne smjernice taksacionog pravilnika.

U prednjim smo razlaganjima izložili stanje taksacionog sistema državnih šuma bivše ug. pole Monarhije, pa smatramo, da nam je uspjelo dokazati, da taj sistem nije valjan i da bi ga u cijelosti trebalo izmijeniti. Izložili smo nadalje i stanje ostalih naprednijih taksacionih sistema u našoj državi i stranim zemljama, pa smo time obilježili smjernice, kojima bi trebao da bude taksacioni sistem svih naših državnih šuma. Ujedno smo analizom modernih metode uređivanja objasnili njihove elemente i kriterije. Nakon svih tih pripravnih i analitičkih razmatranja primakli smo se jezgri i cilju ovog prikaza, a taj je, da ustanovimo, kakav bi trebao da bude naš novi taksacioni sistem.

Taj odgovor trebao bi da bude sintezom svih dosadanih rezultata. Taj odgovor trebao bi nadalje da bude pozitivan i konstruktivan, jer mu je zadaća, da jasno i odrešito pokaže na nove vidike i puteve novog taksacionog sistema.

Prije nego li pokušamo, da na to pitanje odgovorimo, treba da objasnimo i nekoliko drugih, prećih principijelnih pitanja.

1. Potreba i mogućnost sastava jedinstvenog taksacionog pravilnika za državno šumarstvo čitave države.

Još u početku ovog prikaza istakli smo razloge, zbog kojih smo uvjereni, da bi sve državne šume trebali uređivati po jedinstvenom sistemu. Ta nam se potreba čini tako jasnom i opravdanom, da je ne bi ni trebali naročito i opširnije obrazlagati.

Međutim, istovremeno s tom pozitivnom konstatacijom javlja se i sumnja, da li je moguće sastaviti jedinstveni taksacioni pravilnik, koji bi sa svim svojim odredbama podjednako vrijedio za sve državne šume, pa sve i u onom slučaju, ako se i prizna potreba jedinstvenog pravilnika.

Nisu li razlike između šumskih gospodarstava pojedinih krajeva tolike, da se te heterogene prilike ne mogu regulisati jednim općim i zajedničkim pravilnikom.

Ne zahtijeva li ta heterogenost i naročite načine uređivanja?

To je svakako vrlo važno i principijelno pitanje, o odgovoru ovisi i čitav daljnji rad. Važnost toga pitanje ne smije se potcijeniti, već ga treba shvatiti u svojoj težini.

U prvi mah se čini, da su zapreke za sastav jedinstvenog pravilnika tolike, da se ne mogu savladati. Prema tome trebalo bi, da u pojedinim oblastima ostanu na snazi dosadani taksacioni sistemi; ili, ako se već koji od dosadanih i usavršuje, tad bi te promjene trebale da ostanu ograničene na prijašnje područje. Drugim riječima, trebalo bi da ostanu sve po starom.

Medutim, stručna šumarska javnost a i mjerodavna mjesta, već su dokazala, da ne će, da ta pocijepanost ostane i nadalje.

Ta se težnja očitovala u donasanju novog projekta zakona o šumama. Konstatujemo, da se u stručnoj šumarskoj javnosti nije dignuo nijedan ozbiljan glas protiv jedinstvenog zakona o šumama: naprotiv naglašavana je njegova velika potreba i žaljenje, da izrađeni projekt nije već postao i zakonom. Moglo je biti, a i bilo je različitih shvaćanja o pojedinim pitanjima, ali ni jedan glas se nije digao protiv potrebe jedinstvenog zakona o šumama za čitavu državu.

Projekt toga novog zakona obuhvaća čitavu državu, dakle i sve heterogene prilike šumskog gospodarstva. Tim je projektom obuhvaćena ne samo gospodarska strana šumskog gazdovanja, nego i šumsko-policajna, i to ne samo za državne šume, nego i za sve ostale kategorije šumskog vlasništva. Prema tome projekt novog zakona obuhvaća čitav komplicirani sistem šumarske politike cijele naše države.

Ako smo dakle imali smjelosti i sposobnosti, da donesemo projekt jedinstvenog zakona o šumama, tad pogotovo možemo, da izradimo jedinstveni taksacioni pravilnik za uređivanje svih državnih šuma.

Jer, ako heterogene šumsko-gospodarske prilike nisu bile ne-savladivom zaprekom kod sastava novog projekta zakona o šumama, tad ćemo te zapreke još lakše savladati kod donošenja novog taksacionog pravilnika, koji po svom sadržaju i zamašaju zaostaje za važnosti zakona o šumama.

Prema tome, smatramo, da je moguće donošenje jedinstvenog taksacionog pravilnika za čitavu državu; jedino dodajemo, da bi njegove uredbe trebale da su elastične, da se uzmognu prilagoditi heterogenim šumarskim prilikama raznih krajeva. Naročito bi trebalo izbjeći tu pojavu, da se zbog nivelacije heterogenih prilika, razvijeno i lijeno uređeno šumsko gospodarenje, ne bi bacilo na niži stepen u taksacionom pogledu. Ako su se u Austriji mogle uređivati po jednoj te istoj instrukciji prašume Bukovine i Galicije i pitome šume Češke i Donje Austrije i šume Alpa, tad ćemo i mi moći za naše područje, koje nije heterogenije, da sastavimo jedinstveni taksacioni pravilnik.

2. Originalnost našeg novog taksacionog sistema.

Naše šumsko gospodarenje je uglavnom još dosta skućeno i nerazvijeno. U teoretskom i praktičnom pogledu ono se razvijalo pretežno pod utjecajima njemačke nauke i gospodarenja, što je i

pojmljivo, ako uvažimo naš geografski položaj, prijašnje veze i kulturne centre, s kojima smo dolazili u doticaj. No ne samo naše, nego i češko i mađarsko šumarstvo stajalo je i stoji pod istim utjecajima. Nijemci su uspjeli, da čitavom šumarstvu Srednje Evrope dadu svoju karakterističnu oznaku. To potječe još od Cottinih i Hartigovih vremena, pa se šumsko gospodarstvo Srednje Evrope — prolazeći razne faze razvoja — iskristalizovalo u obliku visoke šume u kojoj se gospodari čistom ili oplodnom sječom (Schlagweiser Hochwald). Teško je danas, da se potpuno iskinemo iz te naučne i gospodarske sfere i to tim teže, što se već dosada i naše šumsko gospodarenje prilagodilo dobrim dijelom tim principima, za kojima uz to stoji i izvjesna naučna opravdanost i praktična iskustva. Osim toga se šumsko gospodarenje uopće sporo razvija; ono ne pozna naglih skokova i perturbacija kakovih nalazimo u drugim naukama, stoga se u šumskom gospodarenju i razne reforme i novine, mogu tek postepeno uvadati.

Prema tome kod uređivanja državnih šuma, kojima se gospodari čistom i oplodnom sječom, ne ćemo moći da pokažemo nešto naročitoga, svoga i specifičnoga. već ćemo se uglavnom morati poslužiti metodikom drugih zemalja sa razvijenijim i naprednijim šumarstvom. Radi se jedino o tome, da utvrdimo, ukoliko se njihove metode rada mogu i kod nas primijeniti i ukoliko ih treba prilagoditi našim specijalnim prilikama. Uslijed toga, bit će naš sistem uređivanja takovih šuma, do izvjesnog stepena, kompilacija stranih sistema.

Naprotiv, kod uređivanja kraške preborne šume, moći ćemo da pokažemo mnogo svoga, originalnog i specifičnog, jer je naš Kraš, klasična oblast Karsta,¹ a šumsko gospodarenje na Krašu, bitno se razlikuje od ostalih. Uređivanje kraške šume i gospodarenje s njime, bit će dakle naša domena, u kojoj ćemo moći pokazati mnogo originalnosti.

3. Osobine novog taksacionog sistema u teoretskom pogledu.

Kod taksacionog sistema razlikovat ćemo, kod ovih naših promatranja, uglavnom dva dijela i to:

- a) Sistem gospodarskog razdjeljenja šume i
- b) Sistem obračuna etata.

Oba su ta dijela donekle u užoj organskoj vezi, no uza sve to smatramo, da ih možemo odjelito promatrati.

Ad a) Sistem gospodarskog razdjeljenja šume je uz male otklone, manje-više posvuda jednak, pa u tom pogledu ne bi bilo većih zapreka, da od stranih instrukcija preuzmemo ono, što bi odgovaralo i našim prilikama. O tom smo u prednjem dijelu prikaza opširnije raspravljali, pa se ovom prilikom ne ćemo više zadržavati na tom pitanju.

¹⁾ Dr. Јован Цвијин: Карст, Географска Монографија, Београд 1895., страна IV.

Ad b) Glede sistema obračuna etata željeli bi, da je u teoretskom pogledu ispravan i da odgovara sadanjem stanju nauke o uređivanju šuma; taj sistem trebalo bi dakle da je savremen. Kao konzekvencija tih zahtjeva proizlazi, da bi novi sistem trebao da potpuno dijeli momente prostornog uređenja šume od momenata vremenskog uređenja, dakle potrajnosti. Pitanje visine etata ne bi smjelo uplivisati i na određenje sječina. Nadalje, uzgojni momenti treba da su ravnopravni sa taksacionim, a nikako ne bi smjeli biti podređeni. To je naročito važno u našim šumama, koje se pretežno pomlađuju prirodnim putem. Temelj gospodarenja treba da je sastojina, pa o njenim prilikama i potrebama treba da vodimo naročito računa.

Etat bi trebalo obračunavati samo za kraća razdoblja, a dispozicije za daleku, maglovitu budućnost treba bezuslovno izbjegavati. Čitavi obračun etata treba da nosi više obilježje kalkulacije, a ne karakter tačnih računa, kojima u većini slučajeva nedostaje prava podloga. Metoda obračuna, etata treba da je jasna, pregledna i jednostavna, daleko od toga, da se izvrgne u šablonu, koja koči svaku slobodniju misao i razvoj. I konačno tametoda treba da je elastična, da bi se mogla prilagoditi svakim prilikama.

Tim teoretskim zahtjevima bi, po našem sudu, najbolje odgovarala metoda umjerenog sastojinskog gospodarenja, koja se već s uspjehom upotrebljuje u Sloveniji i Bosni. I naš prestiž pred stranim svijetom govorio bi u prilog prihvata te metode. Ostaje jedino da prosudimo, da li je moguće proširenje te metode i na ostale krajeve u kojima se dosada nije upotrebljavala. To će biti zadaća daljnjih poglavlja ovog prikaza.

4. Novi taksacioni sistem i naše stvarne potrebe.

Opće taksacione prilike u našoj državi su dosta slabe i zaostale. Nemamo pri ruci statistike, a ne znamo da li takova i postoji, iz koje bi vidjeli, za koj dio naših državnih šuma postoje valjani taksacioni operati. Takova bi statistika bila od vanrednog zamašaja na opći sistem izrađivanja gospodarskih osnova. U nedostatku te opće statistike, poslužiti ćemo se specijalnom statistikom državnih šuma kr. Direkcije Šuma u Zagrebu, pa ćemo nastojati, da na tom temelju izvedemo neki općeniti zaključak.

Tako je na osnovu stvarnih podataka ustanovljeno ovo stanje taksacionih operata kod spomenute Direkcije:

1. 22% čitave šumske površine nemaju nikakve gospodarske osnove.

2. Na 11% čitave šumske površine, taksacioni operati izgubili su svoju valjanost godine 1921.—1923., a da nove osnove još nisu sastavljene. Prema tome su 33%, dakle jedna trećina, bez osnova.

3. 12% čitave površine ima starije osnove, koje bi trebalo sasama preraditi; no uza sve to daju bar neki donekle siguran oslon za gospodarenje.

4. 29% čitave površine otpada na privremene gospodarske osnove Gorskog Kotara (šume na Krašu) sa šablonskom oplodnom sječom. Sve bi te osnove trebalo iz temelja izmijeniti i sastaviti nove za prebornu sječ.

5. 26% čitave površine ima dosta dobre i savremene osnove, po kojima se može gospodariti za čitavo vrijeme njihovog trajanja.

Primjećuje se, da najnovija osnova gubi svoju valjanost 1931. godine, pa iza toga vremena ostaje Direkcija bez ikakvih operata. Godišnje bi trebalo urediti oko 30.000 kat. jutara šume, ako bi htjeli, da ne nastupi momenat, kad i najnovija osnova gubi svoju valjanost. Kolik je to posao, moći će da prosuđi svako, tko se bavio sastavljanjem osnova. Smatramo, da navedene brojke dosta rečito ilustruju naše taksacione prilike i to k tome još za jedno nadležstvo, sa tradicijom i ustaljenim prilikama.

Kakove su prilike kod ostalih Direkcija Šuma, nije nam poznato, ali mislimo, da nisu mnogo bolje. Ne mogu ni biti mnogo bolje, jer se za rata nije ništa radilo na sastavu novih osnova, a iza rata nije se moglo otpočeti sa radom u onom opsegu, u kolikom bi to trebalo. A svake godine gubi svoju valjanost po koja osnova!

Prema tome, veliki dio našeg gospodarenja obavlja se bez ikakvih osnova; imamo dakle jedno potpuno »slobodno gospodarenje«, za kojim Nijemci već dugi niz godina uzalud teže!

Ali takovo gospodarenje bez osnova, to je rad prema osjećaju, bez stalnog pravca i čvrste direktive. Bez osnova je nemoguće intenzivno gospodarenje, jer je potpuno nepoznat pravi objekt rada.

Medutim usprkos tih velikih nedostataka i autentičnih podataka čuju se u široj javnosti, a katkada i u stručnoj, psalmovi »našim šumama, tome najvećem narodnom bogatstvu«, ili »osnovici gospodarskog života«, ili »poluzi za popravak našeg gospodarskog stanja« ili konačno »izvoru našeg blagostanja i t. d.«.

Sa nekom naročitom simpatijom se operiše sa površinom šume i prirastom, pa se tako dolazi do upravo fantastičnih brojaka o visini godišnjeg etata. Od toga se odbija jedan dio za potrebe unutar države, a ostatak, taj se i izvaža i time je spasena valuta, trgovačka bilansa aktivirana, a sreća i blagostanje se razlilo čitavom državom. Sve te velike riječi i geste čine na nas dojam onog istog romantizma i deklamatorstva, što je bilo tako karakteristično za neke decenije našeg općeg narodnog života u prošlom vijeku. Manje velikih riječi, a više sitnog i upornog rada, to bi bio naš odgovor.

Promatramo li hladnije naše konkretne prilike, čini nam se, da baš nema razloga tolikom optimizmu.

Kolika je zapravo površina šuma u našoj državi? Da li je sve ono, što je upisano kao šuma i danas još šuma i kakova? Nije li šuma već odavna iskrčena, ili, ne nalazi se na toj površini mjesto uzrasle, visoke šume, okresana šikara, prepuna ljeske i breze ili obrasla bujadi, glogom, trnjem i epilobijem?

Kad nismo na čistu ni sa površinom šume, još ćemo manje smjeti da operišemo sa prirastom, koji je jedna od najsuptilnijih

veličina šumskog gospodarenja. Stoga najveći dio tih kalkila o prihodnoj sposobnosti naših šuma nema prave podloge. Stručnjak mora zato tražiti konkretne podatke, pa se ne može upuštati u sferu nagađanja.

Koliko imamo starih šuma, kakav je razmjer dobnih razreda, da li će skoro nastupiti praznina u sječi glavnih prihoda i t. d., sve su to dragocjenji podaci, na kojima bazira racionalno iskorištavanje šuma. Bez svih tih podataka nemoguća je i šumarska politika većeg stila; bez tih podataka ne možemo se ni maknuti, pa je zadaća taksacije, da taj temeljni materijal prikupi, sredi i obradi. Iz toga slijedi, da uređivanju šuma treba posvetiti najveću pažnju, jer je to gospodarska potreba prvog reda. Na dobrim osnovama bazirat će sav naš daljnji rad, jer će osnove biti kamen temeljac, na kom će se naše šumarstvo dalje razvijati. Tek iza toga i na tom pozitivnom temelju, moći će se voditi neka šumarska politika širih vidika i koncepcija.

S time u savezu nastaje i pitanje, kako da dodemo do gospodarskih osnova, jer nije mala stvar premjeriti i procijeniti većinu naših šuma i sastaviti opsežne elaborate. To je golem posao, za koji treba i dobar sistem i dovoljno personala, a što je glavno i sredstava. Nije li sve na mjestu, uzalud se laćamo svakog posla, jer je unapred osuđen da zahiri i propadne.

Osnove su naša preka potreba, pa do njih treba da dodemo što prije, stoga ih valja izrađivati sa stanovitim ubrzanjem. Toj eminentnoj potrebi stoji nasuprot činjenica, da je nemoguće u tako kratkom vremenu, kako bismo mi to željeli, sastaviti detaljne, opsežne a uz to i savršene elaborate. Da se zadovolji jedno i drugo gledište, uvjereni smo, da je bolje imati i nešto slabije osnove nego nikakove; bolje je imati za što veću površinu kvalitativno i slabije osnove, nego neka remek-djela taksatorskog znanja, nu to samo za neznatan dio površina.

Time smo se ujedno primakli pitanju, da li treba da sastavljamo privremene, provizorne osnove ili definitivne. To je pitanje vrlo važno, jer o njegovom pravilnom rješenju ovisi brzina, kojom ćemo doći do osnova.

Idealno bi bilo, kad bi mogli sastaviti za sve šume definitivne osnove. Nu vodeći računa o našim stvarnim prilikama i potrebama, tvrdimo, da ni nema stvarne potrebe za definitivnim gospodarskim osnovama u svim slučajevima.

Za sve šume, s kojima se dosada nije moglo intenzivnije gospodariti, i gdje je veće iskorištavanje nemoguće radi teških izvoznih prilika dovoljno će biti, ako se šumski kapital samo inventariše i ako se samo u grubim konturama odrede granice etata. U takovim prilikama mogu se sastavljati i jednostavni eksploatacioni planovi, koji imaju da pruže temelje za grubu kalkulaciju namjeravanog iskorištenja.

Naprotiv tamo, gdje postoji već od prije uredno gospodarstvo i gdje su moguće finije metode rada i gdje ima dovoljno stručno

obrazovanog osoblja, tu treba sastavljati solidne, detaljne i u tančine izrađene osnove.

Zadaća je taksacije i uprave, da pogodi pravu mjeru i da dovede u sklad sve te težnje. Šteta je trošiti sile, vrijeme i novac na sastav definitivnih osnova tamo, gdje bi posve dobro odgovarale i privremene, ili jednostavni programi. Tu moramo da naglasimo činjenicu, da obračuni etata, koji se sastavljaju prema principima modernih metoda uređivanja, nose karakter procjene (Voranschlag), pa sa teoretske strane ne bi bilo prigovora privremenim osnovama.

Vremenom, kad se digne intenzitet čitavog šumskog gospodarenja, kad se opće i saobraćajne prilike poprave tad se mogu privremene osnove (programi) postepeno prevadati u definitivne, što će biti tim lakše, jer će već postojati neki podaci o dotadanjem gospodarenju, iz kojih će se moći zaključiti na buduće.

Pošto je znatan dio naših šuma bez valjanih osnova, ili uopće bez ikakvih, to će naš novi taksacioni sistem morati, da vodi naročito računa o tome, jer se mora prilagoditi stvarnim prilikama. Morat će dakle računati s tom činjenicom, da će u prvo vrijeme, za znatan dio površina trebati sastavljati samo privremene ili provizorne operate. A u državnom šumskom gospodarstvu imat ćemo sve prelaze od privremenih osnova do potpunih.

5. O tipovima gospodarskih jedinica.

Obzirom na razmjer dobnih razreda moguća su tri tipa gospodarskih jedinica i to:

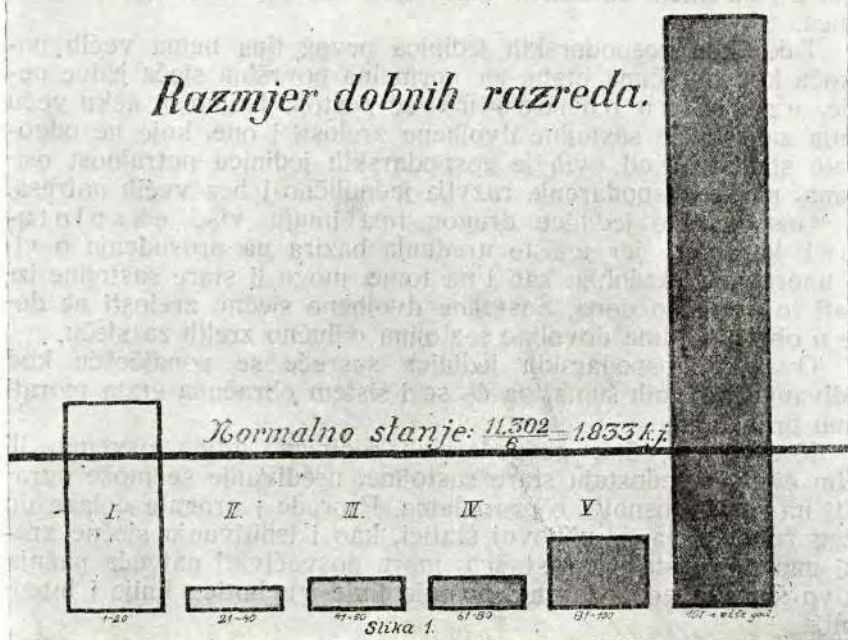
1. Postoji normalan razmjer dobnih razreda.
2. Znatno prevlađuju stari dobní razredi.
3. Znatno prevlađuju mlađi i srednjedobni razredi starosti.

Osim ovih temeljnih tipova, moguće su razne kombinacije dobnih razreda, no te ne dolaze toliko u obzir kod onih razmatranja, jer nisu tipične.

Ad 1. Gospodarskih jedinica ovog tipa gotovo da i nema u državnim šumama, jer, da se stvori ovakav tip, potrebno je uredno gospodarenje gotovo za čitavu ophodnju unatrag, što kod nas u većini slučajeva nije ni bilo moguće.

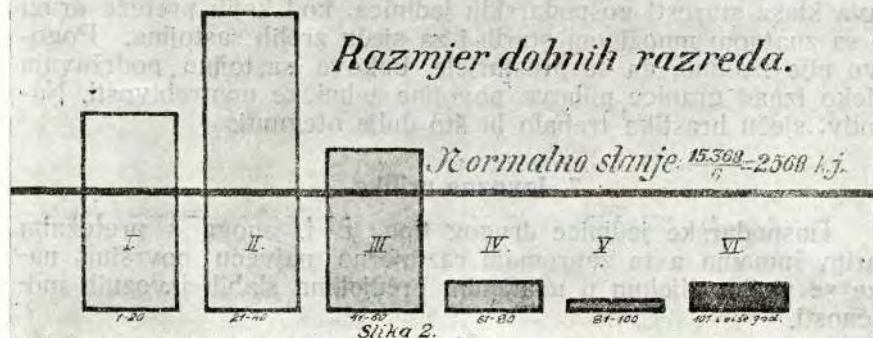
Ad. 2. Gospodarske jedinice ovog tipa, koliko nam je poznato, u nas prevlađuju; međutim, ne smijemo misliti, da su te stare šume ostale iz neke naše naročite dalekovidnosti i iz nekog naročitog štedljivog ekonomisanja; te su šume ostale iz prostog razloga, što ih je — srećom — zbog izvoznih poteškoća, bilo nemoguće već dosada iskoristiti. Kao primjer takovog tipa gospod. jedinice donasmo grafički prikaz tačnog razmjera dobnih razreda za Šumsku Upravu u Kostajnici, prema stanju koncem augusta god. 1924.

Ad. 3. Treći tip gospodarskih jedinica zaprema znatno manje površine nego li drugi tip, premda se u pojedinim krajevima nalaze gotovo isključivo gospodarske jedinice ovog tipa. Te se jedinice

Kr. Šum. Uprava u Kostajnici.*Razmjer dobnih razreda.*

nalaze u krajevima dobrih prometala, a nastale su koncentrisanjem sječa na razmjerno malom prostoru.

Kao primjer ovog trećeg tipa gospodarskih jedinica neka posluži grafički prikaz aproksimativnog stanja klasa starosti za Šumsku Upravu u Dragancu, koncem godine 1922.

Kr. Šum. Uprava u Dragancu.*Razmjer dobnih razreda.*

Iako je s teoretskog gledišta gotovo posve svejedno, kakav je konkretni razmjer klasa starosti, to je ipak samo vođenje gospodarenja, a i na način obračuna etata ipak od znatnog upliva ta činjenica.

Tako kod gospodarskih jedinica prvog tipa nema većih poteškoća kod obračuna etata, jer normalna površina sječa jedne periode, uz stalnu ophodnju, već postoji. Jedino bi neku veću pažnju zahtijevale sastojine dvojbene zrelosti i one, koje ne odgovaraju staništu. Kod ovih je gospodarskih jedinica potrajnost osigurana, pa se gospodarenje razvija jednolično i bez većih potresa.

Gospodarske jedinice drugog tipa imaju više eksploatacioni karakter, jer težište uređenja bazira na prosudjenju o visini uporabnog razdoblja kao i na tome, mogu li stare sastojine izdržati to uređajno doba. Sastojine dvojbene sječne zrelosti ne dolaze u obzir, jer ima dovoljno sastojina odlučno zrelih za sječu.

Ovaj tip gospodarskih jedinica susreće se ponajčešće kod uređivanja državnih šuma, pa će se i sistem obračuna etata morati njemu prilagoditi.

Kod trećeg tipa gospodarskih jedinica, gdje posvema, ili većim dijelom nedostaju stare sastojine, uređivanje se može ograničiti na sastav osnova o proredama. Prorede i progale dolaze do većeg značaja, pa se njihovoj statici, kao i ispitivanju sječne zrelosti ono nešto starijih sastojina, mora posvećivati najveća pažnja. Čitavo šumsko gospodarenje postaje time i nehotice finije i intenzivnije.

6. Odnos državnog šumskog gospodarenja prema potrajnosti.

Pitanje potrajnosti je jedno vrlo važno pitanje kod uređivanja svake šume, pa bi uvijek trebalo nastojati, da se to pitanje pravilno riješi. Mišljenja smo, da i u državnim šumama treba težiti za primjerenom potrajnosti, dok strožija potrajnost može da dođe do veće važnosti jedino kod šuma opterećenih servitutom. U pravilu treba zahtjeve potrajnosti kod slobodnih šuma svesti na pravu mjeru i dovesti u sklad i sa ostalim faktorima, koji su od upliva na visinu etata, a to su šumsko-uzgojne, sastojinske, a donekle i rentabilitetne prilike.

Strogoj potrajnosti je nemoguće težiti i zbog konkretnog sastava klasa starosti gospodarskih jedinica, kod kojih preteže drugi tip sa znatnom množinom starih i za sječu zrelih sastojina. Pogotovo nije zgodno, da se prestarjele bukove sastojine podržavaju daleko iznad granice njihove povoljne tehničke upotreblivosti. Naprotiv, sječu hrastika trebalo bi što dulje otegnuti.

7. Izvozne prilike.

Gospodarske jedinice drugog tipa, t. j. onoga s pretežnim starijim šumama a te zapremaju razmjerno najveću površinu, nalaze se većim dijelom u udaljenim predjelima slabih izvoznih mogućnosti.

U takvim je prilikama nemoguće finije gospodarenje sa brojnim malim sječinama, plasiranim na raznim stranama. Upravo, iz razloga, što takovo grupisanje sječina ne dozvoljava izgradnju skupljih prometila, jer su za njih potrebne znatne mase, koncentrisane na manjem području. Da je takovo fino gospodarenje sa brojnim porazbacanim sječinama općenito još preuranjeno za naše prilike, dokazuju velike prištednje etata, koje su se nagomilale na takovim izoliranim sječinama, a koje opet same za se uzete, nisu dovoljne za jednu eksploataciju većeg stila. Iza toga vidimo, da ćemo biti prisiljeni, da u većini slučajeva, sječine grupišemo i koncentrišemo na jednom mjestu a samo za lokalnu potrebu, da otvaramo što više odgovarajućih sječina. Takovim grupisanjem sječina omogućit će se izgradnja prometila i povoljna kristalizacija šumske takse. Vidimo dakle, da će naše šumsko gospodarenje još dobrim dijelom imati eksploatacionij karakter.

Naprotiv, u krajevima s lakšim izvozom nije potrebno koncentrisanje sječina, pa tu svakako treba gospodariti na način malih sječina. Prema tome, uređajnom idealu, sistemu malih sječina, premda je teoretski posve ispravan, ne ćemo se na žalost, zbog teških izvoznih prilika, uvijek moći približiti.

8. Prilike i potrebe državnog šumarstva i sistem šestarskih metoda.

U prvom dijelu ovog prikaza, došli smo na osnovu teoretskih razmatranja do zaključka, da bi sistem šestarskih metoda svakako trebali da napustimo, a etat da obračunavamo kojim naprednijim načinom.

Kod izbora nove metode obračuna etata namiče nam se pitanje, nije li za naše, dijelom još nerazvijene prilike, prerano napuštati sistem šestarskih metoda i prelaziti k umjerenom sastojinskom gospodarenju. Ne čine li nam se te metode samo teoretskim idealom, kojim se, usprkos njegove opravdanosti, za sada još ne možemo koristiti, jer ne odgovara našim prilikama i potrebama? Ne odgovaraju li našim prilikama ipak bolje šestarske metode, usprkos izvjesnih teoretskih nedostataka.

Kod rešavanja ovog pitanja treba da smo slobodni od svih predrasuda i sklonosti. Težnja da se pronade pravi put, treba da visoko lebdi pred nama. Treba da se oslobodimo atavističke sklonosti konzervatizmu, zbog koje se grčevito držimo starih metoda i u onom slučaju, ako su ove već postale anahronizmom. Iz te krajnosti ne smijemo da upadnemo u drugu i da bezobzirno prihvaćamo sve ono što je »moderno«, a ne pitajući, da li to odgovara i našim potrebama i prilikama. Sredinu i mjeru treba pogoditi u svakom slučaju.

Napred smo naveli, da sistem uređivanja i obračuna etata treba da bude takav, da omogućiti jednostavno i dobro inventarisanje šumskog kapitala i pregledno, jasno i jednostavno ustanovljenje prihodne sposobnosti šume.

Tim zahtjevima ne mogu da udovolje šestarske metode — kraj svih ostalih teoretskih nedostataka — sa svojim nepotrebnim zamršivanjem jednostavnog problema. Kod tih metoda ima mnogo suvišnoga, nebitnoga i šabionskoga. Međutim glavni cilj tih silnih registrovanja, a to je pretjerana potrajnost, ne polučuje se tim radom. Na papiru tim načinom ustanovljena potrajnost u većini slučajeva je samo jedna varka. Osim toga za sadanje stanje državnih šuma nije ni potrebna strožija potrajnost, a primjerena potrajnost kao i kristalizovanje razmjera dobnih razreda može se poslužiti i drugim jednostavnijim sistemom, a ne jedino putem šestarskih metoda. Što više, mišljenja smo, da će druge napredne metode prije uspostaviti normalan razmjer dobnih razreda, nego li šestarske metode, koje sve promatraju jedino sa uskog gledišta pretjerane potrajnosti.

Mišljenja smo, da je sistem šestarskih metoda i u nas dosta dugo vladao, pa bi mirno mogli da predemo naprednijim metodama rada. Nema nikakvih naročitih razloga, zbog kojih bi mi šestarske metode, usprkos znatnih nedostataka, još podržavali u životu. Šestarske metode treba da i kod nas pripadnu prošlosti.

B. UMJERENO SASTOJINSKO GOSPODARENJE I NAŠE DRŽAVNO ŠUMARSTVO.

Umjereno sastojinsko gospodarenje je komplementarna metoda sastavljena iz elemenata sastojinskog gospodarenja i elemenata metode dobnih razreda, pa ćemo ispitati primjenjivost svake od tih komponenata u našim prilikama. Premda je sastojinsko gospodarenje jezgra i primarni oblik te metode, to ćemo ipak otpočeti naše razmatranje sa metodom dobnih razreda, jer je ova, genetički posmatrana niži i jednostavniji uređajni tip.

1. Primjena elemenata metode dobnih razreda.

Elementi one varijante metode dobnih razreda, koja operiše konkretnim površinama, dakle temeljni oblik te metode, upotrebljiv je svuda i u svim prilikama. Naročito je upotrebljiva za onaj tip gospodarskih jedinica gdje prevladuju stare sastojine.

Temelj čitavog uređenja je vjeran opis sastojina, koji se s nešto truda uvijek može pouzdano sastaviti. Na njegovom se temelju sastavlja pregled o razmjeru dobnih razreda, što je baza daljnje kalkulacije. Srađivanjem faktičnih površina pojedinih dobnih razreda sa normalnom, dobivamo sliku o normalitetu šume, pa prema tome kalkulativno određujemo etat površine za jedno ili više razdoblja. U prednjem dijelu ove radnje naveli smo, na što sve treba uzimati obzir kod takove kalkulacije, pa to sada ne spominjemo naročito.

Kad je fiksiran etat površine, tada propisujemo za sječu toliko sastojina, dok se ta kvota površine ne ispuni. Drvne mase koje se nalaze na tim površinama, predstavljaju etat.

U ovom slučaju prevladavaju nastojanja cjeline, pa komponenta »razmjer dobnih razreda«, dobiva prevagu nad sastojinskim gospodarenjem.

Takova jednostavna metoda dobnih razreda bila bi upotrebljiva naročito kod sastava privremenih provizornih gospodarskih osnova tamo, gdje je opće gospodarsko stanje šume i okoliša nerazvijeno i gdje treba brzo i bez velikih troškova u glavnim crtama stvoriti sud o prihodnoj sposobnosti šume.

Stoga su dobre ustanove Austrijske, a prema njoj i Bosanske instrukcije za uređivanje šuma, koje također predviđaju sastav privremenih (provizornih) osnova u sličnim slučajevima. Takova odredba bit će naročito od važnosti i za naše prilike.

Kako su krajevi sa početnim stadijem šumskog gospodarstva mahom bez većih prometila, a sastojine nose pretežno karakter prašume, to kod ovakovih privremenih osnova ne treba detaljnije istraživati prirast, jer je ovaj paralizovan truleži i većim gubicima kod izrade i otpreme drveta. Prema potrebi prelaze takovi elaborati u eksploatacione osnove, kojima je svrha prikupiti potrebne podatke za kalkulaciju cijena i rentabilnost iskorištenja.

I u krajevima sa intenzivnijim šumskim gospodarenjem upotrebljiv je spomenuti način obračuna etata, ako želimo brzo, nu ipak dovoljno pouzdano, da upoznamo prihodnu sposobnost šume. Razmjer dobnih razreda, koji bazira na sigurnom temelju površine, ipak je najbolje jamstvo za primerenu potrajnost prihoda, a ujedno daje preglednu sliku o normalitetu šume. U svakom slučaju treba i grafički prikazati sadanje stanje i budući razvoj razmjera dobnih razreda.

Dodamo li takovoj kalkulaciji aproksimativne prihode proreda, koji se mogu očekivati u slijedećem razdoblju, to smo time približno ocijenili prihodnu sposobnost šume.

Osim toga, mora se i to uvažiti, da se sa šumama, koje se tek prvi put uređuju, ne da odjednom i naprečac gospodariti najfinijom metodom uređenja. Ni saski taksacioni sistem nije se spontano razvio, nego se stvarao decenijama, dok nije došao do današnje svoje visine. Nije puki slučaj, što u većini instrukcija za uređivanje šuma nalazimo odredbe, da treba uvažavati i dosadani etat kod kalkulacije budućeg prihoda, pa se time u savezu ispituje i njegov upliv na razvoj dobnih razreda i sadanje stanje šume. Vidimo dakle da prošlost šume i tradicija igraju i te koliku ulogu kod određivanja budućeg etata.

Šume koje se po prvi put uređuju i time privlađaju urednom gospodarenju, nemaju autentičnih podataka prošlosti, pa nam stoga nedostaje važno pomagalo kod obračuna etata. Čitavo određenje etata je u takovim prilikama donekle nepouzđano, pa se radi toga i moramo ograničiti na kraća razdoblja, prepuštajući kasnijim revizijama, da dotjeraju i ispravljaju primarno uređenje.

Time ne plediramo u onom smislu, kao da se terenske, geodetske i taksacione radnje mogu obavljati sasvim površno, nego odlučno zato, da se provlađaju samo u markantnim potezima, izbje-

gavajući ulaženje u sitnice i sporedni detalj. Čitavo ureživanje i obračun etata treba provodati jasnim i markantnim načinom i u glavnim potezima.

Takav način rada je potreban i radi toga, jer ni samo praktično provođanje gospodarskih odredaba osnova u šumama, u kojima još nismo ni početne stadije preturili, ne može da zalazi previše u detalje. Nemoguće je intenzivno gospodarenje sa svakom pojedinom mladom sastojinom tamo, gdje na drugoj strani istovremeno gnjiju i trunu silne množine prestare šume.

Pošto metoda uređenja mora odgovarati i općem stanju šumskog gospodarstva, to će u prilikama, kao što su navedene, biti potpuno dobra takova varijanta sastojinskog gospodarenja, u kojoj prevladava metoda dobnih razreda.

Što se tiče onog tipa metode dobnih razreda, koji operiše sa reduciranim površinama, tu moramo da razlikujemo dva slučaja i to, da li se radi o prevađanju na potpuni bonitet sastojine ili srednji bonitet staništa.

Tamo, gdje su mlade i srednjedobne sastojine dobrog, a stare, sječiive šume slabijeg obrasta (0.4—0.6), tu bi svakako trebalo površine starijih sastojina reducirati na viši bonitet sastojine, da se postigne neka ekvivalentnost površina.

Kod toga reduciranja na viši, odnosno potpunj sastojinski bonitet, mora se uzeti obzir i na dosadašnji način gospodarenja; tamo, gdje se provodaju snažne prorede, koje zahvaćaju i u glavnom sastojinu i snažno prekidaju sklop i obrast, nema opravdanog razloga, da se obrast 0.7—0.8 pretvara u potpuni, kad taj uopće nije svrhom gospodarenja.

U glavnome, možemo kazati, da nepotpunj obrast u taksacione svrhe treba uvažavati kod pomladnog razreda i progalina (Räum-dau). Da li je to reduciranje potrebno i za starije sastojine i u kojoj mjeri, treba to prepustiti uvidavnosti taksatora, jer se svaki slučaj ne da unapred predviđeti.

Što se tiče redukcije površina dobnih razreda na srednji bonitet stojbine, to i ovo pitanje zaslužuje, da ga detaljnije promotrimo.

Prije svega, moramo da naglasimo, da sve instrukcije, koje smo do sada napred spomenuli, bez iznimke operišu sa konkretnim površinama, pa ih ne reduciraju na srednji bonitet. Nije to neka slučajnost, već je ta opća činjenica svakako opravdana nekim dubljim razlozima. Mi bismo se s naše strane priklonili Grebbeovim razlozima i svakako bi ostali kod rada sa konkretnim površinama. Stoga bi bili za velike gospodarske jedinice, u kojima se sječiine plasiraju po mogućnosti na raznim mjestima, kod čega se lakše izjednačuju razlike u prihodu, koje potječu od raznih boniteta stojbine. Za rad sa konkretnim površinama, govori i naša glavna misao vodilja, a ta je, da metoda obračuna etata treba da bude jednostavna i jasna, jer to najbolje odgovara našim prilikama i potrebama.

Kao najveću zapreku uspješnom i sigurnom načinu za redukciju površina, smatramo pomanjkanje lokalnih skrižaljka prihoda i prirasta.

Princip bonitiranja stojbine jest taj, da se za temelj i mjerilo njene vrsnoće (*Leistung*), uzima njen ukupni prihod drvene mase. Sposobnost stojbine, da daje stanoviti prihod, očituje se u njenom sveukupnom prirastu, a ne samo u jednom njegovom dijelu, koji prelazi u glavnu sastojinu, koja se iskorišćuje koncem ophodnje.² Princip dijeljenja stojbine na razne bonitete bazira na činjenici, da je produkcija drvene mase najbolje mjerilo za vrsnoću konkretne stojbine. Redukcija se dakle obavlja pomoću poprečnog prirasta, koji obuhvaća čitavu produkciju stojbine do konca ophodnje, a ne možda samo glavnog prihoda.

Što se tiče upotrebljivosti takovog načina reduciranja površina, navadamo Guttenbergovo³ mišljenje, da tome postupku manjka sigurna podloga i da se dobiveni rezultati ne smiju smatrati matematskim veličinama. Račun sa reduciranim površinama biva još zamršenijim, ako imamo posla sa raznim vrstama drveća, čiji se boniteti ne podudaraju. Rad sa reduciranim površinama može se primjeniti jedino tamo, gdje se najvažniji elemenat, a taj je prirast, može sigurno ustanoviti. Taj način bio bi upotrebljiv jedino tamo, gdje postoje dobre lokalne skrižaljke o prirastu i za takova gospodarstva, kod kojih je potrebna strožija potrajnost: to međutim nije slučaj kod državnih šuma.

Kod uređivanja državnih šuma ne bi iz navedenih razloga nikako preporučali općenitu upotrebu takove varijante metode dobnih razreda, koja operiše s površinama reduciranim na srednji bonitet.

2. Primjena elemenata sastojinskog gospodarenja.

Premda se sastojinsko gospodarenje, prema Judeichu, može shvatiti i u širem značaju, što je i opravdano, to ipak elementi ove metode baziraju u glavnom na obračunu prihodne vrijednosti zemljišta, a time u savezu i na postotku zrelosti. U svakom slučaju treba ustanoviti prihodnu vrijednost zemljišta. Da se ova što sigurnije ustanovi potrebni su razni podaci.

Najvažniji faktor, koji upliviše na »Bu« jest glavni sječivi prihod. U raznim ophodnjama mijenja se međusobni razmjer i cijene pojedinih sortimenata, a uz to su od vanrednog upliva i prihodi proreda, kako u materijalnom, tako i u financijalnom pogledu. Njihov se upliv još pojačava djelovanjem prolongacionih faktora.

Mora se priznati, da je teško ustanoviti »Bu« financijalne ophodnje tamo, gdje nema pouzdane evidencije o dosadanim sječama, razmjeru sortimenata, prihodima proreda i sporednih koristi i konačno kulturnim i ostalim upravnim troškovima. Ove fine statičke metode zahtijevaju dakle razvijeno gospodarenje, tačnu statistiku

² Martin: Die Fortbildung, i t. d. str. 41.

³ Guttenberg: Die Forstbetriebseinrichtung, str. 273.

i tradiciju, pa se samo na tim temeljima može doći do valjanih i pouzdanih rezultata.

Vidimo dakle, da se ove metode nikako ne mogu upotrebljavati kod gospodarstva sa početnim stadijem i koja su gotovo bez tradicije. Primjena postotka zrelosti, u nas je još redom pojavom, nego li sami obračun financijalne ophodnje. Međutim i kod samog intenzivnog gospodarenja dolaze svi ti fini statički računi u pozadinu u onim slučajevima, gdje prevladuju stare sastojine, a to je većina naših gospodarskih jedinica. Za njihovu se sječu mjerodavni i drugi razlozi, a ne samo statički. To će stanje u takovim gospodarskim jedinicama trajati sve dotle, dokle god bude preobilja starih šuma. U takovom slučaju kod sastava sječnog predloga ne dolaze toliko u obzir sastojine dvojbene zrelosti sječe, pa bi prema tome otpala i potreba računanja postotka zrelosti.

Naprotiv kod gospodarskih jedinica sa normalnim ili približno normalnim razmjerom dobnih razreda ili kod onih gdje prevladuju mladi i srednjedobni razredi, dakle kod prvog i trećeg tipa gospodarskih jedinica, čitavo pitanje dobiva drugo značenje. Sastojine dvojbene zrelosti moraju se podvrći tačnom istraživanju prirasta i ostalih faktora, jer o njima u mnogome ovisi visina glavnog prihoda. Uz to se velik dio etata podmiruje putem snažnih proreda i progala, pa tu već postaje aktuelnim pitanje njihove statike. U starijim, progaljenim sastojinama dvojbene zrelost treba ispitivati njihov postotak zrelosti čime dolaze do primjene finije metode rada. Kod takovih se gospodarstava težište rada samo po sebi prenaša sa cjeline na sastojinu, pa ćemo i nehotice biti prisiljeni, da vodimo finije sastojinsko gospodarenje.

Međutim i ovom prilikom moramo da naglasimo, da primjena postotka zrelosti i financijalne ophodnje, nisu jedini i ključivi kriteriji sastojinskog gospodarenja. Ni u Saskoj se ne računa za svaku sastojinu postotak zrelosti, već se zrelost prosuđuje više sumarno. A u slučaju primjene elemenata statičkih računa nikada se ne smije dozvoliti, da bi na temelju jedino tih podataka jednostrano promatrali sječnu zrelost sastojina, već uvijek treba voditi računa i o cjelini, što je saski taksacioni sistem i dosada običavao.⁴

Tu dakle nalazimo vezu, koja ovaj sistem obračuna etata spaja sa metodom dobnih razreda i koja omogućuje njegovu primjenu i u našim prilikama.

3. O regulatoru mase.

Neke se instrukcije zadovoljavaju obračunom onog etata, koji odgovara drвноj masi površina, koje su kalkulacijom ustanovljene kao dopustivi etat izražen površinom.

Druge opet propisuju, da se tim načinom obračunati etat, usporedi još s nekim daljnjim regulatorom mase. Svrha je te kontrole, da i s ove strane ispita dopustivost predloženog etata i da se time

⁴ Martin: Die Fortbildung i t. d., str. 103.

dade još koji novi dokaz o tome, da je visina etata dobro ustanovljena. Uglavnom možemo da razlikujemo dvije vrsti regulatora mase i to:

1. Regulator mase se ustanovi pomoću koje formule normalno-zališnih metoda. Tako na pr. Austrijska instrukcija preporuča primjenu formule ili sravnjivanje etata sa popriječnim prirastom u doba sječe. Instrukcija za Baden preporuča poznatu formulu Austr. kameralne takse.

2. Kao regulator mase uzima se sveukupni poprečni sječivi prihod na jedinici površine ili srednji poprečni prirast čitave gospodarske jedinice, koji otpada isto na jedinicu površine. Njegov produkt sa površinom sječe i srednjom starosti daje traženi etat. Takav način obračuna, odnosno kontrole etata preporuča Micklitz kod svoje metode, koja operiše sa reduciranim površinama.

Ad 1. Guttenberg⁵ smatra takav način kontrole etata zastarjelim običajem u nauci o uređivanju šuma; takova je kontrola potpuno suvišna, ako prema njenom zahtjevu ne mijenjamo već prije toga, pomno sastavljenu osnovu sječe. Naprotiv mijenjamo li je, tad je takav upliv kontrole štetan i neopravdan, jer dobro obrazloženi predlozi moraju da uzmaknu pred nemotiviranim razlozima koje formule. Obično su faktori kojima operiše pojedine formule dosta nepouzdanе veličine, nepoznate unutarne vrijednosti i koje uz to ne vode nikakvog računa o gospodarskim potrebama svojih elemenata. Takav način kontrole terete sve mane, koje se pripisuju normalno-zališnim metodama. Nekada se u svrhe kontrole etata općenito primjenjivala formula Austr. kameralne takse, kao i Hundeshagenova, Heyerova i Bergmannova formula.

Ad 2. Sasma je drugog značaja sravnjivanje etata sa poprečnim prirastom u doba sječe. Taj sadržava u sebi sve prihode, koje je neka sastojina dala za čitavo vrijeme svog opstanka. Taj prirast dakle pretstavlja s v e u k u p n u prihodnu sposobnost, koju može da razvije neka stobjina.

Gdjegod je gospodarstvo toliko intenzivno da se mogu primjenjivati finije metode uređivanja, trebalo bi nastojati, da se istraživanju prirasta posveti najveća pažnja, jer na prirastu baziraju za sada još nerazvijeni temelji budućih metoda uređivanja.

Uza sve svoje dobre strane, ima metoda dobnih razreda i tu manu, što operiše isključivo sa površinom pa ne posvećuje dovoljnu pažnju prirastu. Upravo zbog te iste mane terete mnogi Martinov i prigovori šestarskim metodama i ovaj sistem uređivanja.

Kod ovoga je sva pažnja posvećena površini, pa se jednostrano ispituje upliv, koji su vršile dosadanje sječe na razvoj razmjera dobnih razreda. Ako u dugom razdoblju razmjer dobnih razreda ostane nepromijenjen, tad možemo pretpostaviti, da etat odgovara prirastu. U protivnom slučaju dađu se izvađati zaključci bilo u ovom ili onom pravcu.

⁵ Guttenberg: Die Forstbetriebseinrichtung nach ihren gegenwärtigen Aufgaben und Zielen, 1896, str. 73 i 74.

Kod primjene čistih sječa i slabih proreda koje se ograničuju jedino na vađenje potištenih stabala i gdje nema većih kalamiteta, tamo je ta pretpostavka na mjestu. Dавna primjena takovог sistema gospodarenja u Saskoj, dokazuje njegovu potpunu upotrebljivost.

No čim napustimo čistu sječū, a uvedemo oplodnu s dugačkim pomladnim razdobljem ili primjenjujemo li sistem snažnih proreda i progala, koje zadiru i u glavnu sastojinu i konačno, gdje češće nastupaju kalamitete, tamo dosadanji etat i studij razvoja dobnih razreda nisu dovoljni faktori za prosuđivanje budućeg etata. U takovim slučajevima treba veću prednost davati istraživanju prirasta. Time nam se ujedno otvara vidik u budućnost, u kojoj možemo dosta sigurno da nazremo konture budućeg sistema uređivanja, koji će bazirati na prirastu.⁶

Poznavanje prirasta uopće, a pogotovo u nas, još je dosta nejasno i tamno pitanje. Tek putem dugih istraživanja, sravnjivanja i pokusa, moći ćemo da bolje upoznamo prilike prirasta naših šuma. Naš taksacioni sistem ne smije da nepomično zastane na jednom mjestu, kao što su stagnirale šestarske metode, već treba da prati tendenciju nauke prema putu progresa. Stoga istraživanjima prirasta, kod svih finijih taksacionih radova, treba posvetiti najveću pažnju.

Dok nemamo vlastitih prihodnih tabela, koje bi izradile naše pokusne stanice, trebali bi taksacioni odsjeci da se po mogućnosti i sami bave takovim istraživanjima u uzornim srezovima i da popune manjak i prazninu, koju osjećamo upravo u pogledu poznavanja prirasta.

Praktična taksacija se ne bavi jedino normalnim sastojinama, koje su glavni objekt znanstvenog istraživanja; njena se radinost kreće velikim dijelom u abnormalnim sastojinskim prilikama, pa i ako njeni podaci ne bi imali visoke znanstvene vrijednosti, bili bi ipak vrlo dobro upotrebljivi u svakodnevnoj velikoj praksi.

Istraživanje prirasta je put, kojim ćemo se vinuti do budućih metoda uređivanja, koje će omogućiti t. zv. slobodno gospodarenje; stoga moramo nastojati, da naše znanje o prirastu, toj glavnoj funkciji šumskog gospodarstva, što više upotrebimo. Iz tih se razloga, može preporučiti primjena poprečnog prirasta kao regulatora etata kod svih detaljnijih osnova, jer će nas u tu svrhu poduzeta istraživanja sve bolje upoznavati i sa tom funkcijom gospodarenja.

Za sada, dok još nemamo pouzdanih vlastitih prihodnih tabela za naše područje (Wuchsgebiet), ostanimo kod sigurne baze za prosuđivanje etata, a ta je površina i to tim više, jer i strana napredna gospodarstva, operišu samo njome, kao jednim važnim elementom moderne metode uređivanja. Nu uza sve to trebali bi da u novom uređajnom sistemu naglasimo važnost prirasta, koji će biti temeljem metoda uređivanja.

⁶ Martin: Die Fortbildung des Sächs. Forsteinrichtungsverfahrens, str. 45.

5. Opća osnova sječe.

Za razliku od prijašnjih šestarskih metoda, koje su prvobitno sastavljale opću osnovu sječe za čitavu ophodnju, nijedna od spomenutih novijih instrukcija, u pravilu ne propisuje uređivanje gospodarenja za tako dugačko razdoblje. Vidimo dakle, da je potpuno pobijedilo moderno načelo, da regulisanje etata treba ograničiti na najbliže doba, za koje se potrebni podaci mogu ustanoviti dovoljnom oštrinom i sigurnosti.

Odredbe za kasniju budućnost, prepuštaju se revizijama, koje sve više postaju sastavnim dijelom prvotnog uređenja, a ne ostaju samo kao pojedine etape u životu i razvoju gospodarske jedinice.

Glavni je preduvjet, da se revizije osnova na vrijeme i valjano provlađaju i da se čitav sistem nalazi u trajnom stadiju napretka i usavršavanja, jer će samo na taj način uređivanje šuma donijeti željene rezultate.

U krajnjem slučaju ispituje se etat najdulje za dvije periode, dok neke instrukcije obračunavaju etat samo za 10 godina. Ovaj posljednji sistem mogao bi se preporučiti jedino u potpuno uređenom gospodarenju sa pretežnim čistim sječama i gdje se revizije redovito provlađaju.

U šumama sa prirodnim pošumljenjem i nejednoličnim sastojinskim prilikama, ipak je potrebno ispitati etatne prilike na dulje vremena. Za prilike naših državnih šuma, koje se pomlađuju isključivo prirodnim putem, dovoljno će biti, ako etat izračunamo za sljedećih 20 godina. Ostale je periode dovoljno nadijeliti samo sumarno preostalom površinom. Iznimno u slučajevima, gdje je potrebna neka strožija jednoličnost prihoda, može se i za drugo razdoblje osnivati iskorištenje; takovo projektovanje samo po sebi ne znači ništa definitivnoga, nego jedino pruža neki pregled o budućoj prihodnoj sposobnosti šume.

Proračunavanje prihoda za još udaljenija razdoblja, ne da se pouzdano provesti na osnovu sadanjenog stanja šume, jer je budući sječivi prihod i previše ovisan o načinu proređivanja i eventualnim oštećivanjima sastojina. Unašanje takovih problematičnih podataka u račun, samo slabi sigurnost faktora za prva razdoblja, koji se dadu dovoljnom tačnošću i oštrinom precizirati.

Naročito nema smisla iskazivati drvne mase budućih glavnih užitaka, koji se očekuju u trećoj kao i daljnjima periodama. Da ih ustanovimo, ne smijemo sadanjoj drvnjoj masi dodavati 50-godišnji prirast, nego buduću drvenu masu ustanovljujemo aproksimativno pomoću prinostnih tabela. U tom slučaju nastupaju dvije poteškoće: prva, šta nemamo naših vlastitih tabela, pa se moramo poslužiti općima; druga je poteškoća ta, što je budući glavni sječivi prihod i previše ovisan o načinu proreda.

Sadanje opće prinostne tabele sastavljene su za slabe, niske prorede; u novije doba, sve se više primjenjuju snažne visoke prorede i progale, čime se znatno umanjuju budući glavni sječivi pri-

hodi, pa Dr. Eberhard ⁷ predlaže, da za sastojine kojima se tim načinom gospodari, treba sastaviti posebne tabele prihoda i prirasta.

Kako mi takovih specijalnih tabela još nemamo, a niti opće nisu iznad svake sumnje, to je jasno, da bi time, kad bi uzimali u obzir i prihode treće periode ili još daljih, takovim hipotetičnim navodima samo slabili valjane i pouzdane podatke prvih razdoblja.

Guttenberg⁸ je mišljenja, da opća ili kako je on naziva, provizorna osnova sječe, ne treba da obasiže više od dvije periode, jer se prihodi i momenat zrelosti za daljnja razdoblja ne daju sigurno ustanoviti iz stanja sada još razmjerno mladih sastojina.

Stoga bi i za naše prilike trebalo da vrijedi pravilo: Obračun etata ograničiti samo na jednu periodu, t. j. na 20 godina, a u iznimnim slučajevima bi se uredajno vrijeme protegnulo i na četrdeset godina.

C) ZAKLJUČAK.

Iz svega što je dosad napred općenito navedeno, možemo da izvedemo ove specijalne zaključke:

1. Šumsko-gospodarske osnove su preko potrebne, jer one su temelj svakog racionalnog i urednog gospodarenja.

2. Znatan dio državnih šuma nema uopće nikakvih osnova; osim toga i velik dio onih osnova koje već postoje, trebalo bi iz temelja preraditi. Samo maleni dio državnih šuma ima dobre taksacione operate.

3. Za znatan dio državnih šuma trebalo bi sastavljati samo privremene osnove (inventarizacije i kalkile o prihodnoj sposobnosti).

4. Etat ovakvih šuma najprikladnije bi se ustanovio primjenom metode dobnih razreda, kod čega treba operisati jedino s konkretnim površinama.

5. Za manji dio državnih šuma trebalo bi sastavljati potpune i u detalje razrađene gospodarske osnove. Sječna zrelost bi se prema potrebi mogla ispitivati i statičkim obračunima. Etat, koji proizlazi uvažanjem momenata sastojinskog gospodarenja treba ograničiti primjenom razmjera dobnih razreda a eventualno i ukupnim poprečnim prirastom u doba sječe.

Iz ovih konstatacija slijedi dalje:

6. Metoda dobnih razreda mogla bi se primjenjivati u svim slučajevima, pa bi ona bila jezgra sistema za obračun etata, jer je upotrebljiva u svim prilikama.

7. Elementi sastojinskog gospodarenja u smislu nauke o prihodnoj vrijednosti zemjišta mogli bi se samo iznimno primje-

⁷ Dr Eberhard: Die Normalertragstafeln im Dienste der Praxis. Allgemeine Forst und Jagdzeitung 1912., str. 155.

⁸ Guttenberg: Die Forstbetriebseinrichtung, str. 322.

Die Forstbetriebseinrichtung nach ihren gegenwärtigen Aufgaben und Zielen, str. 56.

njivati i to kod potpuno uređenih i stabilizovanih gospodarstava sa približno normalnim razmjerom dobnih razreda, odnosno tamo, gdje nedostaju najstarije klase starosti. Razvijena mreža prometala je preduvjet sastojinskog gospodarenja.

Prema tome naše šumsko-gospodarske prilike nisu još zrele za općenitu primjenu takovih finih metoda obračuna etata. One će se moći primjenjivati jedino u naročitim slučajevima i na razmjerno malenom dijelu šumske površine.

8. Međutim i kod obračuna etata prema metodi dobnih razreda potrebno je znati površinu i drvenu masu onih sastojina, koje su: prestare, prezrele, zrele za sječu, progaliene, lošeg obrasta i slabog prirasta ili koje ne odgovaraju staništu, jer o tim faktorima ovisi i visina uporabnog razdoblja, dakle i veličina etatne površine i etata. Sud o množini takovih sastojina možemo stvoriti na osnovu terenskih taksacionih radova i prije sastava pregleda o razmjeru dobnih razreda. Svrstamo li takove sastojine, u jedan pregledni iskaz (prema raznim stupnjevima sječne zrelosti), to dobijemo privremeni predlog sječa. U tom predlogu dolaze do izražaja elementi sastojinskog gospodarenja, jer se zrelost sječe ustanovljuje za svaku sastojinu. Samo se to sastojinsko gospodarenje ne shvaća u užem smislu, nego u širem, Judeichovom značenju.

Opseg sječe tog privremenog predloga možemo još rektificirati poznatim načinom ispitivanjem razmjera dobnih razreda, a prema potrebi i sravnjivanjem sa ukupnim poprečnim prirastom u doba sječe. Takav sistem rada potpuno odgovara modernoj metodi uređivanja, pa tako dolazimo do posljednje i najvažnije konstatacije, da je

9. Umjereno sastojinsko gospodarenje općenito provedivo i kod nas. Sječna se zrelost u pravilu prosuđuje u širem Judeichovom značenju, a iznimno gdje je to provedivo i primjenom statičkih obračuna.

Na taj bi način uspjele spojiti zahtjeve sastojinskog gospodarstva sa metodom dobnih razreda, pa bi imali takvu metodu obračuna etata, koja bi odgovarala i svima napred istaknutim zahtjevima.

D) PREDLOG ZA OBRAČUN ETATA U DRŽAVNIM ŠUMAMA S KOJIMA SE GOSPODARI ČISTOM I OPLODNOM SJEČOM.

Na temelju svega što je napred navedeno mogu se sad već potpuno jasno nazirati konture postupka za obračun etata. Zapravo bi bila zadaća naročite instrukcije, koja bi to pitanje imala da do kraja razradi. Međutim, želeći, da postavljeno pitanje: kako treba obračunavati etat u drž. šumama, do kraja i pozitivno riješimo, iznijet ćemo i naše konačno mišljenje o tom predmetu. Pri tom ćemo pustiti iz vida ostala pitanja, koja treba riješiti kod uređivanja neke

šume, pa bi se ograničili samo na preciziranje postupka kod obračuna etata.

Rado priznajemo, da nam nedostaje svestrano poznavanje svih šumarskih prilika naše države, pa zato ovaj prikaz i nema pretenzija, da bude autoritativan i nepromjenjiv u svakom pogledu. To je više jedan pokušaj i jedno traženje novih puteva i vidika, kad stari ne odgovaraju današnjim prilikama i potrebama.

Definitivni tekst propisa moći će se iskristalizovati izmjenom misli i uvažavanjem i ostalih prilika, koje su nam moguće manje poznate. Ali, ima principijelnih pitanja za koja smatramo, da ne bi mogli od njih odstupiti, a ta su: potpuno napuštanje sistema šestarskih metoda i prihvatanje napredne i savremene metodike rada, koja se očituje u:

1. Sastavljanju privremenog predloga sječa i

2. Integriranju toga etata pomoću razmjera dobnih razreda, a eventualno i pomoću sveukupnog poprečnog prirasta do doba sječe.

Na tim principima sastavljen je i naš konkretni predlog, koji niže saopćujemo.⁹

OBRAČUN ETATA.

1. Privremeni predlog sječe.

Prilikom terenskih taksacionih radova, treba kod svake sastojine, ispitivanjem njenog stanja na samom mjestu utvrditi, koje je gospodarske mjere potrebno provodati u sledećem uređajnom razdoblju (pošumljivanje, popunjivanje, čišćenje, prореде, progala, stanje i stepen zrelosti za sječu, čista sječa, uvađanje prirodnog pošumljenja, dovršna sječa, vađenje zaostalih sjemenjača i t. d.). Sva ta opažanja treba iz manuala prenesti u opis sastojina.

Da se stvori pregled o množini onih sastojina, koje dolaze u obzir za iskorišćenje kao glavni prihod, unašaju se takove sastojine svojom površinom i drvnom masom u privremeni predlog sječe i to stanovitim redom; time ujedno dobivamo sliku o množini odsjeka zrelih za sječu i stupnju njihove zrelosti, što je od velikog upliva na visinu etata u najbližoj budućnosti i na brzini, kojom ćemo ih privesti do iskorišćenja.

Prema zrelosti i potrebi sječe razlikujemo:

I. Hitne sječe: Ovamo spadaju:

a) Prezrele i prestarjele sastojine, čije je fizičko stanje takovo, da ih treba što prije iskoristiti.

b) Ostale sastojine odlučno zrele za sječu prema stupnju zrelosti.

⁹ Taj predlog vrijedi za obračun etata detaljne gospodarske osnove, dok se kod raznih kalkulacija etata može primiereno i pojednostavniti, što ne zadaje nikakvih poteškoća, ako je poznat sistem rada za detaljnu osnovu.

c) Sastojine, u koje je u prošlom deceniju ili još prije uvedeno prirodno pošumljenje ili gdje je ovo već toliko uznapredovalo, da je sječa sjiemenjača radi lijepog i poodraslog mladika potrebna.

II. Potrebne sječe:

d) Sastojine lošeg obrasta i uzrasta ili inače oštećene i konačno one, koje ne odgovaraju stojbini.

e) Sastojine u kojima je iz šumsko-uzgojnih razloga nužno uvadanje prozračne i progalne sječe, da se osigura ili popravi razmjer smjese vrijednije vrste drveća ili da se uveća prirast glavne sastojine u odsjecima, koji još nisu potpuno zreli za sječu.

f) Sastojine, koje se iz šumsko-uzgojnih razloga mogu posjeći, kao: manji odsjeci zbog nepovoljnog položaja u sjekoredu, skraćivanje sjekoreda, raskidanje suvislih kompleksa starih sastojina, plaštev i uz rubove i vjetromrani prosjeci (samo u crnogoričnim šumama).

III. Dvojbene sječe:¹⁰

g) Sastojine, čija zrelost prema njihovom općem stanju ili postotku zrelosti u doba sastava osnove nije sigurna i konačno

h) one sastojine, koje će u sledećih 20 godina predvidno polučiti zrelost za sječu.

Manje množine zaostalih sjiemenjača uvršćuju se u ovaj predlog sječa sa svojom drvnom masom, koja se smatra nadopunom na potpuni obrast sastojina, ako je skrižaljka dobnih razreda sastavljena na temelju konkretnih površina, a ne reduciranih na potpuni obrast.

2. Ograničenje etata privremenog predloga sječa.

Zbroj površina i drvnih masa pod I.—III., znači jednu krajnju granicu etata za slijedećih 20 godina. Da se utvrdi dopustivi definitivni etat, treba taj nekontrolirani prihod ograničiti, svesti u uže granice i dovesti u sklad sa ostalim faktorima, a ti su:

1. Zrelost za sječu i stanje sastojina.
2. Sposobnost i mogućnost prirodnog pošumljenja i čuvanje produktivne snage tla.
3. Uspostava normalnog stanja (prirasta i razmjera dobnih razreda).
4. Red sječe, prometna sredstva i
5. Uspostava potrajnosti i jednoličnosti prihoda, mogućnost povoljnog unovčenja.

Kod uređivanja treba nastojati, da se pogodi prava mjera, pa u svakom konkretnom slučaju treba pomno prosuđivati, kojemu od navedenih obzira treba dati prednost pred ostalima. Kao smjernice

¹⁰ Kod gospodarskih jedinica, za koje postoji već od prije neka osnova i koje sigurno imaju nerazmjerno veliku površinu starih sastojina, može otpasti naročito iskazivanje sastojina dvojbene zrelosti za sječu, jer i bez njih ima dovoljno zrelih odsjeka.

ističe se, da u prvom redu treba uvažiti šumsko-uzgojne momente i principe gospodarskog postupka sa svakom pojedinom sastojinom. Odstup od tih smjernica dozvoljen je onda, ako naročiti opravdani razlozi daju prednost ostalim faktorima.

Ograničenje etata privremenog predloga sječe, provada se:

A) Sravnjivanjem s dosadanjim etatom, izraženim površinom i drvnom masom; ispitivanjem upliva dosadanih sječa na sadanje stanje šume, a naročito na razvoj razmjera dobnih razreda. Ta se istraživanja obavljaju uz tabelarnu predodžbu i pomoću grafičkog prikaza stanja dobnih razreda.

B) Sravnjivanjem sadanog konkretnog razmjera dobnih razreda sa normalnim stanjem.

Na osnovu podataka skrižaljke o razmjeru dobnih razreda ispituje se, u koliko su mjeri zastupani pojedini razredi starosti. Naročitu pažnju treba posvetiti sastojinama najstarijeg dobnog razreda, jer o njima ovisi etat najbližeg razdoblja.

Kao jedno ograničenje sječa služi u prvom redu normalna površina jedne periode. Pokazuje li konkretna šuma približno normalan razmjer dobnih razreda, tada se definitivni etat izražen površinom, može uzeti, da je jednak normalnoj površini jedne periode ili da se samo malo od nje razlikuje.

Kod abnormalnog razmjera dobnih razreda, moguće su mnoge kombinacije, pa se radi preobilja prerasnih slučajeva ne postavljaju pravila općenite važnosti; prema svrsi gospodarenja, a uvažanjem tačaka 1.—5., treba se odlučiti na neki srednji put.

U prvom redu treba odrediti granice otklona konkretne površine sječa od normalnog stanja.

Jedna granica etata (maksimalna ili minimalna, već prema razmjeru dobnih razreda), jest normalna površina periode; druga granica je ona, koja je određena privremenim predlogom sječa.

Unutar tih širokih minimalnih i maksimalnih granica, treba kalkulativno ustanoviti dopustivi budući etat šume, izražen površinom.

Uvažanjem zahtjeva pod 1—5 treba uzeti u obzir još i slijedeće smjernice:

a) Prevlađaju li stariji i mladi dobní razredi, dok su srednje-dobni nedovoljno zastupani, tad ovisi u prvom redu o stanju starih sastojina i njihovoj snazi prirašćivanja, kako ih dugo još smijemo držati, da njima nadoknađujemo manjke etata u budućnosti. Prikazuju li stare sastojine, da bez gubitaka ne mogu dočekati više doba sječe i da njihov prirast ne zadovoljava, tad se mogu iskoristiti u stanovitom kraćem uporabnom razdoblju.

Kod toga treba pokusno izračunavati koliku bi starost dosegli pojedini dobní razredi u slučaju raznog uporabnog vremena, kakovo bi predvidno bilo njihovo stanje doba sječe. Nadalje treba ispitivati razvoj razmjera dobnih razreda u budućnosti, u slučaju

bržeg ili sporijeg iskorištavanja starih sastojina. Ujedno treba ispitivati, može li se očekivati padanje ili porast etata u budućnosti, u koju svrhu treba razvijati grafikone dobnih razreda.

Konačno treba uzeti u obzir i potrebe okoliša, mogućnost unovčenja, već postojeća transportna sretstva, potrebu slabije ili strožije potrajnosti ili konačno njeno potpuno napuštanje, radničke i uzgojne prilike, kao i primjerenu stalnost gospodarenja.

Ako nema nekih naročitih razloga, nije potrebna strožija potrajnost unutar svake gospodarske jedinice. U tom slučaju mogu se gospodarske jedinice raznih Šumskih Uprava međusobno popunjivati. Kod vrlo abnormalnih sastojinskih prilika, a pogotovo tamo, gdje su nagomilane veće zalihe zrelog drveta, što zahtijeva brže iskorištenje, može se ovo popunjavanje etata protegnuti i na veće skupove Uprava.

b) Nema li starih, sječivih sastojina u dovoljnoj množini, već prevladuju li srednjedobne i mlađe sastojine, tad se za popunjavanje manjka etata u sadašnjosti, mogu upotrebiti i sastojine dvojbene zrelosti, čim je njihov postotak zrelosti pao ispod određenog ukamćenja. Istraživanju sječne zrelosti pomoću postotka zrelosti, snažnim proredama i progalama treba posvetiti najveću pažnju.

Uvaživ pomno sve te obzire, ustanovi se kalkulativno ova ploha, koja se može smatrati definitivnom etatnom površinom slijedećeg razdoblja. Ta je površina temelj za daljnji obračun etata izraženog drvnom masom.

Kod jednostavnih sastojinskih i gospodarskih prilika, manje intenzivnog gospodarenja i u slučaju sastava privremenih osnova, može se ta kalkulativno ustanovljena površina sječe, bez ikakvog daljnjeg ograničenja, uzeti na temelj kod sastava opće i posebne osnove sječa.

U gospodarskim jedinicama, gdje ima više vrst drveća razne vrijednosti i gdje se polaže veća važnost na jednoličnost prihoda prema vrstama drveća, može se ta kalkulativno ustanovljena površina sječa podvrći još daljnjem ispitivanju.

U tu svrhu treba grafičkim načinom i prikladnim bojadisanjem prikazati:

1. Razmjer vrsti drveća u pojedinim klasama starosti.
2. Razmjer stupnja smjese t. j., da li pojedine vrste drveća stanovitog dobnog razreda obrazuju čiste sastojine ili mješovite, uz prikladnu oznaku omjera smjese.
3. Razmjer boniteta stojbine prema vrstama drveća i
4. Obrast pojedinih dobnih razreda.

Ti se podaci pomno proučavaju i na tom se temelju stvara sud o dopustivosti i unutarnjem sastavu, kalkulacijom ustanovljene definitivne površine sječa, pa se ta pridržji ili ponešto promijeni.

3. Opća osnova sječe.

Kad je definitivno utvrđena površina, koja se može iskoristiti u jednom razdoblju, prelazi se na sastav opće osnove sječe.

Ova se u pravilu sastavlja samo za jedno razdoblje, dakle za sledećih 20 godina. Jedino u iznimnim slučajevima, gdje je potreban dokaz neke strožije jednoličnosti prihoda, može se ta osnova sastavljati još za daljnjih 20 godina, dakle najviše za dvije periode.

Na temelju sastojinskog nacрта, odsjeci se uglavnom uvršćuju se svojom površinom sve dotle, dok ne ispunj dopustivi definitivni etat površine, koji je ustanovljen kalkulacijom.

Na temelju sastojinskog nacрта, odsjeci se uglavnom učvršćuju prema hitnosti sječe nu vodeći računa i o sječnom redu, prometalima, lokalnoj potrebi i t. d.

Kod prirodnog pomlađenja šume, neka se po mogućnosti odsjeci ne uvršćuju u osnovu sa čitavom površinom, nego samo s jednim dijelom, čime se dobiva veća sloboda kretanja, što je potrebno kod prirodnog pomlađenja.

Kod tog dodjeljivanja odsjeka treba sječine po mogućnosti plasirati na raznim stranama gospodarske jedinice, da se eliminiraju razlike boniteta stojbine. Nadalje treba voditi dovoljnog računa o potrebi okoliša, osiguranju etata iz izvjesnog gravitacionog područja, a u specijalnim slučajevima treba nastojati, da se ne prekorači određena kvota površine stanovite vrstj drveća.

Prvo razdoblje dijeli se u dva decenija, pa se svakom dodjeljuju podjednake drvne mase.

Sadadnjoj drvnoj masi pojedinog odsjeka dodaje se 5, 15 ili 30 godišnji prirast, već prema tome u kojem vremenu dolazi do sječe. Kod jednostavnijih, privremnih i eksploatacionih osnova, kao i kod prestarih sastojina ne uzima se obzir na prirast. Tako izračunati etat glavnog prihoda može se sravniti sa poprečnim ukupnim prirastom u doba sječe.

4. Posebna osnova sječe.¹¹

Ova se sastavlja na temelju opće osnove za narednih 10 godina i na isti način kao i ova, samo s tom nadopunom, da se sječivi prihodi u njoj specificiraju prema vrsti drveća i sortimentima. Godišnji se etat ustanovi dijeljenjem površina i masa sa 10. Mase se uvršćuju nakon odbitaka paleži i ostalih gubitaka kod izrade i otpreme drveta.

Nie potrebno za svaku godinu napose određivati sječine, već njihov izbor i vođenje treba prepustiti upravniku; jedino treba nastojati, da se najzrelije sastojine najprije iskoriste.

Kod pretežnog prirodnog pomlađenja, može se iz šumsko-uzgojnih razloga voditi sječa i na površinama određenim za drugo polurazdoblje; nu i to u granicama dopustivog etata drvne mase.

(Nastavit će se.)

¹¹ Primjedba: Tamo gdje se etat izračunava samo za 20 godina, može posvema otpasti posebna osnova, jer se opća i onako dijeli na dva polurazdoblja, pa se njeni podaci mogu proširiti obzirom na vrst drveća i sortimente.

V. R. Drassal, gozd. geometer (Snežnik):

Prebiralni gozd.

I. Določitev obratne dobe v prebiralnem gozdu.

Pri določilu normalne zaloge nam predstavlja obratna doba tudi v prebiralnem gozdu nekaj regulator in zato je potrebno, da določitev obratne dobe izvršimo posebno natanko. V prebiralnem gozdu se ne oziramo na obratno dobo, temveč na debelinski premer v prsni višini ter stavimo v posek debla, katera so dosegla gotovi prsni premer; pravimo deblo je sečno zrelo.

V prebiralnem gozdu so zastopane vse starosti na isti ploskvi. Radi te razvrstitve ne poznamo starostnih razredov, temveč debelinske razrede.

Ako se odločimo za 7 debelinskih razredov i sicer:

I. debelinski razred — premer 8—20 cm				
II.	«	«	«	21—30 «
III.	«	«	«	31—35 «
IV.	«	«	«	36—40 «
V.	«	«	«	41—45 «
VI.	«	«	«	46—50 «
VII.	«	«	«	nad 51 «

treba je, da določimo čas vraščenja nižjega debelinskega razreda v nastopno višjega.

Po strokovnem gradivu, zbranem zadnjih 30 letih v snežniških gozdih, rabi:

deblo	I. debelinskega razreda	da vraste v	II. debl. raz.	32.— let
»	II.	«	«	«
»	III.	«	«	«
»	IV.	«	«	«
»	V.	«	«	«
»	VI.	«	«	«
»	VII.	«	«	«

V prebiralnem gozdu torej ne rabimo debel gotovo starosti, pač pa gotove debelosti v prsni višini.

V praksi se ponavadi rabijo debela preko 40 ali 45 cm debelosti v prsni višini.

V navedenem slučaju rabi deblo za dosego prsnega premera 45 cm ravno 56 let. Po preje navedenih izkušnjah rabi drevesce, katero stoji izven debelinskih razredov, ravno 20 let, da vraste v I. debelinski razred. — Ako torej smatramo deblo s premerom 45 cm v prsni višini kot sečno zrelo, sledi, da je sečno zrelo deblo s premerom 45 cm ravno 76 let staro.

V navedenem slučaju znaša obratna doba 76 let.

Ako upoštevamo formulo $V_n = Z \frac{u}{2}$ kot podlago za izračunanje normalne zaloge, lahko postavimo na zgoraj navedeni način določeno obratno dobo u v formulo.

Na ta način tudi lahko pri računu etata po metodi kameralne takse postavimo normalno zalogo V_n in obratno dobo u v formulo, to pa radi tega, ker po stari navadi tudi danes še pri računu etata smatramo kameralno takso kot najbolj primerno za določitev sečne množine v gozdih, pri katerih trajno gospodarstvo stoji pred špekulativnim izkoriščanjem.

II. Račun prirastka.

Debelinski prirastek nam služi za podlago določitve količine prirastka in sečne množine. Za kolikor mogoče natančno določitev debelinskega prirastka je potrebno številno navrtanje v prsni višini na preračunanih srednjih poskusnih deblih.

Določitev debelinskega in kolikostnega prirastka omejimo na dobo preteklih deset let. Kolikost letno tekočega prirastka se na podlagi navrtanj računa po prirastnih odstotkih.

Radi kontrole računamo prirastne odstotke po Breymannu, Schneider-ju in Pressler-ju, po vsem tem pa še po oblikovni številki onih sestavin, kjer se nahaja popolnoma valjast les.

Na podlagi tega izračunanega prirastka moremo določiti letno sečno množino lesa.

III. Določitev letne sečne množine lesa.

Končni smoter vsake obratne osnove tvori določitev pravilne letne sečne množine lesa. Ta naj bo taka, da dobivamo iz gozda največje letne denarne dohodke, ne da bi bila vztrajnost porabe v opasnosti.

Za oporo nam služj letni tekoči prirastek. Pravilo mora biti, da ne smemo več sekati kot letno priraste.

Ker se pa ideal »normalnega gozda« najde le pri normalnih sestojinah in ker naši prebiralni gozdovi še dolgo ne bodo dosegli tega smotra, moramo biti previdni in opustiti porabo celokupnega izračunanega letnega prirastka.

Istotako se v svrhu določitve etata ne moremo s pridom poslužiti porabne dobe, ker se tako starost v prebiralnih sestavinah težko dožene in tudi gospodarski smoter ne bi bil izpolnjen.

Dosega letnega etata obstoja v glavnem v razpoložljivih za sečnjo zrelih deblih, to je od III. debelinskega razreda (30 cm) naprej, v njihovi kolikostj telesnine in v času njihovega vraščanja. To določitev letnega etata postavimo lahko v nastopno formulo:

$$e = \frac{n_7}{a_7 - a_0} \cdot K_7 + \frac{n_6 - n_7}{a_7 - a_6} \cdot K_6 + \frac{n_5 - n_6}{a_6 - a_5} \cdot K_5 + \frac{n_4 - n_5}{a_5 - a_4} \cdot K_4 + \\ + \frac{n_3 - n_4}{a_4 - a_3} \cdot K_3 + \frac{n_2 - n_3}{a_3 - a_2} \cdot K_2 + \frac{n_1 - n_2}{a_2 - a_1} \cdot K_1$$

v kateri je

v = število debel,

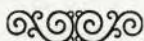
k = telesnina poskusnega debela,

a = starost poskusnega debela, $a_x - a_y$ pa čas njegovega vrasčenja.

V praksi omejimo sečno množino na sečno zrelost telesnine, torej na debela od 30 cm debelinske prsne višine naprej, in isto primerjamo s skupnim prirastkom.

Za kontrolo nam služi lahko določitev sečne množine lesa po L. Hufnagelovi metodi. Po tej metodi se, kakor je znano izvaja letni etat iz pravila: K tačasni telesnini debel in debelinskim skupinam, ki so več kot $\frac{u}{2}$ let stara, se prišteje prirastek v času od $\frac{u}{4}$ let in z $\frac{u}{2}$ deli svota iz telesnine in prirastka.

Prebiralni gozd nam more služiti kot temelj za doseg trajnega gozda in ker sedaj ob vsaki priliki čujemo vzklike po trajnem gozdu, je upati da bo, posebno po naših kraških krajih, domače prebiralno gospodarstvo mnogo prispevalo k preroditvi našega celotnega gozdnega gospodarstva.

Lovstvo.

Ing. Z. Turkalj (Ogulin):

Tamanjenje vukova.

Hoću da prikazem uspjeh trovanja vukova zimi g. 1923./24. u području moje šumarije, kao i moja opažanja kod toga. Trovanje preduzeo sam u srezu broj 8. Vrh Ponikve i u srezu broj 20. Zagorska Kosa. U ta dva sreza, stoga razloga, što se tu najviše opazalo vukova, a sdruge strane, što nisam više imao otrova. Od imovne općine dobio sam 50 gr. strihnina, a sâm sam nabavio toliko. Otrov je bio: Strychnin, nitricum cryst. od tvrtke E. Merck, Darmstadt, originalno spremljen u bočice od 25 gr. i plombiran.

No prije toga kazat ću, da je lugar sreza broj 8 Todor Kušić u julu 1923. potamnio čitavo leglo od devet komada mladih vukova i to na slijedeći način: Sjedio je u Ponikvarskom Vrh (bukova visoka šuma) u predjelu kod Hajdučke Pećine, oko 4 h. iza podne i začuo po šušnju šum, uto vidi kako čopor mladih vukova trči preko drage i ulijeću u jednu jamu kraj spomenute pećine. Nabrojio ih je devet komada i opazio među njima dva povećća vučića. Jer je jama bila duboko pod zemlju nije ih mogao prutom izgurati, niti dimom van potjerati, stoga otvor jame zazidje sa kamenjem. Slijedećeg dana ponese sa sobom gvožđa i zapne ih unutra pred izlazom, a otvor jame opet pregradi. Deseti dan nade u gvoždima jednog, a slijedeći dan drugog vučića t. j. ona dva povećća, od kojih bio jedan muškarac, drugi ženka. Kroz slijedećih osam dana nije se više ništa ulovilo, na to jamu otvori i gvožđe kući odnese. Kroz čitavo to vrijeme nije stara vučica tamo dolazila, niti je lugar mogao gdje opaziti. Kušić kaže, da je ostalih 7 vučića u jami od gladi skapalo, a ja velim, da su ih ova dva jača poklali i izjeli. Na tu moju izjavu upućuju me slijedeće predmnijeve. Za vrijeme rata našao je lugar kr. šumarije jase načke u jednoj jami proljećem ravno dvanaest komada mladih vučića, među kojima su opet bila dva kao pojača. Nitko živ nije vjerovao, da bi jedna vučica toliki broj štenadi okotila, već su držali, da su to štenci od dvije matere, dok ja i danas držim, da su svi od jedne vučice. Lugar da ih lakše prenese k šumariji radi nagrade, ubije 10 komada, a ona dva jača donese žive u Jasenak. Šef šumarije dao ih je žandarm. poručniku B., koji ih je othranio i u starosti od 6 mjeseci dalje svojim drugovima raspoklanjao. Dasad je već prilično točno utvrđeno, da se vučica svake godine ne pari, odnosno ne koti, t. j. ako se i pari, pa ako je uslijed slabe hrane mršava, ostane jalova. Tako, ako se oštenila u proljeću 1923., imala bi se šteniti opet proljećem 1925. Vrijeme parenja pada od decem-

bra do februara, a oko devet tjedana iza toga (nekoji kažu nakon 80 i 90 dana), koti se. Prema tomu vučica mladu vučad, koju je u travnju 1923. oštenila vodi sa sobom cijele dvije godine, dok mladi vuci potpuno odrastu i svoj zanat posve izuče, tako da onda mogu samostalno dalje živjeti. Budući pako, da se u takovim čoporima ne vidi uz vučicu nikada više od 2—5 komada (iznimno je u vrijeme parenja), a budući da znamo, da vučica kotji uvijek više od 2—5 komada, ja dolazim do zaključka, da vučica, kad mlade od sise odbije u pomanjkanju druge hrane one slabije vučice (među kojima su većinom ženke) jednostavno zakolje i sa svojom ih jačom djecom izjede. Da je tome tako, nuka me na to i ta okolnost, što bi vukova uza sve to, što ih dosta imade, moralo dva puta toliko više biti, kad bi se sva štenad što ih vučice pokote, odlegla i odhranila i možebit da se i sama priroda na taj način pobrinula, da tih štetotčinaca previše ne bude.

Ovo je moje lično mišljenje i ja ga za sad iznosim tek, kao teoriju, a daljnjim proučavanjem i opažanjem imati će se ta stvar poitanje ispitati i pravo stanje stvari utvrditi, na što gg. drugove ovim upozoravam.

U oktobru godine 1923. jednog ranog i lijepog jesenskog jutra pošao je isti lugar Kušić iz sela Ponikve uzbrdice kroz bujadnice u svoj čuvarski srez. Kad je bio već blizu ruba šume, začuje iznad ceste, što vodi u ponikve, viku i pikanje čobana, koji su čuvalj ovce, koze i goveda, obazrije se i nakon nekog vremena opazi, kako stranom uzbrdo prema šumj i u pravcu prema njemu kasa veliki vuk, koji je bio od njega daleko tađa oko 1 klm. Kad se vuk primakao k njemu na nekih 500 m. i kad je vika čobana prestala, dolazio je sa strane prema vuku jedan čobanski crn pas, koji za vuka očito nije znao. Kad se pas primakao vuku na nekih 150 koraka, vuk ga je opazio i u taj čas se stulio i prillegao k zemlji uza jedan plot, te je izgledao kao jedna daska ili komad drveta na zemlji. Medutim se pas nečem dosjetio i otišao opet natrag prema čobanima. Vuk se malo pridigao, okrenuo glavu i gledao natrag za psom, dokle god je zamakao, a onda pošao korakom napred, stigao do staze, kojom je lugar pred četvrt sata prošao i tom stazom nastavio dalje. Kad je lugar, koji je bio zaklonjen za jednim grmom, vidio, da vuk uz dobar vjetar ide ravno na njega, klekne i pripremi pušku za pućanje. Vuk mu je došao na 30 koraka a onda valja da ga je osjetio i zastao, u taj tren plane hitac, vuk poskoči na stranu, odmah opali po rebrima i drugi put iz dvocijevke krupnijom saćmom (PP) i vuk se izgubi kroz bujad u jednu duboku dragu, gdje ga lugar zateće na mjestu još živa i dotuće kolcem po glavi. Ubijenj egsemplar bio je mužjak, dugaćak od vrha gubice do kraja repa 2 m, od čega sam rep 40 cm., boje na žute i mrke sa tamnijom prugom po lećima i repu, težak oko 50 kg.

Prema dosaćanjem mom iskustvu imade vukova dvoje dlake. Jedni imaju mekšu dlaku sa gustom vunastom podlogom, zvanom podmašak, iz kojega strše pojedine dulje dlake, zvane os. Takove dlake bio je gore spomenuti primjerak. Drugi imaju oštriju,

četinastu dlaku, bez podmaška, jednačije duljine, po trbuhu i prsima dosta rijetku, svijetlo sive i crnkaste boje i nešto kraćeg repa. Kad se takovo krzno ustroji i upotrebi, kao prostirač (Teppich) trajnije je od onog prvog.

Početkom januara 1924. počeli smo sa trovanjem. Kao meke rabili smo, u pomanjkanju boljega mesa, ubijene pse i mačke, koje su se skitale. Lugar sreza Zagorske Kose J. Dujmić natrovao je dva psa i dvije mačke, kojima je prije dlaku opalio, da ih zvijerad prije zanjuši. Dujmić je trovao po metodi nadlovca Simeta, to jest strihnin u maslacu metao je u strvinu, dok je Kušić trovao po svojoj metodi t. j. metao je strihnin neposredno u meso i tako pripremio dva psa.

Čitav januar 1924. stajale su meke netaknute u srezu Vrh Ponikve. Početkom februara ubio je lugar Kušić još jednog psa i ostavio ga neotrovana na rubu sreza, da se meče lisice. Vračajući se nekoliko dana iza toga mimo tog psa, ustanovi, da su došla tri vuka i psa izjeli, ostala je tek glava i nešto mesa na vratu sa oglodanom hrptenjačom. Kušić sa svojim kvarnim čekićem zasiječe na dva mjesta u pasju glavu i uspe u te zasjeke strihnina, kojega je sa sobom nosio. Slijedeći dan idući u srez pođe tuda i nađe deset koraka daleko od pasje glave otrovanu vučicu. Ležala je u snijegu na leđima tako, da su joj sve četiri noge iz snijega okomito u vis stršile, jezik si je sav zubima sasjekla i snijeg okrvavila. Na mēki se opazilo, kako je tek jednim ugrizom u pasji vrat zagrizla baš u mjesto, gdje je bio strihnin; to je podjedno i dokaz, kako strihnin brzo i smrtno djeluje, dok je svjež i dok dugo ne leži u mēki. Vučica je bila duga, od vrha gubice do kraja repa 1.80 m., rep sam 35 cm., teška oko 40 kg., dlake oštrije i četinaste bez podmaška, kako je gore poćanje opisano, krzno vrlo lijepo.

Obilazeći redovito mēke u polovici februara ustanovi Kušić, da su došla tri vuka i pojeli čitavog jednog natrovanog psa i pošli dalje u šumu, no kako je to jutro počeo padati nanovo snijeg mogao je Kušić slijediti trag tek jedan kilometar, a dalje je snijeg tragove zameo. U maju, kad je snijeg okopnio, našao je Kušić izvan svog sreza u općinskoj šikari sva tri otrovana vuka nedaleko jednog od drugog, ali su se raspalj već toliko, da im nije mogao spol ustanoviti.

Kod lugara Dujmića u Zagorskoj kosi nestalo je dviju maćaka još u januaru ove godine i to na smrznutom snijegu, tako te nije mogao ustanoviti, tko ih je i kamo odnesao ili odvukao. Početkom februara došao je jedan vuk i pojeo čitavog otrovanog psa. Dujmić je slijedio trag po suhom snijegu, koji je na stari smrznuti, koji je držao, napadao. Nakon 2 km. vuk je stao amo tamo krivudati i pod jednim grmom izbljuvao psa u komadima, kako ga je pojeo i osim toga je izbljuvao kozje dlake, koja mu je otprije ostala u želucu i nastavio put. Slijedeći trag dalje došao je Dujmić do šumskih čistina, gdje je bura imala jaći mah, i suhim snijegom isprekidala i spremela trag tako, da ga lugar nije mogao dalje odbijati, nitj je mogao ustanoviti, što se sa vukom konaćno dogodilo.

Prema tome lugar Kušić je potamario 14 komada vukova, a može se sigurnošću kazati, da je i Dujmićev vuk zaglavio, prema tome bilo bi prošle zime u mojoj šumariji potamnjeno ukupno 15 komada vukova, od toga 9 komada mladih.

Rezultat toga trovanja u srezu Vrh Ponikve odmah se ukazao. Od mjeseca maja nije se više u tom srezu i okolici sela Ponikve niti jedan vuk vidjavao, niti je ljetos kakova šteta na blagu tamo počinjena. U srez se doselilo pet komada srna dva srnjaka i tri srne, koliko je ljetošnje jaradi bilo, nisam mogao ustanoviti. Jedan srnjak bio je osobito jak, sa rogovima preko 30 cm. visokim. Opet se počelo po srezu vidjavati grebotine i ležaji od srna, a po mladim stabalcima gulio je srnjak koru sa rogovima. Pred desetak godina sijalo se po Vrhju jelovo sjeme, po plješinama bukove visoke šume, radi pokusa. Sjetva je mjestimice uspjela i danas tamo imade kržljavih jelića od 1 m. visine. Oko tih jelića srnjak je sve izgrebao, da su žile gole ostale, a nekoja slabija stabalca srnjak je jednostavno rogom pothvatio i iščupao. Interesantno je, kako se srnjak voli zabavljati sa onom vrsti drva, koja je u reviru rijetka.

Početkom ovoga mjeseca (oktobra), kad je lugar Kušić došao k šumariji, pitam ga, što radi moj srnjak. Odgovara mi, da ga nema, da su se doklatili u Vrh odnekud opet tri vuka i sve srne rastjerali ili uništili, tako da nema sada niti jedne srneće dlake u reviru.

U srezu Zagorska kosa i ispod njega po selima Desmerice, Dujmićselo i Salopekselo harači jedan čopor od šest komada vukova, među njima jedan bijel (biti će stara vučica svijetlo sive dlake). Pred par dana jedne noći u Salopekselu zaklali su i izjeli četiri čobanska psa, a dnevno prave štete na domaćem blagu.

Zanimivo je, da su se vukovi sada, kad su dovršili svoj krvavi posao sa srnama po planinama, povukli bliže k selima u niske šume i općinske šikare, tako da ih sad po šumama drž. šumskog erara i udaljenijim šumama ogulinske imovne općine mnogo manje imade, nego pred dvije, tri godine. Jasno je, da se povlače za hranom.

Čeka nas dakle opet nova borba, ako budu snijeg i zima povoljni za trovanje.

Из Југослов. Шумарског Удружења

Са конгреса Чехословачког Шумарског Удружења.

Путујући неједновременно и разним правцима на конгрес Ustrědní jednoty Československeho lesnictva изасланици Југословенског Шумарског Удружења нашли су се у Прагу 25. прошл. месеца. Овде су већ затекли и изасланике Министарства Шума и Рудника гг. Гачића, Мариновића и Копривника који су дан пре тога стигли у Праг.

Заједнички састанак чланова оба изасланства из Југославије и свију приспелих чланова U. j. čsl. jednoty одржао се петог дана у вече у просторијама Народног Дома на Краљевим Виноградима. Ово је био први, незванични другарски састанак, на којем је извршено обострано упознавање. Наши изасланици присуствовали су сви овом заједничком вечери, а од стране Чехословака присутни су били чланови управног одбора U. j. čsl. jednoty на челу са својим уваженим председником, инж. г. Фиретом и генералним директором државних шума и. Др. Шиманом; на даље присутно је било око 300 чланова jednoty из свију крајева простране и лепе чехословачке земље, са знатним бројем њихових дама. Том приликом председник инж. г. Фирет, поздравно је срдачном добродошлицом чланове југословенског изасланства, а на здравицу захвалио се начелник Министарства Шума и Рудника г. Гачић.

У пријатном разговору, песми и веселу остало се овде до поноћи. Иако је на обема странама недостајало познавање наших језика, ни најмање није сметало да разговор буде врло жив, неусиљен и забаван, јер се обе стране трудиле, да у своје разговоре унесу што више пажње, ради бољег и потпунијег споразумевања.

У Слатковској дворани Народног Дома у Прагу на дан 25. пр. мес. у 9 часова пре подне, отпочела је рад 13. велика скупштина Ustrědní jednoty čsl. lesnictva. Пре него бих прешао на сам рад скупштине, нека ми буде дозвољено, да неколико речи кажем о самом Народном Дому, о овој монументалној грађевини и красном украсу града Прага.

У великој националној борби коју је народ чешки кроз векове водио са Немцима за свој народни опстанак, напореда са овом жилавом и чврстом борбом вођена је и борба за прибирањем и снажењем материјалне културе. Свестан тога да се кроз економску слободу најбрже и најсигурније преде и политичкој слободи, поред чисто националне борбе, чешки народ исто је тако водио и најжешћу борбу за стицање материјалног блага. Дурашњи и издржљиви, Чеси су чинили све што је било у њиховој моћи и употребљавали сва могућа средства, да на овоме пољу не само достигну Немце, као привилегисану класу становништва, него да их у тој борби у свему и надмаше и далеко оставе за собом. У тој огромној борби око стицања материјалног богатства и благостања њихов се ум изоптрио до

крајних граница, њихова се снага попела на невероватну висину тако, да у својој зељи, још за време Аустрије, нису имали апсолутно никаква премца. Та иста борба створила је од њих људе кроз практичнога духа, нешто што је потпуно страво духу осталих словенских народа. Управо та њихова практичност, која се и данас испољава у највећој мери на свима пољима њихове делатности, ствара им прво место међу осталим словенским народима и нехотице их ставља на чело њихово. Све то тако може служити само као један доказ више, какве смо све штете и незгоде у опште ми Словени имали и преживили у својим дугогодишњим борбама, ако хоћете, баш због тога расплинутог сентиментализма, — и каква је корист отуда, када се он збаци са себе, као тешка и неиздржљива одећа.

Остављени сами себи за време Аустрије и не очекујући никакве помоћи од државе, која је у свако доба показивала само једно непријатељско држање према свему ономе што се није поклапало са њеним немачким интересима, — Чеси су знали и умели да одмах и кроз све време борбе пођу од себе, држећи се чврсто своје сопствене иницијативе. На културном пољу израђивања народног благаостања знали су, да од Аустрије немају ништа очекивати. И управо само зато они су снагом једне ужасне и гвоздене воље, конзеквентно спроводили свој рад на овим пољима, успевајући да у дугом низу времена постигну резултате који су за дивљење и који и нама могу послужити за углед.

Управо, у борби на културном пољу, то се даде најбоље видети. Не очекујући на најмање помоћи од државе, они су сами својим радом и својим средствима почели подизати све оне установе, у којима се дух још више снажно и челично за још већу и упорнију борбу. И тако су отпочели лицати красна позоришта, импозантни Народни домови, многобројне читаонице и једно силно оруђе за потоњу борбу — безбројне соколане. Што је пак било од особита значаја, ове установе нису подизали само у Прагу и Брну, као земаљским средиштима, већ широм целе чешке земље и у свима мањим градовима.

Један од тих живих споменика њихове отпорности, живавости и необичне издржљивости јесте управо и овај Народни (Репрезентантни) Дом у Прагу, у којем је отворена и 13. скупштина чехословачких шумара.

Подигнут на најлепшем и најживљем месту у Прагу, код прашке капије, по својим архитектонским облицима, по огромним размерама, по сјају и лепоти, Народни Дом у Прагу остаће као вечити споменик оне њихове јединствене борбе чешке, да покољења и нараштаје која долазе напаја новим духом вере и прегнућа, а у исто време покаже шта могу учинити љубав и снага народна према својој милој и драгоценеј груди.

Тачно у 9 часова пре подне председник једноте, инж. г. Фирст отворио је скупштину једним прикладним говором, поздравивши и представивши на првом месту изасланике из сестринске Југославије. Буран плесак осуо се на свима странама, а узвици: »На здар!« и »Живели!« проносио се сјајном двораном, као нови доказ срдачних односа и велике љубави између братских земаља, између наших двеју зелених струка.

У исто време председник извештава скупштину, да су изасланици Ј. Ш. У. донели свој полон братском чехословачком удружењу. Тај поклон јесте врло успела слика — портре Њ. В. краља, Високог покровитеља Ј. Ш. У. и исти ће се званично предати једноти на дан свечане седнице.

За време говора председника г. Фирета у дворану је ушао Министар Земљоделства г. Др. Милан Хоџа, у пратњи Генерално Директора држ. шума г. др. Шимана. Одмах затим реч је узео Министар г. Др. Хоџа. Његова реч била је врло жива, убедљива и одушевљена.

Поздравивши на првом месту учеснике скупштине и пожелевши им срећан и обилан рад, г. Министар се током свога говора дотакао дотадашњег тешког и напорног рада чехословачких шума, којему одаје потпуно признање и хвалу. Само томе и таквом раду може се захвалити, што су државне шуме у Чехословачкој достигле своју потпуну активу. То је било једно од најтежих питања при склапању држ. буџета, али се неуморним радом постигли сјајни резултати, нарочито у Словачкој, где се приходи за последњу годину упетостручили. Једну бригу задаје стање у Поткарпатској Русији, где се услед недостатка инвестиционог капитала не може пуном паром отпочети искоришћавање оног огромног богатства које тамо лежи.

Обзиром на југословенско изасланство г. Министар је рекао следеће:

»Красна појава на вашој скупштини јесте то, што поред себе имате своје колеге из Југославије. Знам да то није само акт чисте учтивости, него у томе има нечега много вишег, у томе је дубока идеја да сви у Чехословачкој и сви у Југославији осећамо да припадамо један другима.« Позива све да на великом задатку који припада народима словенским раде заједнички, јер ће се тај задатак моћи остварити само тесном и заједничком сарадњом свих Словена.

Бурно и одушевљено плескање свију учесника поздравно је топле и срдачне речи г. Министра, који, пошто се акламовање свршило, наставља врло лепо и чисто на нашем језику, поздрављајући југословенско изасланство и желећи успех мисли словенске солидарности и словенске заједничке сарадње.

Пошто се г. Министар удаљно, председник је у неколико речи објаснио програм скупштине, закључујући исту и позивајући секције да отпочну свој рад.

У секцијама на дневном реду тај дан била су два питања:

реформа шум. школства, а с тим у вези и држ. шум. испит, и нови закон о лову и скупоба и несташница домаћег стрелјива.

Број учесника и у једној и у другој био је врло велик, а интересовање врло живо. У расправама учествовао је знатан број говорника који су сви саслушани са особитом пажњом. На крају расправа изражене су резолуције за пленум, које су потом и прихваћене.

Те резолуције у скраћеном извору гласе:

І. По питању школства и држ. испита:

Чехословачко шумарско школство треба да проистиче из потреба шума, као и из интереса шумарског сталежа и интереса државе.

Сходно томе потребно је да чехословачко школство има овај тип:

1. Четворогодишња висока шумарска школа, која ће своје слушаче обучити у целокупном потребном шумарском звању за вођење самосталног господарења;

2. Четиригодишња средња шумарска слушачка школа, у коју су примани апсолвенти нижих средњих школа по извршеном пријамном испиту и

у којој ће се гајити првенствено природне науке, али исто тако бринуће се нарочито о општем образовању.

Апсолвентима ове школе са положеним испитом зрелости признаће се право, као и апсолвентима виших индустријских школа и трговачких академија, да и без пријемног испита могу постати редовним слушањима на високој школи. Досадашње више шумарске школе имају се реорганизовати и саобразити измењеним начелима, и то најдаље 1925.—1926. године.

Средња шумарска школа има у будуће спремити службенике за егзекутивну државну службу и тако их образовати, да би и сами могли самостално управљати мањим државним, као и приватним господарством одређене величине, а сходно становитим будућим законским прописима.

3. Једногодишња чуварска (лугарска) школа за кандидате са основном школом, са практичном наобразбом, потребном за чување шума.

4. Да би се добио потребан практичан персонал код шумско-дрварских предузећа, имају се при шумарским школама образовати једногодишњи дрварски курсеви.

5. Досадашњи држ. испити за водитеље управе и шумарско-техничке службе код приватних шума имају се укинати и то за седам година од доба, када буде проведена организација садашњих виших шумарских школа. После овог времена овај испит има бити обавезан само за оне апсолвенте виших шумарских школа који докажу да се без своје кривнице нису могли подврћи испиту у одређеном времену.

Права стечена положеним државним испитом остају неокрњена.

Начин на који ће се вршити за будуће апсолвенте средњих шумарских школа утврдиће се у ужем одбору саветодавне комисије за питања школска и државних испита.

П. Резоулција ловне секције:

Чехословачко Шумарско Удружење сматра за актуелно да заједно са чехословачким ловачким удружењем изради нови напрт закона о лову, који ће вредити за целу Чехословачку и исти доставити Министарству земљоделства.

Пошто закон о лову за Ческу не штити довољно извесне врсте дивљачи и пошто је наше тражење за измену доба забране остало безуспешно, умолити земски управни одбор у Прагу да на основи закона од 30. априла 1870. год. провизорно заштити егзистенцију тих врста дивљачи.

Да од 1. јануара 1925. год. Чехословачко шумарско удружење приступи као редовни члан чехословачком ловачком удружењу.

Владу умолити да дозволи ограничен увоз патрона да би се скупе цене снизиле и да би домаћа израда била бољег квалитета;

Драмлије ослободити царине;

При одређивању који се бездимни барути имају продавати у монополским продаваоницама, питати за савет стручне организације.

За испитивање стрељива установити огледне станице, као што их има Немачка у Најмансвалд-у и Халензе-у.

Од домаћих фабрика тражити да при изради стрељива обратe највећу пажњу и т. д.

У описаној радној секцији прочитао је на дан 28. 9. 1924. своју расправу професор високе школе у Брну, г. инж. Др. Хаш »о уређењу шума«. Интересовање за ову расправу било је врло велико у свима круговима

учесника, те је седници присуствовао огроман број чланова. Одличан зналац уважени г. професор опширно је изложио ово питање код чехословачких шума и њихова господарства у погледу према идеалним односима неких страних држава, поглавито Швајцарске, који односи по предавачу потпуно одговарају приликама у Чехословачкој, како у климатском и економском погледу, исто тако и у сличности осталих дејствујућих чинилаца. Потом је изнео анализу швајцарских кинтронских метода за уређење и покушао да их аплицира на прилике у Чехословачкој. Исто тако изнео је до каквих су резултата дошли саксонски елаборати за уређење шума, који су теоријски добро срачунати, само што им за каквоћу не достаје контрола.

Поводом ове расправе у секцији је прихваћена, а затим у пленуму примљена следећа резолуција:

Захваљујући г. професору Др. Хаши за његов одличан реферат радна секција закључује да у свима будућим приликама шумарски сталеж негује и уздиже стручну страну, посвећујући јој такав интерес и такву бригу, каква она у стручном удружењу заслужује.

Истог дана одржала је седницу и социјална секција, која се бавила питањем побољшања новчаних припадљености шумарског сталежа са обзиром на скупцоу, а нарочито питањем побољшања пензија пензионисаних службеника, те је по исцрпној расправи и по овим питањима донета потребна резолуција.

26. септембра по подне гостима и учесницима скупштине било је намењено разгледање града. Полазећи на отвореним летњим трамвајским колима, која нарочито служе овој сврси, од Прашке Бране (капије) прошли смо кроз главну врло широку и врло елегантну улицу — Прикопи, на Вацлавски трг, а одатле преко Народне улице, поред Народног Позоришта и преко моста на Влтави, у стари део града — Смихов. На супрот делу града Прага и Краљ. Винограда на другој обали Влтаве, овај део града потпуно је сачувао још и данас своје облике старине, са својим тесним и правим улицама. Тај део и данас је врло богат разноврсним старинама, старим зградама, црквама и манастирима и музејима. Овом приликом, пошто смо разгледали Валенштајнов музеј, трамвајем смо се успели до старог града — Храчана, у којем је резиденција данашњег »оца народног«, опште љубљеног и обожаваог председника републике Масарика.

Храчани су историјски град из средњег века, који су подигли народни краљеви из неке народне династије за време цветања и јаке снаге некадашње чешке краљевине. Архитектонски не разликује се много од осталих замкова овога времена, само је у много већим размерама. Од нарочитог је интереса огромна велика грква, која се и данас изграђује. Цео замак испуњен је старинама, врло богатим и врло скупocenним.

У вече је у народном позоришту у част скупштине давана Сметанина опера »Тајна«. Позориште је било дупком пуно, до последњег седишта, све самих учесника скупштине, њихових дама, као и рођака и пријатеља. Дивни, меки и опојни звуци Сметанине музике хорили се чаробним простором, испуњајући срце нарочитом топлином и благошћу. И док се срце растапало и уживало у Сметаниној музици, ум се морао зарити у прошлост. И ту је поново могао видети сву агилност и енергију духа чешког. Јер и ово огромно и сјајно позориште, којим би се по његову пространству и ле-

поти могли подичити и много већи градови, дело је вредних и неуморних руку целог чешког народа, који га је подигао сам својим знојем и трудом, не очекујући у оном времену никакве помоћи од туђина, под чијом је влашћу био. К томе треба још додати да је ово позориште подигнуто на згаришту старог позоришта, које је изненада изгорело, и да је при његову подизању свој новчић приложио и последњи сиромашак. И ту се још једном читовало, шта све може љубав народна и колико је она велика и снажна, кад је у питању топло вољена грудa земље...

По подне 27. септембра било је предвиђено заједничко разгледање прашког велесајма узорака и с њим у вези и разгледање шумског, рибарског и ловачког павиљона на велесајму.

Тачно у 21½ часа до подне сви учесници скупштине били су пред овим павиљоном и под предвођењем председника г. Фирета и генералног директора г. Дра. Шимана отишли у велику дворану управног велесајма. Овде су нас дочекали чланови управе на челу са симпатичним председником велесајма, г. Бохачем, оснивачем и творцем прашког велесајма. Председник г. Бохач поздравио је учеснике топлим и искреном добродошлицом изјављујући нарочиту радост, што су на овогодишњем сајму први пут заступљене и богате чехословачке шуме са својим многобројним производима. Учесницима препоручује још живљи рад у своме делокрогу ради подизања народног богатства и благостања, пошто без економске слободе нема, нити може бити и политичке слободе. На поздраву се захвалио председник г. Фирет и после заједничког фотографисања прешло се на разгледање самог велесајма.

По своме реду девети овај јесењи прашки велесајам одликује се централизацијом свију оних продуката који нису били заступљени на овогодишњим ранијим велесајмовима: текстилном у Рајхенбергу и дрвних продуката у Братислави. Број излагача на велесајму јесте 2097. Од тога долази на металну браншу 488 излагача, на кожную индустрију 194, на дрвну индустрију 184, на текстилну 152 и т. д. Француска је заступљена са 112 фирми, Немачка са 52, а осим тога обилно су заступљене у својим посебним одељењима Италија, Холандија, Данска, Мексико, Аустрија, Уругвај и Колумбија. Учесће странаца највеће је у овој години, од како је сајам заснован. Посета је врло жива свакога дана; првог дана сајам је посетило 5000 посетилаца.

Нарочиту пажњу скреће одељак шумских, ловачких и рибарских узорака. На досадашњим прашким сајмовима ови узорци нису били излагани. Па ипак и ако је ово прва изложба тих узорака, резултат је врло добар у погледу броја узорака, само што је закључака за ову браншу било недовољно.

Од излагача у овом одељку највећим бројем узорака заступљена је Генерална дирекција државних шума, која у павиљону има свој нарочити подељак. Тако су онде изложени разноврсни и многобројни узорци из разних државних шума, у којима Генерална Дирекција врши радове у својој режији, на име округ Прага, Буштане, Рахова, Ужгорода, Бањске Бистрице, Липт. Храдока и т. д. Врло је лепо уређена и богата збирка семена. Од даљих излагача ваља нам споменути и шумски расадник из Кладрупа, Савез сопственика пилана, Средишњих одбора шумарских удружења у Чешкој, затим поједине фирме, које су изложиле разне алатљике за

шумске радове, даље сву потребну шумарску опрему, оружје, муницију, прибор за лов и т. д. Нарочито интересовање изазвала је врло лепа и до ситница брижљиво припремљена изложба шумских расадника добро познатог лесништра Рудолфа Хакера из Краљ. Храдца. Од изуметака вредан је пажње строј за вађење пањева »Хубертус« систем инг. Страхоте.

Овај јесењи велесајам превазишао је све досадашње сајмове, како у погледу посетилаца, тако и у погледу учињених закључака. Вредним, истрајним и преданим радом чехословачки народ успео је, да прашки велесајам буде прави међународни велесајам и да својим производима нађе купце не само у европским, него и прекоморским земљама.

28. септембра у 11 часова одржана је у великој дворани Народног Дома на Краљ. Винохрадима велика јавна скупштина У. Ј. чел. лесништва, којој су присуствовали сви чланови једноте, изасланици из Југославије и велики број гостију. Пошто је председник поздравним говором отворио седницу, поздравивши на првом месту чланове југословенског изасланства, а затим и све остале госте и учеснике, председник даје реч подпредседнику Ј. Ш. У. г. М. Ђирковићу.

Говорећи чески, подпредседник Ђирковић поздравља све колеге, чланове братског Шумарског Удружења, изручујући им поздрав од свију колега са Словенског Југа, а затим захваљује на сјајном дочеку и искреном и срдачном гостољубљу.

У своме говору изјављује жељу, да се започети односи између двају братских удружења развијају и даље у свој искрености и срдачности својој, да се дође до што ближе и тешње заједничке сарадње, на пољу наше зелене струке, те како би тај рад дао стварне и ефикасне резултате. У погледу оснивања »Slovanske obce Lesnicke« изјављује, да му то оснивање јако лежи на срцу и да у Југославији нема ни једнога човека, који то оснивање не би од срца пожелео и поздравио. Тим пре, што се ту чисто испољава рад на економском пољу; жели пак да се овом оснивању приступа полако и опрезно, да се цела ствар не би пре времена компликовала, јер ма колико да би нам рад био заснован на чисто економском пољу, он је посредно зависан од политике, коју буду водиле Словенске државе једна према другој. Према томе наш би рад био илузоран, ако се не би могла постићи и политичка сугласност. Показујући потом на слику Њ. В. Краља, Нашег Високог Заштитника и Покровитеља, која је била изложена на свечаној седници подпредседник Ђирковић додаје: »Прошле године у Б. Бистрици добили смо на поклон нашем Удружењу, шумарски знак Вашег Удружења. Не имајући исти знак, да бисмо се могли одужити за Ваш милни дар, као уздарје донели смо Вам слику свoga милог и љубљеног Краља. Високог Заштитника и Покровитеља нашег Удружења. Молимо Вас, да ову слику чувате и волите са оном истом пажњом и љубављу, са којом љубављу је Вама предајемо.«

Код ових речи сви учесници скупштине устају, одушевљено плескају, одајући тиме срдачно и достојно поштовање према личности нашег Високог Покровитеља.

Председник г. Фирст срдачно захваљује изасланику Ј. Ш. У. г. Ђирковићу на његову говору, а затим на датом поклону изјављујући, да је Чел. Лесн. Једнота јако поласкана овим даром и да ће слику Њ. Величанства пазити и чувати, као највећи симбол везе и љубави између двају братских Удружења.

По том добија реч изасланик Министарства Шума и Рудника начелник г. Гачић, који поздравља скупштину у име Господина Министра Шума и Рудника. Затим су прочитани поздравни телеграми, који се имају упутити председнику републике и нашем Министру Шума и Рудника.

После говора осталих гостију од којих је нарочити утисак оставио говор народног посланика Бергмана, прочитао је свој реферат шум. саветник Јан Фрич, о своме бављењу као изасланик на нашем конгресу у Сарајеву.

Реферат г. Фрича био је врло исцрпан и врло занимљив. И ако је г. Фрич у нашој средини пробавио само кратко време, мора се признати, да је и у том кратком времену много видео и много запазио. Он је нарочито успео, да у облику занимљива путописа, даде врло лепу рељефну слику онога краја, миле нам Босне, кроз који је пропутовао. Исто тако покушао је, да са успехом уђе у наше шумарске и господарске прилике у Босни; довољно речи посветио је раду нашега конгреса, истичући јако ред и напредак, као и озбиљност рада на конгресу. А затим је са лепим речима и песничким полетом описао наш излет на врелу Праче. Уопште из овог реферата даде се видети, да су изасланици братског удружења отишли са конгреса под дојмом потпуног задовољства и уسخићења, што је на првом месту заслуга колега из Босне.

По свршетку реферата г. Фрич био је бурно акламован, а његов реферат бит ће отштампан у органу Једноте »Чехословенски Лес«. За овим је председник г. Фирет саопштио резултат избора часништва управног одбора за идуће две године. Поново је изабран за председника уважени и поштовани досадашњи председник ниж. г. Фирет.

Саопштивши, да ће се идућа скупштина Једноте одржати у Знојну на Морави, председник је закључио скупштину.

Идућега дана у програму био је излет до Конопишта, замка и имања бившег престолонаследника аустријског, Франца Фердинанда.

Рано из јутра кренули смо са Вилсонове станице у правцу Бенешова, у чијој се непосредној близини налази само Конопиште. Бенешов лежи неких 50 км југозападно од Прага на главној железничкој линији Праг—Будјејовице. Пошто прође велики тунел испод Краљ. Винохрада, воз пролази кроз станицу Краљ. Винохрада, идући даље пут Вршовице. Сва су ова места уско повезана са Прагом и сматрају се као његова предграђа. Према томе Праг са својим предграђима, чији је број прилично велик и на једној и на другој обали Влтаве, захвата огроман простор, те има довољно места за будуће ширење и разграњавање. Он и сада одаје слику потпуно великога града, а својим згодним положајем, као огромни железнички чвор у који су Чеси умели сконцентрисати саобраћај са свима главним линијама, Праг ће у најскоријем времену заузети онај положај, који је ту доскора имао Беч у Средњој Европи.

Од Вршовица железничка пруга пролази кроз диван крај: земљиште је таласасто са благим хумима и брежуљцима, јако насељено и прилично индустријски развијено, пошто се поготово у сваком седу види димњак од какове фабрике. Главни производ чешког земљорадника — шећерна репа, упада у очи на свима странама. Дуж јавних друмова и међиком приватних имања, многобројно воће, које дремље под теретом обилног, зрелог о сочног плода.

Идући ближе Бенешову, све се више показују комплекси шума, прво, у мањим и разбацалим гомилама, а затим све више сконцентрисане и у већим просторима тако, да сам Бенешов, мали и пријани град, лежи тако рећи, у мору шуме, јер га она опкољава са свију страна. После краћег одмора и лаког доручка на железничкој станици кренусмо колима у »Черни Лес«, шуму која је као саставни део конопиншког господарства такођер припадала пок. Францу Фердинанду. То је брижљиво однегована смрекова шума средње старости, разуме се, врло лепо очувана и уређена, као какав велики парк. На почетку саме шуме налази се ловачка кућа, испуњена истим намештајем и свим реликвијама, као и за доба Фердинандова. Он је, као велики и страстан ловаг долазио често овамо, остајао овде дуже времена па и преко ноћи, и ова мала и спретна кућица довољна је, да нам укаже сву интимност његова живота. Ту га је походио и његов велики пријатељ, бивши цар немачки Вилем, који је и сам једном преноћио у овој кућници. Данас овде станује један обични чувар шума, који под собом има рејон »Черног Леса«, те да се и овде ваљда испуни онај пророчански стих, да ће некад пауци плести мреже по дворима царским.

Израђивач строја »Хубертус« за вађење пањева, о којем смо раније рекли неколико речи, показао нам је овде на терену његову практичну примену. Стројем рукују 6 људи и за време од 8—10 часова може се њиме извадити 25—30 пањева. Рад са стрсјем доста је пипав и мислим, да би се могао рентирати само за случај, да се дотично земљиште подвргне другој култури.

Замак Конопинште, у који смо по том прешли ради разгледања, сазидао је у 12. веку; трагови опкопа, који су негда чували улазак у замак, као и код свију осталих замкова оног времена очувани су до данас и још се добро познају. Замак је сазидао гроф Врба, од којег се га откупили кнежеви Лобковиц, а од њих откупио га је ерцхерцог Фердинанд 1892. год. за суму од 1.000.000 ондашњих круна. Положен је на једној благој узвисици са својом високом кулом, коју је дозидао сам Фердинанд. Замак се необично лепо види са свију страна и у очи јако пада са својим црвеним кровом. На спољњи облик замка није се много пазило, као што је то случај и код осталих средњовековских замкова; то је обична четвороугла грађевина са високом кулом на фронталној страни, проста и једноставна, без икаквих спољњих одлика и украса. Али зато унутрашњост замка надокнађава спољње спромаштво облика. Јединствено удобан распоред просторија са потпуном раскош, сјајем и комфором, са јединствено лепим видицима на паркове, рибањак, шуме и далеку околину, са нечим истинским и пријатним, оним што Немци кажу »heimisch«, замак чини изванредан утисак, те ће нам онда бити јасно зашто је и откуда пок. Франц Фердинанд толико волео овај кут и зашто је овде проводио толико времена.

Поред богатства замка у старинама, које се гомилало кроз векове, ерцхерцог Фердинанд учинио је све, да то богатство у старинама устостручи. По свему изгледу он је био врло велики љубитељ старина; он их је куповао и довлачио са свију крајева света; он је овамо пренео читаве збирке задобивене у ранијим срећним ратовима са Италијом, те је ове замку дао и створио изглед једног јединственог музеја, који по богатству својих збирака вероватно да премаша и сам земаљски прашки музеј на Вацлавском тргу.

Нећу се преварити, ако вредност свију предмета и старина, који су овде сакупљени ценим на милионе и стотине милиона Чехословачких Круна.

По предметима, збиркама и другим ситницама, који су смештени по многобројним одајама самога замка, даде се извести закључак о особинама и склоностима бившега господара, ерцхернога Фердинанда. На првом месту може се закључити, да је бивши престолонаследник био врло побожан човек. О томе не сведочи само пространа и сјајно намештена капела са олтаром из Инсбрука, већ и они многобројни предмети и ситнице реликвијске, иконе и вајарски радови из живота и страдања Христовог, размештени по одајама у целом замку, а нарочито у његовој соби за рад и у собама за спавање. У свему томе опажа се култ човека, који је јако био одан цркви, и који је у честим молитвама и верским обредима тражио умирења своме неуморном и несталном духу.

Огромне, скупочене и јединствено лепо уређене збирке ловачких трофеја, које испуњавају све ходнике и мноштво осталих одаја, говоре да је то био страстан и врло пасиониран ловац. Шта више, могло би се рећи, да је био затирач животињског света. Самих јелена оборио је преко 6.000 комада; срндаћа преко 30.000 ком., па затим огроман број дивокоса и остале дивљачи; ту ћете видети испуњене орлове из околине Кленка и Купинова; шапу и реп од устрељеног слона из Индије, као и остале екзотичне дивљачи из Африке. Разуме се, да је уз трофеје и највећа и најскупочиња збирка ловачког прибора: пушке из којих је он стрелао, затим оружје са ловачким прибором из најстаријих времена, па до најсавршенијег и најмодернијег ловачког оружја наших дана. На многим пушкама кундаци са уметнутом слоном кошћу, са најлепшим шарам и гравирама од чистог злата и сребра, да их и најокорелији Арнаутин не би могао боље пожељети.

Али није ту само збирка ловачког оружја. У вези са овим, ту је и највећа збирка борбеног оружја. Исто тако подпуна и прегледна, као да се хтео истаћи пут прогреса на овом пољу изума од најстаријих времена, па до последњих дана. Од нарочите је вредности збирка средњег века са свом спремом људи и коња средњековних витезова за њихове ритерске састанке и натацишта; затим нарочите збирке из хуситских ратова, средњековна збирка из Италије, збирка мушкета, топова и оружја из времена ратова са Италијом и т. д.

Све у свему један непрегледни и ненадмашиви музеј.

Од осталих збирка ваља нарочито истаћи збирку ваза и посуђа; збирку слика из свију, а нарочито из Наполеонових ратова; па даље велику галерију слика кнежева Лобковица и владара и разних надвојвода из Хабсбуршке династије, огромне и врло успеле слике Марије Терезије, Јосифа Лотриншкога, грофице Нотекове, Фердинандове супруге и т. д.

Исто тако вредна је спомена и врло удобна и пространа трпезарија са гобелинима из доба Лудвика XIV.

Као куријозитет да споменемо нарочити музеј св. Ђорђа Победоносца, као патрона витезова, коњаника и ловаца. Предмете за вај музеј, ерцхерног Фердинанд скупљао је за читавих 20 година у жељи, да богатством и разноликошћу надмашу такав исти музеј енглеског Краља. У овом музеју има 1154 објекта све самих слика, биста и кипова св. Ђорђа, од најмањих, па до оних у природној величини.

У колико унутрашња страна замка претставља сав сјај и раскоп једног царског двора, у толико спољна страна замка и његова и најближа околина нису занемарена. Замак се наиме налази у средини велике и врло лепо уређене шуме, која му управо даје изглед каквог двора из вилинских бајки. Свуд околу замка положени су велики и красни паркови, испуњени разноврсним цвећем и украшени нарочитим алејама од ружа. Руже конопишке надалеко су чувене. Одмах испод замка пружа се прилично про- страни рибањак, у којем се гаји разноврсна риба, а нарочито шаран.

Остављајући на страну сву лепоту конопишког замка, ја ћу овде напоменути, да Конопоште има нарочитог историјског значаја за Југословене, а за нас Србе нарочито. Овде се наиме 1914. год. одиграли они чувени догађаји, који су били судбоносни по Хабсбуршко царство и који су након свршеног светског рата довели до стварања наше данашње државе.

Виљем Хоензолери и надвојвода Франц Фердинанд, имали су у овом замку свој знаменити састанак 1914. год., на којем је била склована завера противу ондашње Србије. Још онде је било решено, да се измучена и измрцварена Србија после два победоносна рата нападне, прегази и потчини Хабсбуршком орлу и тако оствари вековни сан Франца Фердинанда: да под својим жезлом види и данашњу слободну и независну Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца.

Хтело се... Али је на листовима судбине било другачије исписано. Они, који су заверу ковали, свирепи су кажњени, а њихова моћ и слава спали су данас до музејске вредности.

Цело конопишко господарство са свима шумама, са самим замком, парковима и рибањком припада данас Чехословачкој држави. Господарством управља Министарство Земљоделства преко подручних органа. Режијски трошкови управе прилично су велики, дочим су приходи сведени на најмању меру, те је отуда и прилични дефицит. Ну и без обзира на ово, на- дати се, да ће конопишко господарство остати недируто бар као историј- ски споменик за доцнија покољења, јер је несумњиво, да је на конопишком састанку створен зачетак и данашње слободне и независне Чехословачке Републике, којој од срца желимо: да живи, цвета и напредује!

Октобра 1924. године.

Крушеван.

М. П. ЋИРКОВИЋ.

IZVADAK

iz zapisnika II. sjednice upravnog odbora Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja, održane dana 20. i 21. oktobra t. g. u Beogradu.

Prisutni su: predsjednik: Dr. Gjoka Jovanović; potpredsjednik: Miloš Ćirković; tajnik: Žarko Miletić; tajnik i blagajnik: Ivan Ćeović; odbornici: Mihajlo Ljuština, Svetozar Nedimović, Josip Goederer, Petar Rohr, Vilim Čmelik, Dragoljub Petrović, Božidar Stamenković, Petar Manojlović, Milan Manojlović, Roman Sarnavka, Savo Bojić, Dr. Josip Balen, Risto Stojanović, Josip Grünwald i Ilija Slijepčević.

Sjednicu je otvorio predsjednik dr. Gjoka Jovanović 9.40 sati.

Tajnik Čeović čita zapisnik 6-te i I. sjednice održane u Sarajevu, koji se bez primjetbe ovjerovljuju. Nadalje čita tajnički izvještaj o radu Udruženje poslije prve sjednice, t. j. kako su izvršeni zaključci skupštine i upravnog odbora. Izvještaj se uz neke opaske i razjašnjenja uzima na znanje. Uzet je na znanje i blagajnički izvještaj.

Po tom se prešlo na sastav »Pravilnika za izdavanje, uredjivanje i administraciju organa Udruženja Šumarskog Lista«.

Nakon svestrane debate primljen je pravilnik, kojim je regulisan odnos izmedju glavnog urednika i redakcionog odbora, zatim izmedju glavnog urednika i tajnika Udruženja, u koliko bi te dvije dužnosti vršile dvije osobe. (Radi pomanjkanja prostora donijeti ćemo tekst pravilnika u narednom broju).

Budući se glavni urednik Čeović zahvalio na uredništvu Šumarskog lista, jer mu je tehnički nemoguće uz poslove tajnika i blagajnika voditi još i poslove glavnog urednika, to je upravni odbor izabrao za glavnog urednika Dr. Aleksandra Ugrenovića, sveučilišnog profesora u Zagrebu. Kako ali Dr. Ugrenović može primiti uredništvo tek od početka godine 1925., to je umoljen Čeović, da do tog vremena, ostane urednikom, na što je isti i pristao.

Usvojenjem pravilnika nastala je moralna dužnost za dosadanje članove redakcionog odbora, da polože tu čast nazad u ruke upravnog odbora, koji ima da bira nove članove prema pravilima i usvojenom pravilniku.

Jednoglasno su izabrani: Ćirković, Sarnavka, Miletić i Čeović, dok će Podružnica Ljubljana naknadno delegirati svog člana.

Kao daljnu točku dnevnog reda čita tajnik predloge Dra. Ugrenovića i Sretena Rosića, o pučkim predavanjima.

Kako je o tom predmetu bila već rasprava i na skupštini Udruženja u Sarajevu, a postoje već i predlozi drugih članova (Turkalj, Ružić) to se na predlog predsjednika izabire odbor, koji će izraditi uputstva, na koji se način imaju ta predavanja medju narodom održavati, kakova pomoćna sredstva rabiti, te koje korake valja poduzeti, da se ta predavanja ne samo uvedu u školske knjige, već da se konstantno vrše i u školama.

U taj odbor su izabrani: Dr. A. Ugrenović, J. Grünwald, A. Ružić, D. Petrović, R. Sarnavka i Z. Turkalj.

Dragoljub Petrović čita i obrazlaže svoj predlog o bespravnoj goroseči u Srbiji. Po tom se predlogu razvija živahna debata, dok konačno nije povjereno Petroviću, da do naredne sjednice izradi detaljan predlog, koji bi se nakon proučenja u glavnom odboru, uputio Ministarstvu Šuma i Rudnika i u kojem bi konkretno bili navedeni načini i sredstva, kako bi se bespravna goroseča mogla što uspješnije spriječiti.

Dragoljub Petrović čita i obrazlaže svoj drugi predlog o ograničavanju državnih šuma.

Po tom se predlogu razvija takodjer debata, nu kako članovi uprave nisu bili detaljno upućeni u odredbe Uredbe o ograničavanju državnih šuma, to je zaključeno, da se ta Uredba pribavi i razdijeli medju članove, a Petrović da podnese do naredne sjednice konkretne predloge.

Nakon ove debate, dobiva riječ Ing. Čmlik, koji tumači, kako su Česi izradili specijalan zakon o iskorištavanju, kao i o čuvanju šuma, pak predlaže, da se i kod nas, do donošenja novog zakona o šumama, dadu šum. oblastima upute, po kojima bi se imalo postupati kod odredjivanja etata, mjesta i načina sječe.

Zaključeno je, da Čmlik podnese upravi pismene konkretne predloge.

Potpredsjednik Čirković, kao delegat J. Š. U. za Prag na skupštinu Čehoslovačkog šumarskog udruženja izvještava o svom putu i radu na skupštini. (Izvještaj smo tiskali posebno u ovom broju).

Drugi delegat kol. Čmelik podnaša svoj izvještaj. (Radi pomanjkanja prostora u ovom broju, donijeti ćemo taj izvještaj u narednom broju Š. L.).

Predlog Podružnice Ljubljana o organizaciji šumarstva prilikom provedbe zakona o oblastima — odlaže se za narednu sjednicu.

Ostali predlozi su dijelom vraćeni predlagateljima na popunjenje, a dijelom prepušteni tajništvu, da po njima postupi.

Za članove Udruženja su primljeni i to:

Za redovite: Župančič Franc, stavbeni inženjer in posesnik, Ljubljana; Tačar Karol sen., viši davčni upravitelj v. p. in posesnik, Krško.

Za pomagača: Milan T. Teodosić, teh. diurnista, Petrović.

Za utemeljača: Lavrenčić et Comp. lesna ind. družba, Ljubljana.

Istupio: Ivan Uremović, lugar, Novi.

Naredna je sjednica zakana za januar 1925. u Zagrebu.

ISKAZ UPLAČENE ČLANARINE I PRETPLATE U SEPTEMBRU 1924.

Redoviti: Bamburač Jovo, Bos. Gradiška, D 50.— (za god. 1926.); Kušan Stjepan, Sokolac ž. p. Rogatica D 25.— (za ½ 1924. god.); Siter Gregorije, Golubac, D 57.— (D 2.— pravila, D 5.— upis i D 50.— za god. 1924.); Puk Mirko, Zagreb, D 50.— (za god. 1924.); Perc Vilim, Zagreb, D 50.— (za god. 1924.); Radonić Vasa, Bela Crkva, D 100.— (za go. 1924. i 1925.).

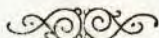
Pretplatnici: Okružna šumska uprava, Užice, D 100.— (za god. 1924.); Okružna šumska uprava, Paraćin, D 250.— (za god. 1923. i 1924. i stari dug); Okružna šumska uprava, Knjaževac, D 150.— (za god. 1922. D 50.— i za god. 1924. D 100.—).

Pokloni: Ing. Alfred Lohwasser, Busovača, honorar u iznosu od D 35.— za svoj članak »O postotku poduzetničkog dobitka«, koji je izašao u 2. broju »Šum. Lista« poklonio je Kőröskényievoj zakladi na čemu mu se Udruženje zahvaljuje.

FOTOGRAFIJE

udeležencev ekskurzije slušatelj IV. letnika fakulteta Zagrebske univerze se dobijo pri okrajnem gozdarju Dragutinu Lesjak-u v Kočevju.

Veći format po 20 D komad, razgledniški format po 5 D Naročnici naj pošljejo i tudi poštino.

Literarni pregled.

ČEŠKA LITERATURA.

Uredništvo je primilo ove knjige:

Chadt (Ševětínský): »Květenu« (Flora), Pisek, 1921. Str. 306.

— »Důležitost lesního hospodářství v republice Československé« (Vážnost šumskoga gospodarstva u republici Čehoslovačkoj), Prag, 1921. Str. 15.

Frič: »Zužitkování dřeva« (Iskorištavanje drveta), Prag 1922. Str. 25.

Černý: »O obnově lesa« (Popularno pisana knjiga »O zaštićivanju i obnovi šumâ), Prag, 1922. Str. 65.

Chadt (Ševětínský): »Soupis druhu rostlin« (Popis biljnih vrsta), Pisek, 1922. Str. 24.

— »Směrnice opatření a prostředku proti bekyni mnišce« (Mjere i sredstva protiv monaha [Lymantria (Liparis) monacha]). Naredjenje minist. za poljoprivredu, Prag 1922. Str. 16.

Dr. Proházka: »Člověk, les a strom« (Čovjek, šuma i stablo [drvo]), Prag 1923. Str. 62.

Mokrý: »Z mých zkušeností o bekyni sosuové« (Moja iskustva o monahu). Prag 1923. Str. 78.

Frič: »Lesní stelivo a jeho význam« (Šumska stelja [prostirka] i njeno značenje). Prag 1924. Str. 25.

— »Organisace lesní správy v Československu« (Organizacija šumske uprave u Čehoslovačkoj). Prag. Str. 41.

Černý: »O dřevinách českých lesů« (O drveću českih šumâ). Prag 1924. Str. 67.

Frič: »Pěče o malé lesní majetek« (Briga o malom šumskom posjedu). Prag 1924. Str. 107.

— »Dědičnost a původ semene a jich význam pro praksi« (O nasljedivanju i porijeklu sjemena te njihovoj važnosti po praksu). (Posebni istis iz »Lesníka práce«, god. III.). Ugr.

Službene vijesti.

ПРОМЈЕНЕ У ШУМАРСКОЈ СЛУЖБИ.

Указом Н. В. Краља од 2. октобра о. г. Бр. 36.556 постављени су: за Помоћника Генералног Директора прве категорије треће групе Генералне Дирекције Шума Министарства Шума и Рудника **Золтан Штенцл**, министријални саветник прве категорије треће групе Дирекције Шума у Сарајеву; за начелника прве категорије треће групе Генералне Дирекције Шума Министарства Шума и Рудника **Вилим Т. Чмелик**, земаљски шумарски саветник прве категорије треће групе Дирекције Шума у Загребу:

за директора прве категорије четврте групе Дирекције Шума у Вивковцима **Петар Манојловић**, шумарски надсавјетник прве категорије пете групе исте дирекције и за директора прве категорије четврте групе Дирекција Шума у Скопљу **Славко Петронијевић**, инспектор прве категорије шесте групе Инспектората Шума на Цетињу, — све по потреби службе.

Господин министар Шума и Рудника решењем својим од 14. октобра ове године Бр. 38.950 разрешио је од службе **Алоја Жумера**, привременог шумарско-инжињерског асистента прве категорије девете групе Шумске Управе у Бохинској Бистрици; решењем својим од 14. октобра ове године Бр. 38.051 поставио је за привременог шумарско-инжињерског асистента прве категорије девете групе Дирекције Шума у Љубљани **Волеслава Чрнагоја**, дипломираног шумарског инжињера на Високој Шумарској Школи у Бечу.

Указом Њ. В. Краља од 12. октобра ове године Бр. 38.161 постављени су: за инспектора прве категорије четврте групе Генералне Дирекције Мин. Шума и Руд. **Лујо Новак**, инспектор прве категорије чет. групе Кабинета Министра Шума и Рудника; и за шефа Кабинета Министа Шума и Рудника прве категорије четврте групе **Војислав Јовановић**, инспектор прве категорије шесте групе Генералне Дирекције Шума Министарства Шума и Рудника, — обојица по потреби службе.

Указом Њ. В. Краља од 12. октобра ове године Бр. 38.162 постављен је за шефа Персоналног Одсека прве категорије пете групе Генералне Дирекције Шума Министарства Шума и Рудника **Божидар Стаменковић**, инспектор прве категорије шесте групе исте Дирекције.

Господин министар Шума и Рудника решењем својим од 15. октобра ове године Бр. 38.044 поставио је за шумарско-инжињерског пристава прве категорије девете групе Дирекције Шума у Загребу **Вилима Бестала**, дипломираног шумарског инжињера на Господарско Шумарском Факултету у Загребу; решењем својим од 15. октобра ове године Бр. 38.048 поставио је: за шумарског надуправитеља осме групе и шефа Шумске Управе у Крањској Гори **Змага Зиренфелда**, шумарског надуправитеља прве категорије осме групе Шумске Управе на Бледу, и за шумарског инжињера прве категорије осме групе Дирекције Шума у Љубљани **Франју Миклавића**, шумарског управитеља прве категорије осме групе Шумске Управе на Бледу, — обојицу по потреби службе. Решењем својим од 14. октобра ове године Бр. 38.047 поставио је за приправника треће категорије четврте групе Шумске Управе у Крањској Гори **Тому Хровата**, свршеног ђака шумарске школе у Сарајеву; решењем својим од 14. октобра ове године Бр. 38.049 преместио је по потреби службе **Алоја Ф. Руса**, шумског управитеља прве категорије осме групе, из Дирекције Шума у Љубљани, за Шумску управу на Бледу;

Господин Министар Шума и Рудника решењем својим од 25. септембра о. г. Бр. 32.756 поставио је за шумарску канцелистину треће категорије четврте групе код Дирекције Шума у Сарајеву **Анкицу Медић**, бив. званичницу са положеним испитом за политичко-административну службу код Дирекције Шума у Сарајеву; решењем својим од 18. септембра ове год. Бр. 34.660 ставио је у стање покоја **Косту Марчевића**, подшумара треће категорије друге групе Шумске Управе у Горњем Милановцу, с правом на пензију по одредбама досадањих закона, која му по годинама службе при-

пада; решењем своим од 18. септембра о. г. Бр. 34.664 преместио је по потреби службе: **Михајла С. Браљинца**, окр. шумара прве категорије осме групе из Шумске Управе у Крушевцу за Шумску Управу у Покупљу; **Јураја Шутију**, окр. шумара прве категорије девете групе из Шумске Управе у Лозници за Шумску Управу у Б. Башти; **Милана П. Манојловића**, окр. шумара прве категорије девете групе из Шумске Управе у Ражњу за Шумску Управу у Београду; **Радивоја Илића**, окр. шумара прве категорије девете групе из Шумске Управе у Прокупљу за Шумску Управу у Ражњу; **Сретена Росића**, подшумара прве категорије девете групе из Шумске Управе у Б. Башти за Шумску Управу у Лозници; **Ивана Рукавину**, подшумара прве категорије девете групе из Шумске Управе у Крушевцу за Шумску Управу у Варварину; решењем својим од 23. септембра о. г. Бр. 35.144. поставио је за писара треће категорије четврте групе Генералне Дирекције Шума Министарства Шума и Рудника **Јелену Муњић**, досадашњег званичника пете Дирекције и свршеног матуранта; решењем својим од 24. септембра ове године Бр. 35.421 уважио је оставку на државну службу **Бранку Рукавини**, шумарском инжињеру прве категорије осме групе Шумске Управе Јаменске у Моровићу; решењем својим од 25. септембра о. г. Бр. 35.345 поставио је за рачунарског протуставника треће категорије друге групе Дирекције Шума на Сушаку **Егидија Пелцера**, рачунарског дневничара пете Дирекције са положеним испитом из државног рачуноводства; решењем својим од 24. септембра ове године Бр. 35.422 поставио је за благајника друге категорије треће групе Централног Рачуноводства Генералне Дирекције Шума Министарства Шума и Рудника **Јована Миленковића**, бив. књиговођу Државне Фабрике Свице у Новом Саду.

Господин Министар Шума и Рудника решењем својим од 9. октобра ове године Бр. 36.952. поставио је за шумарску канцелистицу треће категорије четврте групе код Дирекције Шума у Сарајеву **Зорку Р. Јовановић**, са осам разреда гимназије; решењем својим од 13. октобра ове године Бр. 37.626 поставио је: за окружног шумара друге категорије четврте групе Шумске Управе у Горњем Милановцу **Марка Бока**, бив. подшумара прве класе, и за подшумара друге категорије пете групе Шумске Управе у Ваљеву **Драгослава Величковића**, бив. подшумара прве класе; решењем својим од 13. октобра ове године Бр. 37.624 поставио је за административног чиновника треће категорије треће групе Шумске Управе у Новом Пазару **Ђорђа М. Михајловића**, пређашњег писара треће категорије треће групе Месне Берзе рада у Нишу.

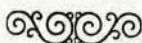
ISPRAVAK.

Na strani 481. »Šumarskog Lista« redak četvrti, mjesto:

»III. Analiza modernih metoda i uređivanja«

mora stajati:

»III. Analiza modernih metoda uređivanja«.

Broj 4841/1924.

Dražba hrastovih stabala

Dana 12. novembra 1924. u 10 sati do podne prodavati će se javnom dražbom putem pismenih ponuda kod šumsko-gospodarstvenog ureda imovne občine križevačke u Bjelovaru 5.158 hrastovih stojećih stabala u šumi Šikavi-Cališću procjenjenih 8,702.857 dinara.

Kupac imade platiti prvu polovicu kupovnine odmah po odobrenju dražbe, a drugu polovicu do 1. oktobra 1925.

Spomenuta šuma leži u području šumarije broj I. Sv. Ivan Žabno, a udaljena je dva i pol kilometra od kolodvora Crkvena na željezničkoj pruzi Križevac-Bjelovar.

Poblži dražbeni uvjeti stoje na uvid kod podpisanog ureda i šumarije broj I. Sv. Ivan Žabno.

U Bjelovaru, dne 12. oktobra 1924.

Šumarsho-gospodarstveni ured Križevačke imovne optine

Broj 10.894. — 1924.

OGLAS DRAŽBE HRASTOVIH STABALA.

Dana 8. novembra 1924. prodavati će se putem javne pismene dražbe u uredu kr. kotarske oblasti u Našicama 2082 hrastova stabla stojećih i obilježenih rednim brojevima u šumi Valenovac—Srednjak z. z.-ce Donja Motičina u poreznim općinama Feričanci i Gazijske, a uz isključnu cijenu od 229. 745 Din. (dvije stotine dvadeset i devet tisuća i sedam stotina četrdeset i pet Dinara). Pismene ponude biljegovane sa 100 D., te obložene zaobinom od 10% isključne cijene bud u gotovu novcu ili uložna knjižica kojeg jakog domaćeg novčanog zavoda imadu se predati u uručbeni zapisnik kr. kotarske oblasti u Našicama najkasnije do 11 sati prije podne dana 8. novembra 1924. Kašnje predane ponude ili brzojavne ponude neće se uvažiti. Rok sječe, izradbe i izvoza stabala je do 31. marta 1926.

Šuma je udaljena od željezničke stanice Feričanci 2.5 klm. Dražbeni uvjeti i procjenbeni elaborat, kao i poblže upute mogu se uvidjeti za vrijeme uredovnih sati kod kr. kotarske oblasti u Našicama.

U Našicama, 12. oktobra 1924.

Kr. kotarska oblast.

Broj 12.325. — 1924.

OGLAS PONOVNE DRAŽBE HRASTOVOG OGREVNOG DRVETA I HRASTOVOG DRVENOG UGLJENA.

Na osnovu naredjenja Ministarstva Šuma i Rudnika od 30. jula 1924. broj 29.909. prodavati će se kod kr. Direkcije Šuma u Zagrebu dana 10. novembra 1924. u 11 sati do podne 5119 prost. metara hrastovog ogrevnog drveta u složajima (suzama), zatim 2072 pr. metara hrastovog ogrevnog drveta složenog u kope za pa-

lenje ugljena i oko 1350 prost. metara hrastovog drvenog ugljena u kopama u šumi Medjedjak sjekored VI. kod Volinje, područja kr. Šumske Uprave Kostajnica. Od željezničke stanice Volinja do šume vodi uskotračna šumska konjska željeznička pruga do sredine šume u dužini od po prilici 7 (sedam) kilometara.

Islična cijena za sve gorivo hrastovo drvo je paušalno 107.865 D slovima: jednastotinasedamhiljada osamstošestdesetpet dinara, a za drveni ugljen paušalno 198.750 Dinara, slovima jednastotinadevetdesetosamhiljada sedamstopedeset dinara.

Nudioc ima da uplati u ime vadiuma 10% (deset postotaka) od isključne cijene.

Licitacija će se izvršiti po propisima zakona o Državnom Računovodstvu, a naročito se ističu ovi uslovi:

1. Ponude (oferti) se moraju stavljati za cjelokupno ogrevno drvo zasebice i za drveni ugljen zasebice, pa se prema tome isključuje kumulativna ponuda. Ali jedna te ista oferta može sadržavati ponude i za drvo i za ugljen, nu u tome slučaju mora ponuda za svaki objekt biti zasebice označena.

2. Ponude (oferti) taksirane sa 100 (stotinu) dinara imaju se predati u valjano zapečaćenom omotu. Ponudjene svote moraju biti ispisane rukom i tintom, a izražene arapskim brojkama i pismenima. Na omotu ponude mora biti napisano: >Ponuda od ponudjača za ogrevno drvo i drveni ugljen, koje kr. Direkcija Šuma u Zagrebu prodaje na licitaciji dana 10. novembra 1924.

3. Ponude se imaju predati najkasnije do 11 sati dana 10. novembra 1924. komisiji, koja će izvršiti licitaciju. Predaja ponuda vrši se u kancelariji šefa potpisane Direkcije.

Kod predavanja ponuda ima ponudjač predati komisiji i revers (potvrdu) kućne blagajne ove Direkcije, da je položio gore označeni vadium, nada i je svjedočanstvo o svojoj nadmetačkoj sposobnosti i konačno uvjerenje, da je svoju radnju prijavio poreskim vlastima i platio porez za tekuće tromjesečje.

U ponudi treba nudioc izričito da izjavi, da su mu uslovi licitacije i ugovora dobro poznati i da ih u cjelosti bez prigovora prihvata. Ponude podnešene poslije odredjenog roka, nadalje telegrafske i konačno ponude, koje ne odgovaraju uslovima ove objave, uslovima licitacije i ugovora, ne će se uzeti u obzir.

4. Kupovna se ima uplatiti najedamput u roku od 14 dana nakon obavjesti kupca, da je licitacija odobrena.

Kod uplate kupovnine dužan je kupac platiti još 6% (šest postotaka) od cijele kupovnine u fond za pošumljivanje, 0.2% (dvije desetine posto) za zakladu za uzgoj djece šumarskih činovnika i propisane takse na ugovor.

Svi pobliži uslovi licitacije i uslovi ugovora mogu se saznati u radno vrijeme kod kr. Direkcije Šuma u Zagrebu i kod kr. Šumske Uprave u Kostajnici.

U Zagrebu, dne 15. oktobra 1924.

Kr. Direkcija Šuma. i

Broj 6316. — 1924.

OGLAS DRAŽBE IZRADJENOG BUKOVOG OGRIJEVNOG DRVA.

Kod potpisanog šumsko-gospodarstvenog ureda brodske imovne općine, prodaje se dne 11. studena 1924., putem pismenih ponuda, na stovarištu brodske imovne općine u Latinovcu (pruga Osijek—Kapela Batrina) 20.000 prost. metara bukovih cjepanica I. vrsti, uz cijenu od 2.450 Dinara od 10 tona u Latinovcu.

Zaobine 5% u pupilarno sigurnim papirima.

Sa taksenom markom od 100 Din. providjene, dobro zatvorene ponude valja predati najzad do 10 sati gore rečenog dana kod uručenog zapisnika gospodarstvenog ureda u Vinkovcima, a brzojavno, naknadno i ispod isključne cijene ponude neće doći u raspravu.

Naposebni dražbeni uvjeti mogu se viditi svakog dana za vrijeme uredovnih sati kod potpisanog ureda i kotarske šumarije u Pleternici.

Vinkovci, 15. listopada 1924.

Šumsko-gospodarstveni ured brodske imovne općine.

Broj 7315. — 1924.

OGLAS DRAŽBE HRASTOVIH KLADA.

Na temelju drvosječne osnove za godinu 1923./24. odobrene riješenjem Ministarstva Šuma i Rudnika Glavne Šumarske Direkcije od 19. kolovoza 1924. broj: 31.620. prodavati će se **dne 11. studena 1924.**, kod šumsko-gospodarstvenog ureda Brodske imovne općine u Vinkovcima, slijedeće hrastove klade:

Tek. br.	Potječe iz sreza	Broj klada	m ³	Procjenbena vrednost	Opaska
1	Čunjevci	1.644	3.660	1,756.800	Izradjeno od suhareva
	Jošava	273	734	252.320	Isto
Ukupno . . .		1.917	4.394	2,009.120	

Zaobina 5% u pupilarno sigurnim papirima.

Sa taksenom markom od 100 Din. providjene dobro zatvorene ponude, koja ima glasiti ovako:

»Ponuda za veleprodaju hrastovih klada brodske imovne općine dne 11. studena 1924.« valja predati najzad do 10 sati gore rečenog dana kod uručenog zapisnika gospodarstvenog ureda u Vinkovcima, a brzojavno, naknadno i ispod isključne cijene ponude, neće doći u raspravu.

Naposebni dražbeni uvjeti mogu se viditi svakog dana za vrijeme uredovnih sati kod potpisanog ureda.

Vinkovci, 15. listopada 1924.

Šumsko-gospodarstveni ured brodske imovne općine.

OGLAS DRAŽBE HRASTOVIH STABALA.

Kolarske šumarije	Broj hrpa	Ime sječe	Broj stabala			Kubnih metara gradje	Procijenjena vrednost	Udaljenost od želj. stanice Bosula ili Save	Kupac mora na sječini ostaviti imovnoj općini najmanje ogrevnih drva	Op a s k a
			stojećih	ležećih	ukupno					
						m ³	Din.	km	pr. m	
Rajevo selo	1	Radjenovci	111		111	888	895.752	12	400	
Cerna	2	Luščić	525		525	3419	3.482.808	3 50	2100	br. 45 manjka
	3	Krivsko Ostrovo	179		179	1229	899.486	12	860	
Otok	4	Gradma	1088		1088	6115	4.903.960	10	4077	
Vinkovci	5	Kunjevci sječa 1919	367	1	368	2942	2.092.784	6	1468	
	6	Kunjevci sječa 1920	219		219	1095	948.440	6	876	
	U k u p n o		2489	1	2490	15688	13.223.230		9781	

Žaobina 5₀/0 u pupilarno sigurnim papirima.

Sa taksenom markom od 100 Din. providjene dobro zatvorene ponude, koja ma glasiti ovako :

„Ponude za veleprodaju hrastovih stabala brodske imove općinne dne 11. studena 1924“ valja predati najzad do 10 sati gore rečenog dana kod uručenog zapisnika gospodarstvenog ureda u Vinkovcima a brzojavno, naknadno i ispod sklične cijene ponude, neće doći u raspravu.

Naposebni dražbeni uvjeti mogu se viditi svakog dana za vrijeme uredovnih sati kod polpisanog ureda“

V i n k o v c i, 15. listopada 1924.

Šumsko gospodarstveni ured
brodske imovne općine.

Број 987. — 1924.

ПРОДАЈА CRNOGORIČNOG DRVETA.

Код Шумске управе у Олову продаваће се у **петак дне 14. новембра 1924.** у 3 сата поподне путем јавне усмене драžбе око 350 м³ црногорићног дрвета од сушика, извала, те од kukaca нападнутих stabala у шуми »Barice« одјел 40., 41., 42., у близини станице Солуна, уз попречну исклићу цијену од 18 динара по 1 м³ на панју.

Стабла се могу у свако доба на лицу мјеста погледати, а посебни uvjeti продаје стоје рефлектантима за вријеме уредовних сати на слободан увид код шумарије Олово.

Сваки нудиоц полаже прије почетка драžбе таксену марку од 100.— Дин., те вадј од 630.— динара.

Досталас сноси све трошкове овог огласа, има да плати 6% од излицитиране куповнине у фонд за пошумљивање, те полаже 10% јамчевине од цијеле куповнине, која се након реализовања повраћа.

Драžба се неће одржати ако истој не приступе макар три озбиљна рефлектанта.

Дирекција Шума бира слободно међу понудима и може све без навадјања разлога одбити.

До ријешања везани су нудиоци на своје понуде.

Олово, дне 15. октобра 1924.

Шумска управа.

Број 6661—1924.

ОБЈАВА ПРОДАЈЕ

храстових и других дрвета на 14. Новембра 1924. године.

Продаје се само путем писмених понуда једна продајна скупина из подручју кр. шумске управе Јасеновац у срезу Цветни вир са 5102 храстових, 805 јасенових, 279 брестових дрвета.

Дрвна маса процењена је на 1738 м³ храстова творива, и 1768 м³ горива, 129 м³ јасенова творива и 395 м³ горива те 25 м³ брестова творива и 157 м³ горива.

Шума је удаљена 9 км од жељезничке станице Дубица и 3 км од обале реке Саве.

Пронценбена вредност за целу скупину је 572.000 Динара, а ваднум 58.000 Динара.

Осим куповине и 8,2% у име таксених марака и других приноса дужан је купац код уплате куповнине платити у благајницу ове дирекције још засебно своту од 100.000 динара за градњу лугарског стана у срезу Цветни вир.

У понуди мора понуђач да изјави, да су му сви услови продаје као и уговора добро познати, да на њих у целости пристаје и да им се покорави.

Рок за израду дрвета и извлачење робе траје до краја 1925. године.

Са таксеном марком од 100 Динара, провиђене, добре затворене понуде ваља предати најпослије 14. Новембра до 11 сати код благајнице ове дирекције.

Поближи услови лиценитације и уговора могу се сазнати за радног времена код кр. дирекције шума у Винковцима те код кр. шумске управе у Јасеновцу.

Винковци, дне 24. Октобра 1924.

Кр. Дирекција Шума.

OGLAS.

Kr. Direkcija Šuma u Zagrebu prodavaće pismenom licitacijom **dana 17. novembra 1924.** u 11 sati prije podne u deset prodajnih skupina ove sječine:

Na području kr. Šumske Uprave u Jasenku.

I. U sjekoredu V. okružje 6/83 jelovih 709 stabala procij. na 2127 m³ tvoriva i 557 m³ goriva, bukovih 2025 stabala procijenjeni na 1892 m³ tvoriva i 2496 m³ goriva, te javorovih 36 stabala procijenjeni na 47 m³ tvoriva uz isključnu cijenu od 177.386 Dinara. Vadium 17.800 Dinara.

II U sjekoredu V. okružje 5/82 jelovih 272 stabla procijenjeni na 1064 m³ tvoriva i 220 m³ goriva; bukovih 613 stabala procijeni na 868 m³ tvoriva i 968 m³ goriva, te javorovih 12 stabala procijeni na 20 m³ tvoriva uz isključnu cijenu od 88.328 Dinara. Vadium 8.900 Dinara.

III. u sjekoredu V. okružje 3/79 jelovih 719 stabala procijenjeni na 2099 m³ tvoriva i 704 m³ goriva, bukovih 2624 stabla procijenjeni na 2341 m³ tvoriva i 4032 m³ goriva, te javorovih 27 stabala procijenjeni na 46 m³ tvoriva uz isključnu cijenu od 239.627 Dinara. Vadium 24.000 Dinara.

IV. U sjekoredu V. okružje 2/ 78 jelovih 205 stabala procijenjeni na 776 m³ tvoriva i 85 m³ goriva, bukovih 674 stabla procijenjeni na 808 m³ tvoriva i 1038 m³ goriva, te javorovih 21 stablo procijenjeni na 51 m³ tvoriva uz isključnu cijenu od 87.005 Dinara. Vadium 8.700 Dinara.

V. U sjekoredu VI. okružje 6/98 jelovih 134 stabla procijenjeni na 362 m³ tvoriva i 44 m³ goriva, bukovih 875 stabala procijenjeni na 689 m³ tvoriva i 1006 m³ goriva, te javorovih 31 stablo procijenjeni na 48 m³ tvoriva uz isključnu cijenu od 83.503 Dinara. Vadium 8.400 Dinara.

VI. U sjekoredu VIII. okružje 1/124 jelovih i omorikovih 590 stabala procijenjeni na 1334 m³ tvoriva i 120 m³ goriva, bukovih 1010 stabala procijenjeni na 585 m³ tvoriva i 1695 m³ goriva uz isključnu cijenu od 166.690 Dinara. Vadium 16.700 Dinara.

Na području kr. Šumske Uprave u Fužini.

VII. U sjekoredu VI. okružje 3/5 bukovih 6500 stabala procijenjeni na 255 m³ tvoriva i 1653 m³ goriva uz isključnu cijenu od 46.830 Dinara. Vadium 4700 Dinara.

Na području kr. Šumske Uprave u Ravnoj gori.

VIII. U sjekoredu I. okružje 2/4 i 3/7 bukovih 457 stabala procijenjeni na 496 m³ tvoriva i 501 m³ goriva uz isključnu cijenu od 34.269 Dinara. Vadium 3500 Dinara.

IX. U sjekoredu I. okružje 4/10 bukovih 623 stabla procijenjeni na 937 m³ tvoriva i 914 m³ goriva uz isključnu cijenu od 76.558 Dinara. Vadium 7.700 Dinara.

X. U sjekoredu II. okružje 2/3 bukovih 971 stablo procijenjeni na 1316 m³ tvoriva i 1358 m³ goriva uz isključnu cijenu od 70.168 Dinara. Vadium 7100 Dinara.

Licitacija će se izvršiti po propisima zakona o Državnom Računovodstvu, a naročito se ističu ovi uslovi:

Sa 100 Dinara taksirane i dobro zapečaćene ponude valja predati kod podpisane Direkcije najkasnije do 11 sati dana 17. novembra 1924.

Na omotu ponude ima biti jasno ispisano: Ponuda za sječine, koje kr. Direkcija Šuma u Zagrebu prodaje na licitaciji dana 15. novembra 1924.

U ponudi mora nudioac izrično da izjavi, da su mu svi uslovi licitacije i ugovora dobro poznati i da ih u cjelosti usvaja. Kod predavanja ponude ima ponudjač komisiji predati i revers (potvrdu) kućne blagajne podpisane Direkcije, da je položio gore označeni vadium, nadalje svedočanstvo o svojoj nadmetačkoj sposobnosti i konačno uverenje, da je svoju radnju prijavio poreskim vlastima i platio porez na tekuće tromesečje.

Ponude podnesene posle odredjenog roka, nadalje telegrafski i konačno ponude, koje ne odgovaraju uslovima ovog oglasa, uslovima licitacije i ugovora, neće se uzeti u obzir.

Kupovina se ima platiti za skupine VII. i VIII. u dva jednaka obroka i to: prvi obrok u roku od 14 dana od dana obaveštenja, da je licitacija odobrena, drugi obrok prije početka izvoza izradjene robe, ali najkasnije do 31. aprila 1925. dočim za skupine I. do VI., IX. i X. ima se kupovina uplatiti u tri jednaka obroka i to: prvi obrok u roku od 14 dana od dana obavještenja, da je licitacija odobrena, drugi obrok prije početka izvoza prve trećine izradjene robe, ali najduže do 30. aprila 1925. i treći obrok prije početka izvoza druge trećine izradjene robe, ali najduže do 31. prosinca 1925. (pete).

Kod uplate prvog obroka kupovnine, dužan je kupac platiti još 6% u fond za pošumljenje i 0.2% za uzgojnu zakladu šumarskih činovnika od cijele kupovnine, te propisane takse na ugovor.

Rok za izradbu i izvoz ustanovljuje se do 31. marta 1926. (šeste).

Ostali uslovi licitacije i uslovi ugovora mogu se saznati u radno vrijeme kod kr. Direkcije Šuma u Zagrebu, te kod kr. Šumske Uprave u Jasenku, Fužini i Ravnoj gori.

U Zagrebu, dne 10. oktobra 1924.

Kr. Direkcija Šuma.

Broj 1868.

OGLAS.

Kod šumske uprave u Srednjem (kod Sarajeva) prodavaće se u subotu dne 22. novembra 1924. u 11 sati putem javne usmene i pismene dražbe oko 350 prostornih metara bukovog ogrijevnog drveta uz prosječnu isključnu cijenu od 30.75 Dinara na panju u šumskom predjelu Selište

Svo ovo drvo može se u svako doba u šumi, a posebni uvjeti prodaje za vreme uredovnih sati kod šumske uprave u Srednjem, pregledati.

Svaki nudioac mora prije početka dražbe da položi vadij u iznosu od 1.075.25 Dinara, bilo u gotovu novcu, bilo u vrednosnim papirima, koji se primaju kod sklapanja ugovora sa državom. Strani podanici polažu vadij i jamčevinu u dvostrukom iznosu.

Kupac će platiti 6% cijele kupovnine u fond za pošumljivanje i sve troškove raspisa ove dražbe.

Pismene ponude moraju stići ovoj upravi zapečaćene i providjene sa jamčevinom od 10% ponudjene vrijednosti, te taksenom markom od 100 Dinara najkasnije do 10 sati dne 22. novembra 1924 sa oznakom na omotu: »Ponuda na 350 st. bukovog ogrevnog drveta na br. 1868. 24.«

Dražba se neće održati ako istoj ne pristupe najmanje tri licitanta.

Ministarstvo Šuma i Rudnika bira slobodno medju ponudama i može ih sve bez navadjanja razloga odbiti.

Do riješenja vezani su nudioaci na svoje ponude.

U Srednjem, dne 11. oktobra 1924.

Šumska uprava.

OGLAS.

Kod šumske uprave u Srednjem (kod Sarajeva) prodavaće se u **subotu dne 22. novembra 1924.** u 11 sati putem javne usmene i pismene dražbe oko 1000 m³ vatrom opaljenog i od kukaca napadnutog crnogoričnog drveta uz prosječnu isključnu cijenu od 45 Dinara po m³ na panju u šumskim predjelima Ivenik, Paležac i Minja do Fatina dola.

Svo ovo drvo može se u svako doba u šumi, a posebni uvjeti prodaje za vreme uredovnih sati kod šumske uprave u Srednjem, pregledati.

Svaki nudioc mora prije početka dražbe da položi vadij u iznosu od 4.500 Dinara, bilo u gotovu novcu, bilo u vrijednosnim papirima, koji se primaju kod sklapanja ugovora sa državom. Strani podanici polažu vadij i jamčevinu u dvostrukom iznosu.

Kupac će platiti 6% cijele kupovnine u fond za pošumljivanje i sve troškove raspisa ove dražbe.

Pismene ponude moraju stići ovoj upravi zapečaćene i providjene sa jamčevinom od 10% ponudjene vrijednosti, te taksenom markom od 100 Dinara najkasnije do 10 sati dne 22. novembra 1924. sa oznakom na omotu: »Ponuda na 1.000 m³ crnog. drveta na broj 1879./24.«

Dražba se neće održati ako istoj ne pristupe najmanje tri licitanta.

Ministarstvo šuma i Rudnika bira slobodno među ponudama i može ih sve bez navadjanja razloga odbiti.

Do riješenja vezani su nudiodi na svoje ponude.

U Srednjem, dne 11. oktobra 1924.

Šumska uprava.

PRODAJA ČETINJASTOG DRVETA (BALVANA).

Kod šumske uprave u Sjetlini prodavaće se u **subotu dne 22. novembra 1924.** u 10 sati putem usmene dražbe i pismenih ponuda oko 4.000 kubnih metara četinjastih balvana sa stovarišta na Koranu uz isključnu cijenu od 185 (stotinuosamdesetipet) dinara franko stovarište Koran.

Prije početka licitacije treba da svaki nudioc položi vadij u iznosu od 10% u gotovom ili u državnim vrijednosnim papirima, koji se primaju kod uglavljivanja poslova sa erarom. Strani podanici polažu vadij u dvostrukom iznosu. Usmena dražba neće se obdržavati ako istoj ne pristupe najmanje tri ozbiljna kupca.

Dražbovanje gore navedene količine balvana obavljaće se u dvije partije po 2.000 m³. Uvjeti prodaje izloženi su na uvid kod ove uprave, te se mogu vidjeti za vrijeme uredovnih sati.

Drvo se nalazi na pruzi firme Neuberger u Jahorinskom-potoku te ga može svaki reflektant tamo pregledati.

Pismene ponude moraju da stignu ovoj upravi do 10 sati dne 22. novembra o. g., a moraju biti zapečaćene, propisno biljegovane (sa 100 dinara), snabdjevene s određenim vadijem i na omotu označene sa napisom: »Ponuda na broj 1.021«. U pismenoj ponudi treba kupac da navede da su mu uvjeti prodaje poznati.

Kupac će platiti 6% u ime prinosa za pošumljivanje od svote, koja će nakon odbitka režijskih troškova ostati kao šumska taksa, te i sve troškove raspisa ove dražbe.

Ministarstvo Šuma i Rudnika bira slobodno medju ponudama i može ih sve bez navadjanja razloga odbiti.

Do riješenja vezani su nudioei na svoje ponude.

U Sjetlini, 7. oktobra 1924.

Šumarska uprava »Prača«.

Broj 1075. — 1924.

OGLAS.

Kod šumske uprave u Varešu, prodavaće se **dana 24. novembra 1924.** u 9 sati pre podne putem javne, usmene i pismene dražbe oko 800 kub. metara (osam stotina kubnih metara) drveta oštećenog od požara u šumi Trilija predjel Trilija, odjel 276.

Isključna cijena iznaša 81.25 Dinara za svaki kub. metar prosječno u šumi na panju.

Svaki nudioe mora položiti prije početka dražbe vadij u iznosu od Dinara 6500 u gotovu, ili u državnim bonovima i 100 Dinara taksenih maraka.

Pismene ponude sa vadijom i 100 Dinara taksenih maraka, treba poslati zapečaćene i moraju stići najkasnije do 24. novembra 1924. u 9 sati pr. p.

Stoji svakome reflektantu slobodno šumu prije dražbe razgledati.

Uvjeti kupnje i prodaje izloženi su na uvid kod šumske uprave u Varešu.

Ministarstvo Šuma i Rudnika, bira slobodno između usmenih i pismenih ponuda i može sve slobodno bez navoda razloga odbiti.

Vareš, 13. oktobra 1924.

Šumska uprava.

Broj 1074. — 1924.

OGLAS.

Kod šumske uprave u Varešu, prodavaće se **dana 24. novembra 1924.** u 11 sati, putem javne, usmene i pismene dražbe oko 200—300 kub. metara (dvjesto do tristo kub. metara) drveta vjetroloma u šumi Tribiji, predjel Tribiji, odjel 259.

Isključna cijena iznaša 63 Dinara za svaki kub. metar prosječno u šumi na panju.

Svaki nudioe mora položiti prije početka dražbe vadij u iznosu od 1890 Dinara u gotovu, ili u državnim bonovima i 100 Dinara taksenih maraka.

Pismene ponude sa vadijom i 100 Dinara taksenih maraka, treba poslati zapečaćene i moraju stići najkasnije do 24. novembra 1924. u 11 sati.

Stoji svakome reflektantu slobodno šumu prije dražbe razgledati.

Uvjeti kupnje i prodaje izloženi su na uvid kod šumske uprave u Varešu.

Ministarstvo šuma i rudnika bira slobodno između usmenih i pismenih ponuda i može sve slobodno, bez navoda razloga odbiti.

Vareš, 13. oktobra 1924.

Šumska uprava.

Broj 13993—1924.

OGLAS DRAŽBE STABALA.

Temeljem zaključka glavne skupštine ovlaštenika zem. zajednice Borovik od 4. ožujka 1922. toč. 1. i 3. listopada 1923. toč. 7. i 2. srpnja 1924, toč. 8. odobrena riješenjem ministarstva šuma i rudnika generalna direkcija šuma u Beogradu od 10. listopada 1924. broj 37113 obdržavati će se u uredu kr. kotarske oblasti u Djakovu **24. studenoga 1924.** u 10 sati prije podne javna pismena

dražba hrastovih obilježenih i procijenjenih stabala iznad 30 cm. prsnog promjera, a bukovih i cerovih obilježenih i procijenjenih stabala iznad 20 cm. prsnog promjera, koja se stabla nalaze u šumom obraslom pašnjaku Gaj, vlasništvo zem. zajednice Borovik.

Procijenjena drvena masa iznosi 853 m³ hrastova gradjevna drva, 2 m³ tvoriva brekinje, javora i bresta, 4.644 m³ bukovine, 1696 m³ cerovine i 1.168 m³ hrastova ogrijeva.

Isklična cijena 520.493 Din.

Telegrafske i naknadno predane ponude ne će se uzimati u obzir, a ponude ispod isklične cijene ne će biti uvažene.

Prodaja se obavlja na panju bez naknadne premjerbe za sve nadzemno drvo.

Propisno biljegovane i vlastoručno potpisane ponude imaju sadržavati: 1. ime i prezime i mjesto stanovanja nudioca; 2. tačnu oznaku dražbenoga predmeta; 3. ponudjenu svotu izraženu u brojevima i slovima u dinarsko vrijednosti; 4. izjavu nudioca, da su mu dražbeni uslovi poznati i da ih prihvća.

Ponudi se ima priložiti žaobina od 10% isklične cijene u gotovom novcu ili u državi SHS. zagarantovanim vrijednostnim papirima, koje valja i u ponudi točno označiti imenom, brojem i serijom, a moraju biti obloženi kuponima i talonima.

Ponude se imaju predati u zapečaćenim kovertima s naslovom: »Ponuda na stabla u šumi Gaj vlasništvo zem. zajednice Borovik, koja će se prodavati 24. studenoga 1924. kod kr. kotarske oblasti u Djakovu.

Od kupovnine se imaju 250.000 Din. uplatiti u roku od 14 dana nakon što bude kupac obavješten o odobrenju dražbe, a ostatak u roku od 3 mjeseca nakon uplate prvoga obroka.

Detaljni dražbeni uvjeti mogu se vidjeti kod šumarsko-tehničkog izvestitelja ove oblasti za vrijeme uredovnih sati.

Dj a k o v o, 30. listopada 1924.

Kr. kotarska oblast.

Broj 3480. — 1924.

OGLAS DRAŽBE HRASTOVIH STABALA.

Na temelju drvosječne osnove za god. 1924.—25. i odobrenja Ministarstva šum i rud. u Beogradu od 9. oktobra 1924. br. 36.501.—1924. prodavat će se javnom dražbom i to samo putem pismenih ponuda dne 25. novembra 1924. u 10 sati do podne kod šumsko gospodarstvenog ureda u Novoj Gradiški hrastova stabla u šumama:

1. Radinje okr. XXVI. zapadni dio, 1177 stabala hrasta lužnjaka sa iskličnom cijenom od 5,402.658 D 50 para. Drvosjek se nalazi u području šumarije Nova Kapela.

2. Kresevac okr. VII. i X. 1238. stabala hrasta kitnjaka sa iskličnom cijenom od 925.603 D 50 para. Drvosjek se nalazi u području šumarije Okučani.

Dražbeni uvjeti mogu se vidjeti svakog dana za vrijeme uredovnih sati kod gospodarskog ureda u Novoj Gradiški i navedenih šumarija.

N o v a G r a d i š k a, dne 20. oktobra 1924.

Šumsko-gospodarstveni ured gradiške imovne općine.

Број 975—1924.

ПРОДАЈА ВРБОВОГ И ТОПОЛОВОГ ДРВЕТА НА ПАЊУ.

На основу нар. Дирекције Шума у Апатину бр. 4788—1924. потписана Управа продаваће путем оферталне лицитације из државне шуме која лежи у хатару општине Острова врбови и топови дрвени материјал у доле на-бројеним сечама:

I.

Дне 25. новембра 1924. продаје се сеча:

1. »Острово« у површини од 103.7 кат. јут. искљична цена 531.466 Дин, кауција 53.500 Дин.

II.

Дне 26. новембра 1924. продају се сече:

2. »Велика Титра« у површини 3.2 кат. јут. искљична цена 15.082 Дин, кауција 1510 Дин.

3. »Дубовић« у површини 11 кат. јут. искљична цена 117.052 Дин, кауција 11.710 Дин.

4. »Средопрудњак« у површини 35.2 кат. јут., искљична цена 184.330 Д., кауција 18.500 Дин.

III.

Дне 27. новембра 1924. продаје се:

5. »Острово ист. део« у површини од 34 кат. јут., искљична цена 209.334 Дин, кауција 21.000 Дин.

IV.

Дне 28. новембра 1924. продаје се:

6. »Острово запад. део« у површини од 43 кат. јут., искљична цена 256.965 Дин, кауција 25.700 Дин.

УСЛОВИ:

1. На сечи под 3. »Дубовић« осим меког дрвета продаје се и све тврдо дрво (храст, брест);

2. Писмене понуде имају се предати најкасније до **10 сати** у означене дане лицитације а у канцеларији потписане управе, иде ће се у 11 сати јавно отворити.

3. За сваку поједину сечу треба предложити засебну понуду у засебном омоту.

4. Свака понуда мора бити таксирана са таксеном марком од 100 Дин.

5. Ближи услови лицитације уговора могу се видети за време званичних часова код Шумске Управе у Панчеву.

Шумска Управа у Панчеву.

Број 4034/1924.

OGLAS O VELIKOJ PRODAJI HRASTOVIH STABALA.

Kod šumsko gospodarstvenog ureda imovne općine Gjurjevačke u Bjelovaru prodati će se putem javne dražbe (pismene) dne **29. novembra (subota) 1924.** 11.30 sati i to:

Šuma- rija	broj hrpe	Šum. sreza		u okruž- ju broj	broj hra- stova	Procjena ma- se za tehni- čku porabu sposobnog drva	Procjenjena vrednost drvosjeka kao isključna cijena u Din.	Udaljenost šume do uto- varne stanice Mučna Reka klm.
		Ime	br.					
Kopriv- nica	I.	Mesarica	7	I.	1.544.	5.514·03	2.301.115	4·0km

1. Dražba će se obaviti, isključivši usmeno, jedino na temelju pismenih ponuda.

2. Sa 100 dinara taksarine ponude (oferti) imaju biti dobro zapečaćene te će se primiti najkasnije do 11 i pol sati pre podne dana **29 novembra 1924.**

3. U ponudi valja naročito navesti, da su nudiocu svi uslovi dražbe dobro poznati i da ih u cijelosti prihvaća. Uz to se ima ponudi priložiti u ime vadiuma 5% od procjenbene vrednosti bilo u gotovom novcu ili u državom zagarantovanim hartijama od vrednosti ili onim vrednostnim hartijama, kojima država priznaje valjanost jamstva.

4. Odobrenje dražbe ovisi od Ministarstva Šuma i Rudnika u Beogradu.

5. Predmet prodaje je cjelokupna drvena masa t. j. drvo sposobno za tehničku sposobnost do 20. cm. debljine. Otpaci iza bradve i makije imaju ostati imovnoj općini.

6. Dostalac je dužan po odobrenju dražbe platiti iznos od 9.2% dostalne svote u ime biljegovne pristojbe te raznih doprinosa. U slučaju neodobrenja dražbe, vratiti će se uplaćena svota dostalcu.

7. Prva polovica kupovnine imade se uplatiti za 14 dana nakon što je dostalac obaviješten da je dražba odobrena, a drugu polovicu do konca juna ex 1925. sa 10% kamata od dana kada primi obavijest o odobrenju dražbe.

8. Za sječu i izradbu kupljenog drva ustanovljuje se rok sa 31. decembra ex 1925., dok izvoz do 31. marta 1926.

9. Svi ostali dražbeni uvjeti mogu se doznati za vrijeme uredovnih sati kod gospodarstvenog ureda Gjurgjevačke imovne općine u Bjelovaru i kod šumarije I. O. u Koprivnici.

U Bjelovaru, dne 22. oktobra 1924.

Šumsko gospodarski ured imovne općine Gjurgjevačke.

Broj 9628/1924.

OGLAS.

Kod poglavara sreza fočanskog u Foči prodavaće se usmenom licitacijom 1500 kubnih metara jelove i omorove gradje na panju u šumi »Korča« dana **2. decembra 1924.** u 10 časova.

Početna cena iznaša 41 Din. Kupac je dužan platiti pored ponudjene cene i 6% u ime prinosa za pošumljivanje i to od celokupne kupovine, a na način i u rokove, kako bude plaćao kupovinu s tim, da će eventualni višak biti dužan platiti prilikom konačnoga obračuna. — Svakome nudiocu stoji slobodno gradju pre licitacije pregledati.

Svaki nudioc mora prije početka dražbe položiti vadij u iznosu od 6150 Din. i taksenu marku od 100 Din.

Pogodbe kupnje i prodaje mogu se saznati kod poglavara sreza fočanskoga.

Gospodin Ministar šuma i rudnika bira slobodno između prispelih ponuda i može svaku bez navoda razloga odbiti.

Onaj na kome ostane licitacija, snosi troškove njenoga raspisa.

U Foči, 17. oktobra 1924.

Poglavar sreza Fočanskog.

Broj: 10.040. — 1924.

OGLAS.

Kod poglavara sreza fočanskoga u Foči prodavaće se usmenom i pismenom licitacijom oko 3500 kubnih metara jelovih i omorovih sušika na panju u šumi Toholjskoj planini dana 3. decembra 1924. u 10 sati. Kupac je dužan platiti pored ponudjene cijene i 6% u ime prinosa za pošumljivanje i to od celokupne kupovine, a na način i u rokove, kako bude plaćao kupovinu s tim, da će eventualni višak biti dužan platiti prilikom konačnoga obračuna.

Svakome nudiocu slobodno je gradju pre licitacije u šumi pregledati.

Svaki nudioc mora pre licitacije položiti kauciju od 7525 Din. i taksenu marku od 100 Dinara.

Pismene ponude sa kaucijom i taksenom markom od 100 Din. treba poslati zapečaćene poglavaru sreza fočanskoga sa natpisom: »kupnja sušika putem licitacije u Toholjskoj planini« i moraju stići najdalje 3. decembra 1924. do 10 sati.

Ni pod kakvim uvjetom neće se uvažiti naknadne ponude i očitovanja.

Nakon svršetka usmene dražbe otvorit će se pismene ponude.

Pogodbe kupnje i prodaje mogu se saznati kod poglavara sreza fočanskoga.

Gospodin Ministar šuma i rudnika bira slobodno između prispelih ponuda i može svaku, bez navoda razloga odbiti.

Onaj ko dobije licitaciju snosi troškove njenoga raspisa.

U Foči, 17. oktobra 1924.

Poglavar sreza Fočanskog.

Isprobanu fosfornu rastopinu za vrane

s oblasno odobrenim naputkom za upotrebu.

Strihnin za lisice kao i za drugu zverad

Kozmetička sredstva, sve

športske i turističke higijenske potrepsfine žepne apoteke

prodaje i raspošilje promptno, solidno, kulantno

„Drogarija Adrija”

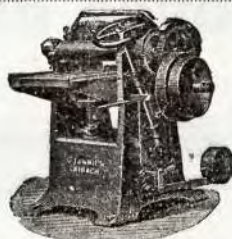
Ljubljana, Šelenburgova ulica 5.

usuprot glavne pošte.

NB. Otravi se prodaju i šalju samo po uverenju policijskih vlasti !

STROJEVE ZA SVAKOVRSNU OBRADU DRVETA

GATERE,
SKOBELNIKE,
TESARSKE STO-
LOVE, KRUŽNE
I VRPČ. PILE I DR.

TURBINE
IZRAĐUJU
NAISOLIDNIJE I
NAJEFTINIJE

STROJNE TOVARNE IN LIVARNE D. D. LJUBLJANA

Šumska industrija

Filipa Deutscha Sinovi

Vrhovčeva ul. 1

ZAGREB

Telefon broj 47

Parna pilana u Turopolju.

Export najfinije hrastovine. Na skladištu ima velike količine potpuno suve hrastove građe svih dimenzija.

UTEMELJENO GODINE 1860

KRNDIJA

**gospodarska i šumska
industrija dion. društvo
u Zagrebu**

**Uprava gospodarstva i šumarstva:
Našice, Slavonija**

*Proizvodi i eksportira svekolike
gospodarske i šumske proizvode.*

Za šumske industrije i trgovce drva:

Pravi Göhlerovi kolobroji, šumski čekići, čekići
za daske, klupe za mjerenje, vrpce za mjerenje,
brojevi iz ocijeli u svim veličinama najbolje
vrsti, šumske krede i olovke kod

Šandora Schnellera
rezbara

ZAGREB, STROSSMAJEROVA ULICA BROJ 6.

СТРУГАРА
ПРОМЕТНЕ БАНКЕ А. Д. У БЕОГРАДУ
НА ДУНАВУ

Прерађује све врсте грађевног материјала
смрчевог, јеловог и боровог
израђује шифбоден, коцке за калдрму, сандуке
за паковање у свим облицима и димензијама.

УСЛУГА БРЗА И ТАЧНА
ЦЕНА ВРЛО УМЕРЕНА.

KR. PRODAJA BARUTA
INDUSTRIJA ORUŽJA
BOROVNIK I VRBANIĆ
ZAGREB

Jurišićeva ulica 9.

Prodaja svakovrsnog
oružja, municije i
lovačkih po-
treština.

Obavlja svakovrsne popravke, koji spadaju u
puškarsku struku, kao i montiranje dalekozora

Vlastita tvornica pušaka u Borovlju (Ferlach).

Prodaja na veliko i na malo.

„OBNOVA”

gradbena družba z. o. z. v Ljubljani

Podružnice:

ZAGREB, Ilica 31.

SARAJEVO, Aleksandrova ul. 113.

Instalacije za iskorišćivanje vodnih snaga. — Šumske i industrijalne željeznice, žične uspejnice. — Industrijalne gradbe (gradnje pilana sa strojevima).

Инсталације за искоришћивање водних снага. Шумске и индустријалне жељезнице, жичне успењаче. Индустријалне градбе (градње стругара са стројевима).

**Dioničarsko društvo
za eksploataciju drva
Zagreb, Trg N br. 3**

Telefon 16-34, 12-38
Brzopis: „EXPLOITAT”

Parna pilana i tvornica parketa
VIROVITICA

Prodajni ured **BANJA-LUKA**

Proizvađa i eksportira:

hrastovu robu, parenu i neparenu bukovinu, mekanu rezanu građu, gorivo drvo te parkete.

**Société Anonyme
d'Exploitation forestière
Zagreb, Trg N br. 3**

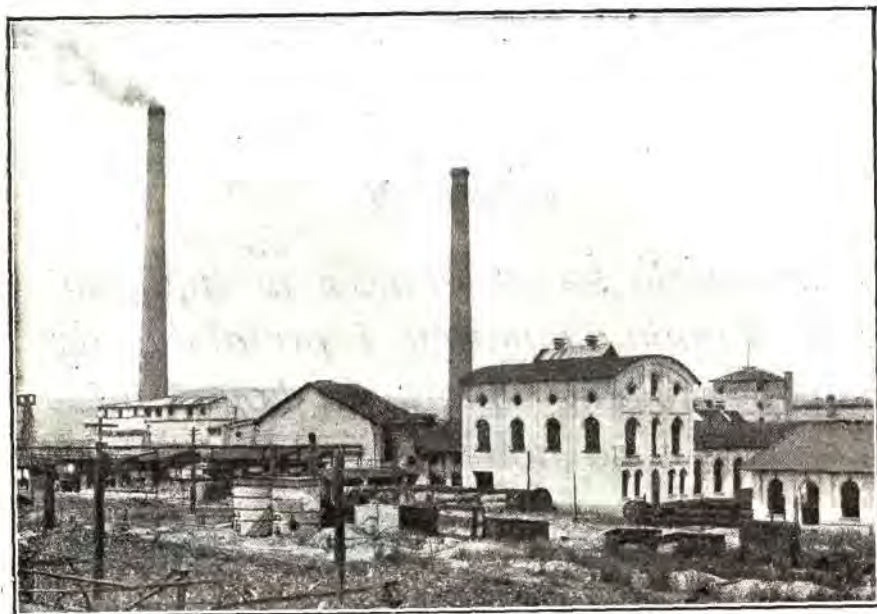
Téléphone 16-34, 12-38
Télégrammes: „EXPLOITAT”

Scierie à vapeur et fabrique
de parquets **VIROVITICA**

Bureau de vente **BANJA-LUKA**

Produits et exporte:

matériaux en chêne, hêtre
étuvé et non étuvé, bois tendre matériaux de construction, matériaux sciés et bois pour chauffage et parquets.

PRVO JUGOSLOVENSKO D. D. ZA ŠUMSKO GOSPODARSTVO INDUSTRIJU, DESTILACIJA DRVA D. D.

Centrala;
ZAGREB
Boškovićeve 33.I

Poduzeća:

Tvornica za suhu destilaciju bukovog drveta u **Tesliću**. Parna pilana u **Tesliću** i vlastelinstvo u **Siraču** kraj Daruvara.

Produkcija:

Aceton, metilni alkohol, drveni kreč, drveni ugljen, ketoni, formaldehyd sredstva za denaturiranje, lahka i teška ketonska i acetonska ulja katran i smola, katranska kreozotna ulja, željezni lak. Sve vrsti smrčevog, jelovog i borovog rezanog materijala, javorovi i jasenovi trupci. Vapno za građevne i tvorničke svrhe.

Poziv.

Umoljavaju se svi članovi pretplatnici, koji duguju članarinu i pretplatu, da istu bezuvjetno uplate do konca mjeseca novembra t. g.

Blagajna Udruženja.

„SLAVEKS”

dion. društvo za šumsku industriju, Zagreb

Proizvađa i eksportira: *Rezanu hrastovinu najbolje slavonske kakvoće s pilane rod n./S. parenu i neparenu bukovu građu znamenite kakvoće sa pilane Pakrac*

„SLAVEKS”

société anonyme d'exploitation forestière, Zagreb

Produit et exporte: *Sciage Chêne, de meilleure qualité de Slavonië de sa scierie de Brod s./S. Sciage Hêtre de la célèbre provenance de Pakrac de sa scierie de Pakrac (Slavonie) Etuvagé égal. Usine de talons en bois de Hêtre.*

Radionika za preciznu mehaniku **VILJEM SEQUARDT**

Ljubljana, Šelenburgova ulica 4.

Generalno zastupstvo i glavno skladište instrumenata

Starke & Hammerer, Wien.

Teodoliti, tahimetri, nivelacioni poljski i šumarski instrumenti, nivel. letve, trasirke, libele, busole, merači lanci i vrpce, planimetri, pantografi, ombrografi, ombrometri, visinski barometri i aneroidi, **brojčani čekići, šumska kladiiva i sve šumarske instrumente i potrebštine**, crtači pribor, precizna šestila, svetlobni prozirni i milimetarski papiri, „Normograph“-šablone za pismo.

Brušenje risačih pera i sve popravke točno i solidno. Zajamčeno precizna rektifikacija geodetskih instrumenata.

Slovenska industrija kožnatih odela

DRAGO SCHWAB

Ljubljana, Dvorni trg broj 3.

Izrađuje sve vrsti kožnatih odela, kao kaputa, gunjača, hlača, kapa i t. d. iz najfinije kože.

Specijalno skladište engleskog i češkog sukna za odela i ogrtače.

Bogati izbor svakovrsnih odela, zimskih kaputa, ranglana, ogrtača i t. d.

Vlastita izradba!

Nepromočivi plaštevi, ogrtači za kišu od jednostavnih do najfinijih.

Za cij. gg. šumare znatan popust! - Tražite uzorke!

Tisak Jugoslovenskog Novinskog d. d.